

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ

2015
№ 4

MÜNDƏRİCAT

Ulu öndərin xatirəsi Ali Məhkəmədə yad edilmişdir.....	2
Ali Məhkəmənin Plenumu.....	3

Baş redaktor:
R.Y.Rzayev

Baş redaktorun
müavini:
Ş.Y.Yusifov

Redaksiya heyəti:
H.A.Mirzəyev
Z.M.Quliyev
Ə.M.Rüstəmov
V.Ə.İbayev
H.Q.Nəsimov
Ə.A.Kərimov

Məsul katib:
A.M.Məmmədli

Redaksiyanın ünvanı:

Az 1025, Bakı şəhəri,
Xətai rayonu,
Yusif Səfərov küç.26
1193-cü məhəllə
Tel: 493-18-37
Faks: 493-18-37

www.supremecourt.gov.az

MÜLKİ VƏ İNZİBATI-İQTİSADI İŞLƏR ÜZRƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİNDƏN

Qiyətləndirilən obyektə əmlak mənafeyi, maddi və ya digər marağı olan qiyətləndirici həmin obyektin qiyətləndirilməsini apara bilməz.....	4
İctimai maraq doğuran məlumatların mətbuata ötürülməsi işdən azad edilməsi üçün əsas ola bilməz.....	9
Azərbaycan Respublikası İnzibati-Prosessual Məcəlləsinin 87.7.1 və 87.7.2-ci maddələrinə əsasən inzibati və iqtisadi mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmə icraat zamanı ciddi prosessual pozuntulara yol verilməsi səbəbindən əhəmiyyətli sayda və ya geniş həcmdə sübutların araşdırılması tələb olunduqda və ya məhkəmə tərəfindən mahiyyəti üzrə qərar qəbul edilmədikdə apellyasiya instansiyası məhkəməsi işi müvafiq birinci instansiya məhkəməsinə göndərə bilər.....	15

CİNAYƏT VƏ HƏRBİ İŞLƏR ÜZRƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİNDƏN

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin ibtidai araşdırma orqanı tərəfindən təqsirləndirilən şəxsə qarşı irəli sürülmüş ittihamla müqayisədə həm ona istinad edilən əməlin faktiki məzmununu, həm də əməlin hüquqi təsvirini dəyişdirməsi nəticə etibarı ilə onun vəziyyətinin ağırlaşdırılmasına, bununla da Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 318.1-ci maddəsinin pozuntusuna səbəb olmuşdur.....	20
Şəxsə təyin edilən cəzanın qanuni və ədalətli olub-olmaması iş üzrə faktiki halların düzgün müəyyən edilib-edilməməsindən, cinayət hadisəsinin, əməldə cinayət tərkibinin əlamətlərinin olub-olmaması, təqsirliliyin sübuta yetirilib-yetirilməməsi kimi məsələlərin düzgün həll edilməsindən asılıdır.....	24
Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 80.1.1 və 83.3.2-ci maddələrinin tələblərinə və mənasına görə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət törətdiyinə görə azadlıqdan məhrum etməklə əlaqədar olmayan cəzaya məhkum olunmuş şəxs haqqındakı hökm iki il müddətində icra olunmamışdırsa o, cəza çəkməkdən azad olunur və bundan bir il keçdikdən sonra məhkumluğu olmayan şəxs hesab edilir.....	27

MƏQALƏLƏR

İslam Əliyev: Azərbaycanda məhkəmə-hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsində əsas məqsəd qanunun aliliyinə nail olmaqdır. 22 noyabr Ədliyyə işçilərinin peşə bayramıdır.....	31
Müzəffər Ağazadə: Ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa az ağır zərər vurma cinayət məsuliyyətinə səbəb olmalıdırmi?.....	37
Lalə Kərimli: Nikah müqaviləsi-proqmatiklik və ədalət.....	43

BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏR

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şəki Məhkəmə Kompleksinin yeni inzibati binasının açılışında iştirak edib.....	46
Məhkəmə-Hüquq Şurasının geniş iclası keçirilmişdir.....	56
Şəki Məhkəmə Kompleksində regional müşavirə keçirilmişdir.....	57
Meksika Birləşmiş Ştatlarının Azərbaycandakı səfiri Ali Məhkəmənin sədri ilə görüşmüşdür.....	59
MDB-nin müşahidə missiyasının qəragah rəisi Yevgeniy Slobodanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ali Məhkəmənin İnzibati-iqtisadi Kollegiyasının sədri Hikmət Mirzəyevlə görüşmüşdür.....	60
Ali Məhkəmənin sədri İstanbulda keçirilən Türk dilli ölkələrin Məhkəmə-Hüquq Şuralarının toplantısında iştirak etmişdir.....	61
Avstraliyanın Sidney şəhərində "İnternet vasitəsilə Qanun 2015" Beynəlxalq Konfrans keçirilmişdir.....	62
9-10 dekabr 2015-ci il tarixlərdə Gürcüstan Respublikası Tbilisi şəhərində "Ədliyyə islahatı üzrə regional dialoq" adlı layihənin İşçi Qrupunun "Elektron məhkəmə" mövzusunda iclası keçirilmişdir.....	63

Ulu öndərin xatirəsi Ali Məhkəmədə yad edilmişdir.

2015-ci il dekabrın 10-da Ali Məhkəmədə Ulu öndər Heydər Əliyevin Xatirə gününə həsr olunmuş tədbir keçirilmişdir.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev tarixə yenilməz şəxsiyyət, nadir istedadla malik dövlət xadimi və dahi siyasətçi kimi daxil olmuş Ulu öndər Heydər Əliyevin ömür yolundan danışmış, Azərbaycan tarixinin taleyüklü hadisələrlə dolu otuz ildən artıq bir dövrünün bu böyük şəxsiyyətin adı ilə bağlı olduğunu nəzərə çatdırmışdır.

Ali Məhkəmənin sədri bildirmişdir ki, Heydər Əliyev Azərbaycan tarixində fenomen şəxsiyyət olaraq Sovet İttifaqı kimi dövlətin siyasi rəhbərliyində təmsil olunmuş, dünyanın tanınmış dövlət və siyasi xadimləri sırasında ən görkəmli və böyük təsirə malik lider olduğunu əməli fəaliyyəti ilə göstərmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan tarixinə müstəqilliyimizin memarı, dövlətçiliyimizin xilaskarı kimi düşmüşdür. Ulu öndər Azərbaycançılıq ideyasının müasir dövrümüzdə yaradıcısı olmuş, Vətənin müstəqilliyi, inkişafı, xalqın milli-mənəvi tərəqqisi üçün möhtəşəm işlər həyata keçirmişdir. Bu gün Azərbaycanın neft strategiyasında qazandığı uğurların əsasını Ulu öndər Heydər Əliyev qoymuşdur. Ölkəmizdə iqtisadiyyatın, elmin, mədəniyyətin, incəsənətin, ədəbiyyatın, idmanın inkişafının təməli onun adı ilə bağlıdır. Ümumiyyətlə, Ulu öndər Heydər Əliyevin həyatı və fəaliyyəti Azərbaycançılıq məktəbidir. Hər yeni gələn nəsil bu böyük məktəbdən Vətənin, xalqın inkişafı naminə faydalanır və daim faydalanacaqdır.

Ali Məhkəmənin sədri ulu öndər Heydər Əliyevin amallarının xalqın gündəlik fəaliyyətində və düşüncəsində yaşadığını bildirərək bu amalların xalqımızı tərəqqi zirvəsinə doğru inamla aparan, Ulu öndərin siyasi kursunun layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla gerçəkləşdirildiyini vurğulamışdır.

Tədbirdə çıxış edənlər müstəqil dövlətimizin banisi və qurucusu ulu öndər Heydər Əliyevlə bağlı xatirələrini söyləmiş, onun Azərbaycanda hüquqi, demokratik və dünyəvi dövlət quruculuğu sahəsindəki misilsiz xidmətlərini qeyd etmiş, irsinin daim yaşayacağını bildirmişlər.

Ali Məhkəmənin Plenumu

30 oktyabr 2015-ci ildə Ramiz Rzayevin sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinin növbəti Plenumu olmuşdur.

Ağır cinayətlər, bir sıra rayon və apellyasiya instansiyası məhkəmələri sədrlərinin və hakimlərinin iştirak etdiyi Plenumda Ali Məhkəmənin sədri bildirmişdir ki, insan hüquqlarının və azadlıqlarının tərkib hissəsi kimi respublikamızda yaşayan hər bir vətəndaşın həyatının və sağlamlığının toxunulmazlığı dövlət tərəfindən qorunur və müdafiə olunur. Eyni zamanda əhalinin digər hüquqları kimi mülkiyyət hüququnun qorunması və müdafiə olunması da dövlət tərəfindən təmin edilir. Hər hansı şəxsin həyatına, fiziki və mənəvi sağlamlığına, mülkiyyətinə mənzilinə qəsd etmək, ona qarşı zor işlətmək qadağandır və bu kimi hərəkətlər müvafiq məsuliyyətə səbəb olur. Qeyd edilmişdir ki, qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma və oğurluq cinayətləri müvafiq olaraq sağlamlıq və mülkiyyət əleyhinə yönəlmiş cinayətlərin ən çox yayılan növlərindəndir və bu cinayətlərin törədilməsinə görə qanuna uyğun cəzaların təyin edilməsi ilə bağlı vahid məhkəmə təcrübəsinin yaradılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bu məsələ ilə bağlı məhkəmələr tərəfindən 2013-cü ildə baxılmış cinayət işləri üzrə aparılmış ümumiləşdirmələrin nəticələri Plenumda geniş müzakirə olunaraq təhlillər aparılmış və aşkar edilmiş nöqsanların aradan qaldırılması, gələcəkdə belə nöqsanlara yol verilməməsi məqsədilə müvafiq tədbirlərin görülməsinin vacibliyi vurğulanmışdır.

Plenumda konkret cinayət və mülki işlərə baxılmışdır.

Plenumun işində Baş prokuror Zakir Qaralov iştirak etmişdir.

*MÜLKİ VƏ İNZİBATI-İQTİSADI İŞLƏR
ÜZRƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİNDƏN*

Qiymətləndirilən obyektə əmlak mənafeyi, maddi və ya digər marağı olan qiymətləndirici həmin obyektin qiymətləndirilməsini apara bilməz.

Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin 28 oktyabr 2014-cü il tarixli qətnaməsi ilə iddiaçı «Sığorta» ASC-nin cavabdehlər G.M.Şahbazov və Ə.N.Azayev oğluna qarşı subroqasiya hüququ üzrə pul tələbinə dair iddiası qismən təmin edilərək cavabdeh Ə.N.Azayevdən maddi ziyana görə 8040 manat və 30,40 manat dövlət rüsumunun tutularaq iddiaçı «Sığorta» ASC-nin xeyrinə ödənilməsi qət edilmiş, iddianın qalan hissəsi və Ə.N.Azayevin «Sığorta» ASC-yə və müstəqil tələb irəli sürməyən üçüncü şəxs «Motors» MMC-yə qarşı defekt, sığorta aktlarının, məxaric xəzinə orderinin etibarsız hesab edilməsi tələbinə dair qarşılıqlı iddiası təmin edilməmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 09 aprel 2015-ci il tarixli qətnaməsi ilə cavabdeh Ə.N.Azayevin apellyasiya şikayəti qismən təmin edilərək Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin 28 oktyabr 2014-cü il tarixli qətnaməsi-cavabdeh Ə.N.Azayevdən maddi ziyana görə 8040 manat tutularaq iddiaçı «Sığorta» ASC-nin xeyrinə ödənilməsi hissəsində dəyişdirilərək cavabdeh Ə.N.Azayevdən maddi ziyana görə 9040 (doqquz min qırx) manat tutularaq iddiaçı «Sığorta» ASC-nin xeyrinə ödənilməsi qət edilmiş, qətnamə qalan hissədə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

İddiaçı «Sığorta» ASC cavabdehlər G.M.Şahbazova və Ə.N.Azayevə qarşı subroqasiya hüququ üzrə pul tələbinə dair iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət edərək cavabdehdən 13040 manat məbləğində sığorta ödənişinin, 30.40 manat dövlət rüsumunun, cəmi 13070.40 manat pul məbləğinin cavabdehlərdən müştərək qaydada tutularaq iddiaçının xeyrinə ödənilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İddia ərizəsi onunla əsaslandırılmışdır ki, iddiaçı ilə Y.V.Nəsibov arasında 11.06.2010-cu il tarixdə sığorta müqaviləsi bağlanmış və şəhadətnamə üzrə 20-xx-121 dövlət qeydiyyat

nişanlı, «Nissan Tiida» markalı avtomobil 16300 manat məbləğində sığortalanmışdır. Həmin avtomobil sığorta məbləği çərçivəsində, yəni 06 iyul 2010-cu il tarixdə Göygöl-Gəncə yolunun 30-cu km də hərəkət edən zaman mülkiyyət hüququ ilə G.M.Şahbazova məxsus və hadisə zamanı etibarnamə əsasında Ə.N.Azayev tərəfindən idarə edilən «Mitsubishi-Pajero» markalı 90-xx-903 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobillə toqquşmuş, nəticədə sığortalı avtomobilə zərər dəyərək sığorta hadisəsi baş vermişdir. Sığortalı avtomobilin təmiri «Motors» MMC-nin servis məntəqəsində həyata keçirilmiş və tərtib edilən NL-437 sayılı 09.08.2010-cu il tarixli defekt aktına əsasən yol-nəqliyyat hadisəsi nəticəsində avtomobilə dəymiş zərər 12340 manat müəyyən edilmişdir. Sığorta şəhadətnaməsinə əsasən həmin sığorta məbləğindən 20% çıxılaraq ASC tərəfindən 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı, «Nissan Tiida» markalı avtomobilin sahibi Y.V.Nəsibova ödənilmiş və bu ödəniş 09 avqust 2010-cu il tarixli 1089 sayılı məxaric xəzinə orderində öz əksini tapmışdır. Hadisə yerinə gəlmiş DYPB-nin əməkdaşları tərəfindən tərtib edilmiş 364331 sayılı inzibati xəta haqqında protokola əsasən, yol nəqliyyat hadisəsinin baş verməsində təqsirli şəxs kimi Ə.N.Azayev göstərilmiş və onun təqsiri Göygöl Rayon Məhkəməsinin inzibati xəta haqqında 04 avqust 2010-cu il tarixli qərarında öz əksini tapmışdır. Sözügedən qərara əsasən Ə.N.Azayev İXM-nin 155.4-cü maddəsi ilə təqsirli bilinərək 40 manat məbləğində cərimə edilmişdir. Ona görə də iddianın təmin edilməsi xahiş edilmişdir.

Ə.N.Azayev «Sığorta» ASC-yə və müstəqil tələb irəli sürməyən üçüncü şəxs «Motors» MMC-yə qarşı defekt, sığorta aktlarının, məxaric xəzinə orderinin etibarsız hesab edilməsi tələbinə dair qarşılıqlı iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət edərək ilk iddianın rədd edilməsini, qarşılıqlı iddianın təmin edilərək «Motors» MMC tərəfindən verilmiş 01.08.2010-cu il tarixli defekt aktının,

«Sığorta» ASC tərəfindən verilmiş KS-585/10 sayılı sığorta aktının və 09 avqust 2010-cu il tarixli 1089 sayılı məxaric xəzinə orderinin etibarsız hesab edilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Qarşılıqlı iddia tələbi onunla əsaslandırılmışdır ki, «Sığorta» ASC ilə Y.V.Nəsibov arasında 11.06.2010-cu il tarixdə sığorta müqaviləsi bağlanmış və Mİ-004786 №-li şəhadətnamə üzrə "Nissan Tiida" markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobil sığortalanmışdır. 06 iyul 2010-cu il tarixdə Göygöl-Gəncə avtomobil yolunun 30-cu km-də "Nissan Tiida" markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobillə Ə.N.Azayevin idarə etdiyi "Mitsubishi-Pajero" markalı, 90-xx-903 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobil toqquşmuşdur. "Motors" MMC tərəfindən "Nissan Tiida" markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilə dəymiş zərər 12.340 manat qiymətləndirilmiş və qiymətləndirmə ilə bağlı 01.08.2010-cu il tarixdə NL_437/09.08.2010 sayılı defekt aktı tərtib edilmişdir. "Motors" MMC tərəfindən "Sığorta" ASC-də sığortalanmış "Nissan Tiida" markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilin qiymətləndirilməsi qeyri-qanuni olmuşdur. Belə ki, "Motors" MMC "Sığorta" ASC-nin təsisçilərindən biridir və "Sığorta" ASC-də 32,9998 faizlik paya məxsusdur. Belə olan halda, "Motors" MMC-nin "Sığorta" ASC-də sığortalanmış hər hansı bir əmlakla bağlı maddi marağının olması şübhəsizdir. "Nissan Tiida" markalı, 20-XX-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilin qiymətləndirilməsində də "Motors" MMC-nin əmlak mənafevi və maddi marağı olmuşdur. Çünki məhkəməyə təqdim edilmiş avtomobilin fotosəkillərindən də açıq aydın görünür ki, ona dəymiş zərərin həcmi həddən artıq şişirdilmiş, hətta, defekt aktında bəzi ehtiyat hissələrinin adı qeyd edilsə də, onlara ümumiyyətlə zərər dəyməmişdir. Bundan başqa, «Motors" MMC tərəfindən "Nissan Tiida" markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilə dəymiş zərərin qiymətləndirilməsi barədə 01.08.2010-cu il tarixli, NL_437/09.08.2010 sayılı defekt aktı ilə müəyyən olunur ki, avtomobilə dəymiş zərər sığortaçı tərəfindən deyil, "Motors" MMC-də qiymətləndirilmişdir. Belə olan halda, "Sığorta" ASC "Motors" MMC-ni sığorta sahəsində

yardımcı fəaliyyət göstərən nümayəndəsi kimi təyin etməliydi. Lakin yuxarıda qeyd edildiyi kimi, "Motors" MMC "Sığorta" ASC-nin təsisçilərindən biri olduğu üçün "Motors" MMC sığortaçının qiymətləndirmə sahəsində nümayəndəsi kimi də təyin edilə bilməzdi. Qeyd edilənlərdən başqa, "Sığorta" ASC tərəfindən məhkəməyə təqdim edilmiş 09 avqust 2010-cu il tarixli, 1089 sayılı məxaric xəzinə orderi ilə 13.040 manat pulun (sığorta ödənişinin) Y.V.Nəsibova verilməsi müəyyən edilmir. Belə ki, iddiaçı tərəfindən məhkəməyə 09 avqust 2010-cu il tarixli, 1089 sayılı məxaric xəzinə orderinin surəti təqdim edilmişdir. Vəsatət əsasında iddiaçı tərəfindən məhkəməyə 09 avqust 2010-cu il tarixli, 1089 sayılı digər bir, yəni əvvəl təqdim edilmiş eyni saylı və eyni tarixli ikinci məxaric xəzinə orderi təqdim edilmişdir. Həmin sənədlərə baxış keçirərkən onların məzmununun tamamilə fərqli olması, ikinci təqdim edilən məxaric xəzinə orderinin birincinin əsli olmadığı müəyyən olundu. Belə ki, surəti məhkəməyə təqdim edilmiş məxaric xəzinə orderində "Y.V.Nəsibov" sözləri əlyazma ilə, eyni tarixli və eyni saylı ikinci məxaric xəzinə orderində isə çap yazısı ilə yazılmışdır. Birinci məxaric xəzinə orderində "aldım (yazı ilə)" sözünün qarşısındakı qrafa boş olduğu halda, eyni tarixli və eyni saylı ikinci məxaric xəzinə orderində (əslində) "aldım (yazı ilə)" sözünün qarşısındakı qrafa çap yazısı ilə "on üç min qırx manat 00 qəpik" sözləri yazılmış, beləliklə qeyd olunan eyni tarixli və eyni saylı məxaric xəzinə orderlərində kəskin ziddiyyətlər vardır. Eyni zamanda iddiaçı tərəfindən təqdim edilmiş Mİ 004786 nomrəli nəqliyyat vasitələrinin kompleks sığortası şəhadətnaməsi, KS-585/10 sayılı sığorta aktı və 09 avqust 2010-cu il tarixli, 1089 sayılı məxaric xəzinə orderində olan Y.V.Nəsibovun adının qarşısında olan imzalarda kifayət qədər fərqlilik vardır, imzaların eyni şəxs tərəfindən icra olunmamasını görmək mümkündür.

Cavabdeh Ə.N.Azayev oğlunun verdiyi kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilərək işin yenidən apellyasiya qaydasında baxılması üçün həmin məhkəməyə göndərilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası qəbul etdiyi qətnaməni tərəflər arasındakı mübahisəli münasibətə “Sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 37.1-ci maddəsini və Azərbaycan Respublikası MM-nin 936.1, 936.5-ci maddələrini tətbiq edərək gəldiyi nəticəni iş materiallarında olan KS-585/10 sayılı sığorta aktına, defekt aktına, məxaric xəzinə orderinə İnzibati Xəta haqqında protokola və Ə.N.Ağayevin Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 155.4-cü maddəsi ilə təqsirli bilinməsinə dair məhkəmə qərarına istinad etməklə əsaslandırılmışdır.

Aşağıdakı əsaslara görə kassasiya məhkəməsi kassasiya şikayətini təmin etmişdir.

İş materiallarında olan 11 iyun 2010-cu il tarixli Mİ004786 sayılı nəqliyyat vasitələrinin kompleks sığorta şəhadətnaməsinin surətinə görə “Sığorta” ASC ilə Y.V.Nəsibov arasında 11.06.2010-cu il tarixdə sığorta müqaviləsi bağlanmış və Mİ-004786 №-li şəhadətnamə üzrə “Nissan Tiida” markalı, 20-XX-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobil sığortalanmışdır.

İş materiallarında olan KS-585/10 sayılı sığorta aktına görə sığorta müqaviləsinə aid məlumatlara əsasən Y.V.Nəsibova məxsus 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı, «Nissan Tiida» markalı avtomobil 11.06.2010-cu il tarixdən 10.06.2015-ci il tarixədək sığorta məbləği 16300 manat olmaqla, 30 manat azadolma məbləği, tam məhv halında 20% qeyd edilmiş, toqquşma Göygöl rayonu ərazisində 06.07.2010-cu il tarixdə saat 21-30-da baş vermiş, sığortalanmış avtomobilin sahibi Y.V.Nəsibov, hadisənin baş verməsində təqsirli şəxs Ə.N.Azayevdir. Sığortalı avtomobilə dəymiş ziyan «Motors» MMC tərəfindən qiymətləndirilmiş, ziyan 12.340 manat təşkil etmişdir. Avtomobilə dəymiş zərərin məbləği 12340 manat təşkil edir, avtomobilə dəymiş real bazar qiymətinin 70%-ni keçdiyi üçün avtomobil tam məhv kimi dəyərləndirilir. Sığorta ödənişinin məbləği real bazar qiymətindən 20% tam məhv fransıza çıxılmaqla (16300-20%)=13.040 manat təşkil edir, həmin məbləğ Y.V.Nəsibova nəğd şəkildə ödənilir.

«Motors» MMC-nin tərtib etdiyi 01 avqust 2010-cu il tarixli defekt aktına görə «Nissan Tiida» markalı 20-XX-121 dövlət

qeydiyyat nişanlı avtomobilin təmirinə, ehtiyat hissələrinə birlikdə 12340 manat xərclənməlidir.

1089 sayılı məxaric xəzinə orderinə görə 13040 manat Y.V.Nəsibova sığorta şirkəti tərəfindən ödənilmişdir.

Göygöl RPŞ DYPB-nin əməkdaşı tərəfindən tərtib edilmiş 364331 sayılı protokolda göstərilmişdir ki, «Mitsubishi-Pajero» markalı 90-xx-903 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilin əyləc sistemində yaranmış qəfil nasazlıq nəticəsində avtomobil yolun soluna çıxaraq qarşıdan gələn «Nissan Tiida» markalı 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilə toqquşmuşdur. Hadisə zamanı xəsarət alan olmamışdır.

Göygöl Rayon Məhkəməsinin 3(066)-98/2010 sayılı 04 avqust 2010-cu il tarixli qərarının surətinə əsasən həmin qərarla Ə.N.Azayev oğlu İXM-nin 155.4-cü maddəsilə təqsirli bilinərək 40 manat məbləğində inzibati qaydada cərimə edilmişdir.

İş materiallarında olan Kommersiya hüquqi şəxslərin Dövlət Reyestrindən çıxarışdan və Bakı şəhəri Vergilər Departamenti Kommersiya hüquqi şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsinin cavabdeh Ə.N.Azayev oğlunun nümayəndəsi-vəkili P.Zamanlının müraciətinə verdiyi 01 sentyabr 2014-cü il tarixli cavab məktubunda göstərilmişdir ki, “Sığorta” ASC-nin (VÖEN 1000121291) təsisçiləri və nizamnamə kapitalındakı pay nisbəti “Grup” MMM-49,1013 %, “Motors” MMC-42,3592 % və “Bank” ASC-8,5395 %-dir.

Kassasiya məhkəməsi aşağıdakı əsaslara görə hesab etmişdir ki, “Motors” MMC tərəfindən “Sığorta” ASC-də sığortalanmış “Nissan Tiida” markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilin qiymətləndirilməsi qanunun tələblərinə zidd olmuşdur.

Yuxarıd qeyd olunanlardan göründüyü kimi “Motors” MMC “Sığorta” ASC-nin təsisçilərindən biridir və “Sığorta” ASC-də 42,3592 faiz paya malikdir. Belə olan halda, “Motors” MMC-nin “Sığorta” ASC-də sığortalanmış hər hansı bir əmlakla bağlı maddi marağının olması istisna edilmir.

“Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun 12-ci maddəsinin tələbinə əsasən qiymətləndirici

qiymətləndirmə obyektində əmlak mənafeyi olan fiziki şəxs və ya hüquqi şəxsin təsisçisi, mülkiyyətçisi, səhmdarı və ya vəzifəli şəxsi olduqda, eləcə də göstərilən şəxslərin, yaxud sifarişçinin yaxın qohumu olduqda həmin obyektin qiymətləndirilməsini apara bilməz.

Qiymətləndiricinin qiymətləndirmə obyektinə dair müqavilədən kənar öhdəlikləri və qiymətləndirmənin nəticələrinə görə maddi marağı olduqda onun qiymətləndirməni aparmasına icazə verilmir.

Bundan əlavə, “Motors” MMC tərəfindən “Nissan Tiida” markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilə dəymiş zərərin qiymətləndirilməsi Azərbaycan Respublikasının Mülki Qanunvericiliyinə də ziddir.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası MM-nin 925.2-ci maddəsinə əsasən sığortaçı dəymiş zərəri müxtəlif üsullarla, o cümlədən zərər dəymiş predmetin və ya hadisə yerinin fiziki və texniki xüsusiyyətlərini müxtəlif vasitələrlə təyin etməklə, sxem və cizgilər tərtib etməklə, foto və video çəkilişlər aparmaqla, bilavasitə özü və ya sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla təyin etdiyi sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən müvafiq şəxs vasitəsilə qiymətləndirir.

“Motors” MMC tərəfindən “Nissan Tiida” markalı, 20-xx-121 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobilə dəymiş zərərin qiymətləndirilməsi barədə 01.08.2010-cu il tarixli, NL_437/09.08.2010 sayılı Defekt aktına görə avtomobilə dəymiş zərər sığortaçı tərəfindən deyil, “Motors” MMC-də qiymətləndirilmişdir. Belə olan halda, “Sığorta” ASC “Motors” MMC-ni sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən nümayəndəsi kimi təyin etməli idi. Lakin yuxarıda qeyd edildiyi kimi, “Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun müddəaları baxımından “Motors” MMC “Sığorta” ASC-nin təsisçilərindən biri olduğu üçün “Motors” MMC sığortaçının qiymətləndirmə sahəsində nümayəndəsi kimi də təyin edilə bilməzdi.

İş materiallarında olan 09 avqust 2010-xx il tarixli, 1089 №-li “Sığorta” ASC tərəfindən 13.040 manat sığorta ödənişinin Nəsimov Yalçın Vaqif oğluna verilməsi qeyd edilmiş məxaric kassa orderi vardır.

İddiaçı tərəfindən əslilə düz olması təsdiq edilmiş 09 avqust 2010-cu il tarixli 1089 №-li məxaric xəzinə orderinin surəti iddia ərizəsinə əlavə edilmişdir. Cavabdehin nümayəndəsinin vəsatəti əsasında iddiaçı tərəfindən məhkəməyə 09 avqust 2010-cu il tarixli 1089 №-li digər bir, yəni iddia ərizəsinə əlavə edilmiş eyni saylı və eyni tarixli ikinci məxaric xəzinə orderi təqdim edilmişdir. Eyni tarixli və eyni saylı məxaric xəzinə orderlərinin məzmunu tamamilə fərqlidir.

Belə ki, surəti iddia ərizəsinə əlavə edilmiş məxaric xəzinə orderində “Y.V.Nəsimov” sözləri əlyazma ilə, eyni tarixli və eyni saylı ikinci məxaric xəzinə orderində isə çap yazısı ilə yazılmışdır. Birinci məxaric xəzinə orderində “aldım (yazı ilə)” sözünün qarşısındakı qrafa boş olduğu halda, eyni tarixli və eyni saylı ikinci məxaric xəzinə orderində “aldım (yazı ilə)” sözünün qarşısındakı qrafa çap yazısı ilə “on üç min qırx manat 00 qəpik” sözləri yazılmışdır. Birinci məxaric xəzinə orderində imza orderin sol aşağı künc hissəsində, eyni tarixli və eyni saylı ikinci məxaric xəzinə orderində isə orderin sağ aşağı künc hissəsində edilmişdir. Birinci məxaric xəzinə orderində “Pasport (seriya)” sözünün qarşısındakı qrafa boş olduğu halda, məhkəməyə təqdim edilmiş eyni tarixli və eyni saylı ikinci məxaric xəzinə orderində “Şəxsiyyəti təstiq edən sənəd” sözləri qeyd edilmiş və həmin qrafada şəxsiyyət vəsiqəsinin məlumatları yazılmışdır. Eyni zamanda qeyd olunan Mİ 004786 nomrəli nəqliyyat vasitələrinin kompleks sığortası şəhadətnaməsi, KS-585/10 sayılı sığorta aktı və 09 avqust 2010-xx il tarixli, 1089 №-li məxaric xəzinə orderində olan Y.V.Nəsimovun adının qarşısında olan imzalarda kifayət qədər fərqlilik vardır ki, bu hal da həmin imzaların eyni şəxs tərəfindən icra olunmasında və 13.040 manat sığorta ödənişinin Y.V.Nəsimova verilməsində şübhə yaradır.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin:

-14.1-ci maddəsinə görə məhkəmə həqiqətə nail olmaq üçün, işin hərtərəfli, tam və obyektiv tədqiqinə lazımi şərait yaradır. Bunun üçün məhkəmə işdə iştirak edən şəxslərə onların prosessual hüquq və vəzifələrini izah edir, görülməyəcək, yaxud görülməyəcək hərəkətlərin nəticələri barədə onları xəbərdar edir, onların

prosessual hüquqlarının həyata keçməsinə kömək göstərir.

-88-ci maddəsinə əsasən məhkəmə sübutlara obyektiv, qərəzsiz, hərtərəfli və tam baxdıqdan sonra həmin sübutlara tətbiq edilməli hüquq normalarına müvafiq olaraq qiymət verir. Heç bir sübutun məhkəmə üçün qabaqcadan müəyyən edilmiş qüvvəsi yoxdur.

-97.1-ci maddəsinə görə işə baxılarkən xüsusi bilik tələb olunan sualları izah etmək üçün məhkəmə işdə iştirak edən şəxsin vəsatəti və ya öz təşəbbüsü ilə ekspertiza təyin edə bilər.

-106.1-ci maddəsinə görə işdə iştirak edən şəxslərin iş üçün əhəmiyyətli olan və onlara məlum olan faktlar barədə izahatları iş üzrə toplanmış digər sübutlarla yanaşı yoxlanılmalı və qiymətləndirilməlidir.

Məhkəmə tərəfindən iş üçün əhəmiyyətli olan halların qətnamədə qeyri-mötəbər və ziddiyyətli sübutlarla əsaslandırılmasına dair dəlillər yuxarıda qeyd edildiyi kimi iş materiallarında olan eyni tarixli, eyni nömrəli və məzmunlu iki məxaric xəzinə orderləri biri digərinin əsli olmamaqla məzmunlarında kəskin ziddiyyətlər vardır. İşə birinci instansiya məhkəməsində baxılarkən 09 avqust 2010-cu il tarixli, 1089 №-li məxaric xəzinə orderindəki imzanın sığortalı Y.V.Nəsibov tərəfindən icra edilib-edilməməsinin və imzanın ona məxsus olub-olmamasının müəyyənləşdirilməsi üçün məhkəmə xəttşünaslıq ekspertizasının keçirilməsi ilə bağlı cavabdehin nümayəndəsi məhkəməyə vəsatətlə müraciət etsə də, məhkəmə həmin vəsatəti təmin etməmişdir.

Cavabdehin nümayəndəsi apellyasiya şikayətində yuxarıda qeyd edilən məxaric xəzinə orderlərindəki və sığorta şəhadətnaməsindəki imzaların eyni şəxs tərəfindən icra olunmasının müəyyən edilməsi üçün məhkəmə xəttşünaslıq ekspertizası təyin edilməsi barədə vəsatətinin birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən əsassız olaraq təmin edilməməsinə göstərməsinə və iş üzrə həqiqi halların müəyyən edilməsi üçün həmin ekspertizanın təyin edilməsinin mühüm əhəmiyyət kəsb etməsinə baxmayaraq, apellyasiya qaydasında işə baxan məhkəmə kollegiyası da qeyd olunan ekspertizanı təyin etməmiş, nəticədə sığorta şəhadətnaməsindəki və məxaric xəzinə orderlərindəki imzaların sığortalı Y.V.Nəsibov tərəfindən icra edilib-

edilməməsi, həmin orderlərdə göstərilmiş pulun Y.V.Nəsibova verilib-verilməməsi müəyyən edilməmiş qalmışdır.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin Məcəlləsinin:

-372.1, 372.6, 372.7-ci maddələrinə görə apellyasiya instansiyası məhkəməsi tam hüquqlu məhkəmə kimi işə, işdə olan və əlavə təqdim olunmuş sübutlar əsasında mahiyyəti üzrə baxır. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinin əsaslılığını onun düzünə və ya dolayısı ilə mübahisələndirilən hissəsində, şikayət qərarın ləğv edilməsinə yönəldikdə və ya apellyasiya şikayətində və ona etirazlarda ifadə olunmuş dəlillərə əsasən mübahisənin predmeti bölünməz olduqda işə tam yoxlayır. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi şikayətin dəlillərindən asılı olmayaraq, məhkəmənin maddi və prosessual hüquq normalarına riayət etməsini yoxlayır.

-217.3-cü maddəsinə əsasən qətnamə iş üzrə müəyyən edilmiş həqiqi hallara və tərəflərin qarşılıqlı münasibətinə uyğun əsaslandırılmalıdır

-220.4-cü maddəsinə əsasən qətnamənin əsaslandırıcı hissəsində işin məhkəmə tərəfindən müəyyən edilən halları, işin halları barədə məhkəmənin əsaslandırıldığı sübutlar və məhkəmənin bu və ya digər sübutları və iclasda iştirak edən şəxslərin istinad etdiyi qanun və hüquqi aktları rədd etmək üçün gətirdiyi dəlillər, habelə məhkəmənin qətnamə çıxararkən rəhbər tutduğu qanunlar və normativ-hüquqi aktlar göstərilməlidir. Cavabdeh tərəfindən iddia tələbi etiraf edildikdə qətnamənin əsaslandırıcı hissəsində yalnız iddianın etiraf edilməsi və onun məhkəmə tərəfindən qəbul edilməsi göstərilə bilər.

-392.2-ci maddəsinə görə apellyasiya şikayəti təmin edilmədikdə və ya məhkəmənin qətnaməsi dəyişdirildikdə, apellyasiya instansiyası məhkəməsi hansı dəlillərə əsasən şikayətin təmin edilmədiyini və yaxud qətnamənin dəyişdirildiyini göstərməyə borcludur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun "S.Əliyevanın şikayəti ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi MÜİMK-nın 28 dekabr 2004-cü il tarixli qərarının Azərbaycan Respublikası

Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun 31 may 2006-cı il tarixli qərarında da şərh olunmuşdur ki, məhkəmə sübutlara obyektiv, qərəzsiz, hərtərəfli və tam baxdıqdan sonra həmin sübutlara tətbiq edilməli hüquq normalarına müvafiq olaraq qiymət verir. Məhkəmənin qətnaməsi qanuni və əsaslı olmalıdır. Qətnamə işin baxılması və həll olunması zamanı qüvvədə olan maddi və prosessual hüquq normalarına uyğun çıxarılmalıdır (MPM-nin 81, 88, 217.1 və 218.1-ci maddələri).

Mülki prosessual qanunvericiliyin göstərilən müddələrindən irəli gələrək məhkəmə, özü tərəfindən müəyyən olunmuş işin hallarını və qənaətini formalaşdıran sübutları, bu və ya digər sübutları rədd etmək üçün istinad etdiyi dəlilləri və rəhbər tutduğu qanunları qətnamədə göstərməklə onu hüquqi cəhətdən əsaslandırılmalıdır. Məhkəmə sübutları sadalamaqla kifayətlənməməli, hər bir sübutun, o cümlədən şahid ifadələrinin məzmunu qətnamədə şərh edilməli, sübutlar əlaqələndirməli, araşdırılan sübutların qəbul edilib-edilməməsinin səbəbləri aydın əsaslandırılmamışdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi işin apellyasiya şikayətində mübahisələndirilən

yuxarıda qeyd olunan və iş üçün əhəmiyyət kəsb edən digər hallarını araşdırmadan, qəbul etdiyi qətnamədə birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsində göstərilənləri təkrarlamaqla kifayətlənmiş, nəticədə işin həqiqi halları müəyyən edilməmiş qalmış, bununla da maddi və prosessual hüquq normalarının tələbləri pozulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 418.1-ci maddəsinə əsasən maddi və prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnamə və qərardadının ləğv edilməsi üçün əsasdır.

İşin şərh olunan hallarını müzakirə edərək Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası 12 noyabr 2015-ci il tarixli qərarı ilə kassasiya şikayətini təmin etmiş, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normaları pozulduğuna görə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının hazırkı iş üzrə 09 aprel 2015-ci il tarixli qətnaməsini ləğv etmiş və işi yenidən baxılması üçün həmin məhkəməyə göndərmişdir.

İctimai maraq doğuran məlumatların mətbuata ötürülməsi işdən azad edilməsi üçün əsas ola bilməz.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi müəyyən etmişdir ki, Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızı 01.11.1997-ci il tarixdə, 148 sayılı əmrlə 11 sayılı Yardımçı İnternat Məktəbində 4 "a" sinfinə sinif müəlimi vəzifəsinə təyin edilmiş, 01.09.2003-cü il tarixdə həmin məktəbdə 33 sayılı əmrlə məktəbin 3 "a" sinfinə müəllim keçirilmiş, 01.11.2011-ci il tarixdə 88 sayılı əmrlə həmin məktəbdə müvəqqəti olaraq tərbiyə işləri üzrə direktor müavini vəzifəsinə təyin edilmiş, 15.01.2014-cü il tarixli 11/18 sayılı əmrə əsasən 10.01.2014-cü il tarixdən sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün reabilitasiya mərkəzinin tərbiyə işlər üzrə direktor müavini vəzifəsinə keçirilmiş, 15.01.2014-cü il tarixdə 7 sayılı əmrlə həmin vəzifə üzrə onunla bağlanmış əmək müqaviləsinə Təhsil Nazirliyinin 10.01.2014-cü

il tarixli 11/18 nömrəli əmrinə əsasən xitam verilmiş, 15.01.2014-cü il tarixdə həmin məktəbdə 7 sayılı əmrlə müəllim vəzifəsində saxlanmaqla şəxsi ərizəsinə əsasən 24 saat yığma dərslərlə həftəlik iş yükü təyin edilmiş və 21.11.2014-cü il tarixdə 118 sayılı əmrlə onunla məktəb arasında olan əmək müqaviləsinə Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsinin "ç" bəndinə və 71-ci maddəsinin 2 və 3-cü bəndlərinə əsasən xitam verilmişdir.

86 sayılı 10.09.2014-cü il tarixli əmrə görə, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşağın əməyindən öz şəxsi mənafeyi üçün istifadə etdiyinə görə internat məktəbin tərbiyəçisi Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızına şəxsi işinə yazılmaqla şiddətli töhmət verilmişdir.

115 sayılı 15.11.2014-cü il tarixli əmrə müvafiq olaraq, öz şəxsi ambisiyaları ilə

kollektivdə hərcimərçilik yaratmaq cəhdi ilə KİV-nə qərəzli materiallar hazırlayıb ötürdüyünə görə internat məktəbin tərbiyəçi müəllimi Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızına axırıncı xəbərdarlıqla şiddətli töhmət verilmişdir.

11 nömrəli İnteqrasiya Təlimi İnternat Məktəbin pədoqoji şurasının 12.11.2014-cü il tarixli, 2 sayılı protokolunun məzmununa əsasən, Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızının iş yerindəki davranışı müzakirə olunmuş və onun tutduğu vəzifədən azad olunmasına razılıq verilmişdir.

11 nömrəli İnteqrasiya Təlimi İnternat Məktəbin həmkarlar təşkilatının yerli komitəsinin iclasının 21 noyabr 2014-cü il tarixli 1 sayılı protokoluna görə, Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızının iş yerindəki davranışı müzakirə olunmuş və onun tutduğu vəzifədən azad olunmasına razılıq verilmişdir.

118 sayılı 21.11.2014-cü il tarixli əmrə müvafiq olaraq, internat məktəbinin 1 "b" sinif müəllimi və tərbiyəçisi Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızı ilə bağlanmış əmək müqaviləsinə Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsinin "ç" bəndinə və 71-ci maddəsinin 2 və 3-cü bəndlərinə əsasən xitam verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi 11 nömrəli Meqrasiya Təlimi İnternat Məktəbi tərəfindən verilmiş 51 sayılı 02.03.2015-ci il tarixli arayışa əsasən, həmin məktəbdə ibtidai sinif müəllimi işləyən Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızı 21.11.2014-cü il tarixdə işdən azad edilməsi barədə əmr verilmişdir. Elə həmin tarixdə əmək kitabçası yazılmışdır. Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızı 02.12.2014-cü il tarixdə əmək kitabçasına görə müraciət etmiş və onun müraciətinə əsasən əmək kitabçası ona təqdim olunmuşdur.

11 sayılı yardımçı İnternat Məktəbinin nizamnaməsinə əsasən, işçiləri iş görmək və işdən azad etmək məktəb direktorunun səlahiyyətinə aid edilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi mübahisəli hüquq münasibətinə maddi hüquq normalarının tətbiq edilməsi ilə əlaqədar aşağıdakıları qeyd etmişdir:

Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsində işə götürən tərəfindən əmək müqaviləsinin ləğv edilməsinin əsasları göstərilmişdir.

Həmin maddənin "ç" bəndində qeyd edilir ki, işçi özünün əmək funksiyasını və ya əmək müqaviləsi üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə, yaxud bu Məcəllənin 72-ci maddəsində sadalanan hallarda əmək vəzifələrini kobud şəkildə pozduqda işəgötürən tərəfindən əmək müqaviləsi ləğv edilir.

Həmin Məcəllənin 296-cı maddəsinin ikinci bəndinə əsasən, bu maddənin birinci hissəsində göstərilən haldan başqa qalan bütün hallarda əmək mübahisəsinin həll edilməsi üçün işçi hüququnun pozulduğunu aşkar etdiyi gündən etibarən 1 təqvim ayı ərzində məhkəməyə müraciət edə bilər.

Həmin maddənin üçüncü bəndinə görə, hüququnun pozulmasının aşkar edildiyi gün işçiyə müvafiq əmrin, (sərəncamın, qərarın), əmək kitabçasının, haqq-hesab sənədlərinin (kitabçasının, vərəqəsinin, çekinin) verildiyi, həmçinin əmək müqaviləsinin bu Məcəllədə nəzərdə tutulmuş şərtlərinin işə götürən tərəfindən müvafiq qaydada sənədləşdirilmədən bilə-bilə qəsdən pozulduğu gündür.

22.11.2014-cü il tarixdə əmrdən çıxarış iddiaçıya təqdim edilmiş, lakin o əmri qəbul etməkdən imtina etdiyi üçün əmr məktəbin elanlar guşəsində yerləşdirilmişdir. Əliyeva Mülkücahan Bəkir qızı 02.12.2014-cü il tarixdə əmək kitabçasının ona verilməsi ilə bağlı müraciət etmiş və onun müraciətinə əsasən həmin tarixdə əmək kitabçası ona təqdim olunmuşdur.

M.Əliyeva 22.11.2014-cü il tarixdə öz hüququnun pozulduğunu bildiyi halda, qanunla müəyyən olunan müddət ərzində məhkəmədə iddia qaldırmamış, 02 dekabr 2014-cü il tarixdə əmək kitabçasını əldə etmək üçün məktəb rəhbərliyinə müraciət etmiş və həmin tarixdə əmək kitabçasını götürmüşdür. İşin bu halı iddiaçının və cavabdehin nümayəndəsinin birinci instansiya məhkəməsinin iclaslarında verdiyi izahatlarla öz təsdiqini tapmışdır. Buna baxmayaraq iddiaçı yenə də 1 aylıq müddəti ötürmüş, 16 yanvar 2015-ci il tarixdə iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət etmişdir.

İddiaçı Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 296-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş 1 aylıq iddia müddətini ötürdükdən sonra iddia qaldırmışdır.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 372.1.-ci maddəsinə əsasən, başqa şəxsdən hər hansı hərəkəti yerinə yetirməyi və ya yerinə yetirməkdən çəkinməyi tələb etmək hüququna müddət şamil edilir.

Həmin Məcəllənin 372.2.-ci maddəsinə görə, hüququ pozulmuş şəxsin iddiası ilə hüququn müdafiəsi üçün müddət iddia müddəti sayılır.

Həmin Məcəllənin 375.2.-ci maddəsinə müvafiq olaraq, məhkəmə tərəfindən iddia müddəti yalnız mübahisə tərəfinin məhkəmə qərarı çıxarılanadək verdiyi ərizə əsasında tətbiq edilir. Mübahisə tərəfinin tətbiq edilməsi barədə ərizə verdiyi iddia müddətinin keçməsi məhkəmənin iddiadan imtina barəsində qərar çıxarması üçün əsasdır.

Cavabdeh mübahisəyə iddia müddətinin tətbiq olunmasına dair məhkəməyə rəsmi ərizə vermişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin Plenumunun 08 may 2008-ci il tarixli qərarında (L.İ.Binnətovanın şikayəti üzrə) qeyd edilir ki, Mülki Məcəllənin 375.2.-ci maddəsinə əsasən, məhkəmə tərəfindən iddia müddəti yalnız mübahisə tərəfinin məhkəmə qərarı çıxarılanadək verdiyi ərizə əsasında tətbiq edilir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi "Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 373-cü maddəsinin şərh edilməsinə dair" 27 dekabr 2001-ci il tarixli qərarında göstərmişdir ki, iddia müddətinin əhəmiyyəti aşağıdakılardan ibarətdir: birinci, o, hüquq münasibətləri iştirakçıların intizamlandırır, onları öz hüquqlarını vaxtında müdafiə etməyə məcbur edir, müqavilə və maliyyə intizamının nizamlanmasına kömək edir; ikinci, iddia müddəti institutu mülki hüquq münasibətlərində qeyri-müəyyənliyin, qeyri-sabitliyin aradan qaldırılmasına xidmət göstərir; üçüncü, iddia müddəti tərəflərə üzərindən çox vaxt ötmüş mötəbərliyinin yoxlanılması çətin və ya qeyri-mümkün olan sübutlara istinad etməsini aradan qaldıraraq ədalət mühakiməsi orqanlarına mübahisələri obyektiv əsaslarla həll etmək imkanı yaradır".

İş məhkəmədə araşdırılarkən iddiaçı müddətin üzrlü səbəbdən buraxılmasını təsdiq edən sübutları məhkəməyə təqdim etməmiş və verməmişdir.

İddia müddətinin ötürülməsi məhkəmə tərəfindən iddianın rədd edilməsi üçün əsas hesab edilir.

Məhkəmə kollegiyası kassasiya şikayətinin dəlillərini və mülki işin materiallarını nəzərdən keçirib, tərəflərin izahlarını dinləyib belə qənaətə gəlmişdir ki, kassasiya şikayəti təmin edilməli, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi ləğv edilib, iş yeni apellyasiya baxışına qaytarılmalıdır.

Belə ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi mübahisəli hüquq münasibətinə maddi hüquq norması kimi ilkin olaraq Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsinin "ç" bəndini tətbiq etmişdir. Həmin maddəyə əsasən, işçi özünün əmək funksiyasını və ya əmək müqaviləsi üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə, yaxud bu Məcəllənin 72-ci maddəsində sadalanan hallarda əmək vəzifələrini kobud şəkildə pozduqda əmək müqaviləsi işəgötürən tərəfindən ləğv edilə bilər.

Əmək Məcəlləsinin 72-ci maddəsində aşağıdakılar nəzərdə tutulmuşdur: "aşağıdakı hallar işçi tərəfindən əmək vəzifələrinin kobud şəkildə pozulması hesab edilir: a) özünün xəstəliyi, yaxın qohumunun xəstələnməsi və ya vəfat etməsi istisna olunmaqla heç bir üzrlü səbəb olmadan bütün iş günü işə gəlməməsi; b) alkoqollu içkilər, narkotik vasitələr və psixotrop, toksik və digər zəhərli maddələr qəbul edərək sərxoş vəziyyətdə işə gəlməsi, habelə işə gəldikdən sonra iş yerində həmin içkiləri və ya maddələri qəbul edərək sərxoş vəziyyətdə olması; c) təqsirli hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində mülkiyyətçiyə maddi ziyan vurməsi; ç) təqsirli hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində əməyin mühafizəsi qaydalarını pozaraq iş yoldaşlarının səhhətinə xəsarət yetirməsi və ya onların bu səbəbdən həlak olması; d) qəsdən istehsal, kommersiya və ya dövlət sirrinin yayılması və ya bu sirrin gizli saxlanması üzrə öhdəliklərini yerinə yetirməməsi; e) əmək fəaliyyəti zamanı yol verdiyi kobud səhvləri, hüquq pozuntuları nəticəsində işəgötürənin, müəssisənin və ya mülkiyyətçinin qanuni mənafeyinə ciddi xələl gətirməsi; ə) əmək funksiyasını pozduğuna görə əvvəllər işəgötürən tərəfindən verilmiş intizam tənbehindən nəticə çıxarmayaraq altı ay ərzində

təkrarən əmək funksiyasını pozması; f) iş vaxtı ərzində bilavasitə iş yerində inzibati xətalara və ya cinayət tərkibi olan ictimai-təhlükəli əməllərə yol verməsi.

Beləliklə müəyyən edilmişdir ki, işçinin Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsinin “ç” bəndinə əsasən, işdən azad olunması üçün işəgötürən işçi tərəfindən hansı əmək funksiyasını və ya əmək müqaviləsi üzrə öhdəliklərini pozmasını, yaxud Əmək Məcəlləsinin 72-ci maddəsinin hansı bəndində göstərilən kobud pozuntuya yol verməsini müəyyən etməli və əmrdə həmin halları qeyd etməklə Əmək Məcəlləsinin müvafiq normalarına istinad etməlidir. Lakin M.B.Əliyeva ilə bağlanmış əmək müqaviləsinə xitam verilməsi barədə əmrə onun tərəfindən əmək funksiyalarının və ya əmək müqaviləsi üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə, yaxud vəzifələrinin kobud şəkildə pozulmasına istinad olunmamışdır.

Əmək Məcəlləsinin 84-cü maddəsinə əsasən, əmək müqaviləsinin ləğv edilməsi haqqında işəgötürənin əmrinin (sərəncamının, qərarının) məzmununda aşağıdakı məlumatlar göstərilir: müəssisənin adı, hüquqi ünvanı, əmrin (sərəncamın, qərarın) sıra nömrəsi, tarixi və onu imzalayan işəgötürənin vəzifəsi, adı, atasının adı və soyadı; işçinin adı, atasının adı və soyadı; əmək müqaviləsi üzrə işçinin vəzifəsinin (peşəsinin) adı; əmək müqaviləsinin ləğv edilməsinin əsası; həmin əsasla əmək müqaviləsinin ləğv edilməsi qaydası nəzərdə tutulmuş bu Məcəllənin müvafiq maddəsi, hissəsi və bəndi; əmək müqaviləsinin ləğv edildiyi gün, ay və il; əmək müqaviləsinin ləğv edilməsi barədə əmrin (sərəncamın, qərarın) verilməsi üçün əsas hesab olunan rəsmi sənədlər.

Bu maddənin birinci hissəsində nəzərdə tutulmuş məlumatlardan hər hansı biri və ya bir neçəsi göstərilməyən əmr (sərəncam, qərar) əmək mübahisəsini həll edən məhkəmə tərəfindən etibarsız hesab edilə bilər.

Əmək müqaviləsinin ləğv edilməsi barədə işəgötürənin əmri (sərəncamı, qərarı) yalnız bu maddənin birinci hissəsində göstərilən məlumatlar olan sadə formada, həmçinin normativ hüquqi aktlara uyğun formada — təsviri (giriş) hissəsindən və həmin məlumatlar

göstərilən qərar hissəsindən ibarət formada tərtib edilə bilər.

M.B.Əliyeva ilə bağlanmış əmək müqaviləsinə xitam verilməsi barədə əmrə isə müəssisənin adı, hüquqi ünvanı göstərilməmiş, işəgötürənin vəzifəsi, adı, atasının adı tam göstərilməmiş, əmək müqaviləsinin ləğv edilməsinin əsası ümumiyyətlə qeyd olunmamışdır. Əmək müqaviləsinin ləğv edilməsi barədə əmrin verilməsi üçün əsas hesab olunan rəsmi sənədlər kimi pedaqoji şuranın 12.11.2014-cü il tarixli 2 №-li protokolu və 21.11.2014-cü il tarixli Həmkarlar Təşkilatının 1 №-li protokolu qeyd olunmuşdur. (bax iş vər.114)

Göründüyü kimi, M.B.Əliyeva ilə əmək müqaviləsinin ləğvi barədə əmr Əmək Məcəlləsinin 84-cü maddəsinin tələblərinə müvafiq qaydada tərtib olunmamışdır. Əmrə Əmək Məcəlləsinin 70-ci maddəsinin “ç” bəndinə və 71-ci maddəsinin 2 və 3-cü bəndlərinə istinad olunmuşdur.

Əmək Məcəlləsinin 71-ci maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən, bu Məcəllənin 70-ci maddəsinin «ç» bəndində nəzərdə tutulan əsasla əmək müqaviləsinin ləğv edilməsinə bu şərtlə yol verilir ki, işçi qəsdən və ya səhlənkarlıqla, etinasızlıqla əmək funksiyasını, vəzifə borcunu (öhdəliklərini) yerinə yetirmədiyinə görə müvafiq iş yerində işin, istehsalın, əmək və icra intizamının normal ahəngi pozulmuş olsun və ya mülkiyyətçinin, işəgötürənin, habelə əmək kollektivinin (onun ayrı-ayrı üzvlərinin) hüquqlarına və qanunla qorunan mənafələrinə hər hansı formada ziyan dəymiş olsun.

Əmək Məcəlləsinin 71-ci maddəsinin 3-cü bəndinə müvafiq olaraq, işəgötürən bu Məcəllənin 70-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş əsasların hər hansı biri ilə əmək müqaviləsinin ləğv edilməsinin zəruriliyini əsaslandırılmalıdır.

Məhkəmə kollegiyası müəyyən etmişdir ki, mübahisələndirilən əmrə Əmək Məcəlləsinin 71-ci maddəsinin 2 və 3-cü bəndlərinə istinad olunsa da, həmin maddələrin tələblərinə riayət olunmamış, əmrə işəgötürən tərəfindən əmək müqaviləsinin ləğv edilməsinin zəruriliyi əsaslandırılmamışdır.

Mübahisələndirilən əmrə onun verilməsi üçün əsas hesab olunan rəsmi sənəd kimi istinad edilən pedaqoji şuranın 12.11.2014-cü il tarixli 2 №-li protokolunda gündəlik

məsələ kimi ikinci bənddə “müəllimlərin etik davranış qaydalarına əməl etməsi barədə və internat məktəbinə təsadüf nəticəsində kiçin yanıq xəsarəti ona şagird barədə KİV-nə şisirdilmiş informasiyanı verməklə nə məqsəd güdülür”, 3-cü bənddə “internat məktəbində qeyri-pedaqoji işlə məşğul olan şəxslərin kollektivdə işləməsi barədə kollektivin rəyi” müəyyən edilmişdir.

Protokolun məzmunu ilə tanış olduqda müəyyən edilir ki, axşam Taleh adlı şagirdin üzərinə isti su tökülməsi nəticəsində xəsarət alması barədə məlumatı məktəbin müəllimi M.Əliyeva tərəfindən “ANS” telekanalına ötürülməsi pedaqoji şurada müzakirəyə səbəb olmuş, şurada həmin faktla bağlı səsvermə keçirilərək M.Əliyevanın işdən çıxarılması qərara alınmışdır.

Məhkəmə kollegiyası qeyd etməyi zəruri hesab edir ki, Əmək Məcəlləsində işçi ilə əmək müqaviləsinə xitam verilməsinin əsası kimi pedaqoji şuranın qərarı və ya məktəb müəllimlərinin səsverməsi nəticəsi nəzərdə tutulmamışdır. Ona görə də, mübahisələndirilən əmrdə pedaqoji şuranın qərarında istinad olunması əsaslı hesab edilə bilməz.

Məhkəmə kollegiyası onu da qeyd etmişdir ki, internat məktəbində baş vermiş hadisə, yəni şagirdin yanıq xəsarəti alması barədə məlumatın “ANS” telekanalına ötürülməsi qanunazidd hərəkət kimi qiymətləndirilə bilməz.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 47-ci maddəsinə əsasən, hər kəsin öz fikir və söz azadlığı vardır. Heç kəs öz fikir və əqidəsini açıqlamağa və ya fikir və əqidəsindən dönməyə məcbur edilə bilməz. İrqi, milli, dini, sosial ədavət və düşmənçilik oyadan təşviqata və təbliğata yol verilmir.

Konstitusiyanın 50-ci maddəsi isə müəyyən edir ki, hər kəsin istədiyi məlumatı qanuni yolla axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı vardır. Kütləvi informasiyanın azadlığına təminat verilir. Kütləvi informasiya vasitələrində, o cümlədən mətbuatda dövlət senzurası qadağandır. Hər kəsin kütləvi informasiya vasitələrində dərc edilən və onun hüquqlarını pozan və ya mənafelərinə xələl gətirən məlumatı təkzib etmək və ya ona cavab vermək hüququna təminat verilir.

Fikir və söz azadlığı ilə bağlı Məhkəmə Kollegiyası aşağıdakıları qeyd etməyi zəruri hesab edir:

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 47-ci maddəsi fikir və söz azadlığına təminat verir. Fikir və sözün azadlığına birlikdə təminat verilməsi onların biri-biri ilə sıx bağlılığından xəbər verir.

Fikir insanın ayrılmaz xüsusiyyəti olan düşüncəsinin, təfəkkürünün nəticəsi, insan beyninin fəaliyyətinin məhsuludur. Fikir azadlığı – insanın predmet, hadisə, ətraf mühitə öz münasibətini müəyyən etmək, bütün baş verənlər ilə bağlı azad inamını formalaşdırması ilə əlaqədar onun təbii, anadangəlmə xüsusiyyətidir. İnsanın ətraf aləmə subyektiv münasibəti, onun inamı - şəxsiyyətin həyat tərzinin, özünəməxsusluğunun, təkrarolunmazlığının ayrılmaz tərkib hissəsidir. Fikir azadlığının təminatı insanın sərbəst, müstəqil düşüncəsinin məhdudlaşdırılmasının müdafiəsində ifadəsini tapır. Fikir azadlığı o deməkdir ki, insanı onun iradəsindən kənar, başqa cür düşünməyə məcbur etmək olmaz.

Konstitusiyanın 47-ci maddəsinin II hissəsinə əsasən heç kəs öz fikir və əqidəsini alçaltmağa və ya fikir və əqidəsindən dönməyə məcbur edilə bilməz.

Fikir insanın nailiyyəti kimi digərlərindən gizli qala bilər. Lakin bir qayda olaraq fərd ətraf aləm, hadisələrə öz münasibətini bildirmək, bu münasibəti kollektiv, cəmiyyət, digər insanlara ötürmək istəyir. Bu tələbatı ödəmək üçün insan söz azadlığına malikdir.

Söz azadlığı demokratik cəmiyyətin işlərinin həllində cəmiyyətin bütün üzvlərinin bərabər iştirakında maraqlı olan demokratik rejimin əlamətidir. Səmərəli fəaliyyət göstərən demokratiya şəraitində fikri ifadə etmək azadlığı özü-özlüyündə əhəmiyyətli olmaqla yanaşı digər hüquqların müdafiəsində də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Müstəqil və qərəzsiz məhkəmə tərəfindən müdafiə olunan fikri ifadə etmək azadlığına təminat verilmədən azad dövlət və demokratiya mövcud ola bilməz. “Fikri ifadə etmək azadlığı demokratik cəmiyyətin mühüm əsaslarından birini təşkil etməklə onun tərəqqisi və hər bir insanın inkişafının zəruri şərtidir.

Məhkəmə kollegiyası həmçinin qeyd olunan məsələlər ilə bağlı İnsan Hüquqları Üzrə Avropa Məhkəməsinin təcrübəsini xatırlatmağı da zəruri hesab edir.

“İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasının 10-cu maddəsinə əsasən, hər kəs öz fikrini ifadə etmək azadlığı hüququna malikdir.

10-cu maddə ilə qorunan hüquqlar təkcə konkret məsələ barədə fikri ifadə etmə hüququnu deyil, həm də məlumat əldə etmək və öz rəyində qalmaq hüququnu ehtiva edir. Bütün bunlar kütləvi informasiya vasitələrinin, o cümlədən mətbuatın, televiziyanın, radionun, kitabların, jurnalların və s. vasitəsilə azad informasiya axınına imkan verən cəmiyyətin mövcudluğunu nəzərdə tutur.

Avropa Məhkəməsi “Həndisayd Birləşmiş Krallığa qarşı” iş üzrə qərarında qeyd etmişdir ki, ifadə azadlığı hüququ: demokratik cəmiyyətin mühüm dayaqlarından birini, habelə onun tərəqqisinin və hər kəsin inkişafının əsas şərtlərindən birini təşkil edir.

İfadə azadlığı hüququ siyasi proseslərdə mühüm əhəmiyyət daşıyan hüquqdur. İctimai maraq doğuran bütün məsələlər barədə müzakirə aparmaq hüququ ictimai həyatın bütün səviyyələrində hesabatlılığın təmin edilməsi baxımından önəmlidir. Baxışları almaq və yaymaq azadlığı olmadan ictimaiyyət demokratik prosesdə iştirak edə bilməz.

İnsan Hüquqları Üzrə Avropa Məhkəməsi qeyd etmişdir ki, mətbuat informasiyanı yaymaq vəzifəsini daşıyır: siyasi məsələlərə, habelə ictimai maraq doğuran digər problemlərə dair məlumat və ideyaların yayılması missiyası qoyulmuşdur. Bu cür məlumat və ideyaların yayılması vəzifəsi mətbuatın üzərinə düşürsə, ictimaiyyət də öz növbəsində onları əldə etmək hüququna malikdir.

“Fressoz və Ruaye Fransaya qarşı” iş üzrə qərarında İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi bildirmişdir ki, mətbuatın mühüm rola malik olduğuna görə mətbuat azadlığına müdaxilə Konvensiyanın 10-cu maddəsinə uyğun ola bilməz; yalnız mühüm ictimai maraqlarla buna haqq qazandırılan hallar istisna təşkil edir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi qətnaməsində iddia tələbinin rədd edilməsinin

əsasını kimi ona istinad edilmişdir ki, M.Əliyeva 22.11.2014-cü il tarixdə öz hüququnun pozulduğunu bildiyi halda, qanunla müəyyən olunan müddət ərzində məhkəmədə iddia qaldırmamış, 02 dekabr 2014-cü il tarixdə əmək kitabçasını əldə etmək üçün məktəb rəhbərliyinə müraciət etmiş və həmin tarixdə əmək kitabçasını götürmüşdür. İşin bu halı iddiaçının və cavabdehin nümayəndəsinin birinci instansiya məhkəməsinin iclaslarında verdiyi izahatlarla öz təsdiqini tapmışdır. Buna baxmayaraq iddiaçı yenə də 1 aylıq müddəti ötürmüş, 16 yanvar 2015-ci il tarixdə iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət etmişdir.

Qətnamədə həmçinin qeyd olunmuşdur ki, iddiaçı müddətin üzrlü səbəbdən buraxılmasını təsdiq edən sübutları məhkəməyə təqdim etməmiş və verməmişdir.

Məhkəmə kollegiyası apellyasiya instansiyası məhkəməsinin gəldiyi həmin nəticə ilə razılaşmamışdır. Belə ki, iddiaçı apellyasiya şikayətində göstərmişdir ki, “iddia ərizəsi Bakı şəhəri Sabunçu rayon məhkəməsinə təqdim edilərkən iddia ərizələrinin qəbuluna məsul olan böyük məsləhətçi Əfqan Həsənovun məzuniyyətdə olmasına görə iddia ərizələrinin qəbulu məhkəmənin arxiv müdiri Eyvazov Rövşən Qəzənfər oğluna həvalə edilmişdir. Ehtimal etmək olar ki, ixtisas biliklərinin kifayət qədər olmaması səbəbindən işdən azad olma barədə əmrin surətinin iddia ərizəsinə əlavə olunmadığına əsaslanaraq, həmin şəxs iddia ərizəsini iddia müddətinin daxilində qəbul etməkdən imtina etmişdir. Hansı ki, Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 296-cı maddəsinin 3-cü bəndinə müvafiq olaraq, əmək müqaviləsinin ləğv edilməsi barədə qeyd aparılmış əmək kitabçasının surətinin əlavə edilməsi kifayət hesab edilməlidir.

İddiaçıdan asılı olmayan bu səbəbdən iddia müddəti ötürülmüşdür. Lakin, birinci instansiya məhkəməsi həmin hala əhəmiyyət verməmiş, həmin halı araşdırmağı lazım hesab etməmişdir. Hansı ki, mülki-prosessual qaydada məhkəmənin əməkdaşları olan həmin şəxslərin və faktı təsdiq edə bilən şahidlər - Rzayev Teymur Balaxan oğlu və Ələkbərova Nigar Hüseyn qızının ifadələrini almaqla iddia müddətinin iddiaçıdan asılı olmayaraq, məsul şəxsin qanuna müvafiq olmayan hərəkəti nəticəsində ötürüldüyünü müəyyən etmək

mümkün olardı. Lakin məhkəmə işə mahiyyəti üzrə baxmış və Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 216-cı maddəsinə müvafiq olaraq qətnamə çıxarmışdır. Amma, qətnamədə iddianın rədd etməklə bərabər həm də güya iddia müddətinin ötürülməsinə əsassız olaraq işarə etməklə, ona geniş yer vermişdir”.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya şikayətinin həmin dəlili ilə bağlı heç bir araşdırma aparmamış, həmin dəlili cavablandırılmamışdır. Bu xüsusat isə iddiaçının əsaslandırılmış qərar almaq, yəni ədalətli məhkəmə baxışına olan hüququnu pozmuşdur.

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin “Kraska İsveçrəyə qarşı” iş üzrə 19 aprel 1993-cü il tarixli qərarında ifadə etdiyi hüquqi mövqeyə görə, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin təsir dairəsi digər məsələlərlə yanaşı «məhkəmə» üçün öz qərarına aid olub-olmamasına qabaqcadan qiymət vermədən tərəflərin təqdim etdiyi bütün müraciətləri, dəlilləri və sübutları hərtərəfli araşdırmaq öhdəliyi yaradır.

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi “Kreçmar Çex Respublikasına qarşı” iş üzrə 03 mart 2000-ci il tarixli qərarında qeyd etmişdir ki, ədalətli araşdırma anlayışını daha genişləndirən elementlərdən biri olan tərəflərin bərabərliyi prinsipi hər tərəfə onu qarşı tərəfə nisbətən əhəmiyyətli dərəcədə əlverişsiz

şəraitdə qoymayan şəkildə öz işini təqdim etmək imkanının verilməsini tələb edir. Ədalətli araşdırma anlayışı həmçinin çəkişmə əsasında həyata keçirilən məhkəmə araşdırması hüququnu nəzərdə tutur ki, bu hüquqa müvafiq olaraq tərəflər, yalnız öz imkanına deyil, həm də bütün təqdim edilmiş sübutlardan və verilmiş mülahizələrdən xəbərdar olmaqla onlara dair məhkəmə qərarına təsiredici tərzdə öz dəlillərini gətirmək imkanına da malik olmalıdırlar.

Avropa Məhkəməsi “Kastravet Moldovaya qarşı” iş üzrə 13 mart 2007-ci il tarixli qərarında məhkəmələr tərəfindən hüquq tətbiqediciliyinə aid olan daha bir hüquqi mövqeyini ifadə edərək belə qənaətə gəlmişdir ki, müvafiq məsələləri həll edərkən ölkə məhkəmələri qanunvericiliyin müddəalarını təkrar etməklə kifayətlənərək onların bu işə tətbiqini izah etməmişlər və beləliklə, həmin qərarlar əsaslandırılmış və kifayətedici deyildir.

Beləliklə, işəgötürən tərəfindən işçinin söz azadlığı hüququndan istifadə etməsini onunla əmək müqaviləsinə xitam edilməsi əsası kimi qiymətləndirilməsi və iddiaçının əsaslandırılmış qərar almaq hüququnun pozulması məhkəmə kollegiyası tərəfindən apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğvi üçün əsas yaratmışdır.

Azərbaycan Respublikası İnzibati-Prosessual Məcəlləsinin 87.7.1 və 87.7.2-ci maddələrinə əsasən inzibati və iqtisadi mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmədə icraat zamanı ciddi prosesual pozuntulara yol verilməsi səbəbindən əhəmiyyətli sayda və ya geniş həcmdə sübutların araşdırılması tələb olunduqda və ya məhkəmə tərəfindən mahiyyəti üzrə qərar qəbul edilmədikdə apellyasiya instansiyası məhkəməsi işi müvafiq birinci instansiya məhkəməsinə göndərə bilər.

İddiaçı Namiq İmran oğlu İskəndərov (bundan sonra mətndə iddiaçı) cavabdeh - Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi 3 saylı Ərazi Vergilər İdarəsinə qarşı vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında 07 noyabr 2013-cü il tarixli, 1300037023701686 sayılı qərarın ləğv edilməsi barədə iddia ərizəsi ilə Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinə (bundan sonra mətndə

birinci instansiya məhkəməsi) müraciət etmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin 18 dekabr 2014-cü il tarixli qərarı ilə iddia tələbi təmin edilmişdir.

Məhkəmənin qeyd olunan qərarından narazı qalan cavabdeh apellyasiya şikayəti verərək birinci instansiya məhkəməsinin 18 dekabr 2014-cü il tarixli qərarının ləğv edilməsini və iddia tələbinin rədd edilməsini xahiş etmişdir

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının (bundan sonra mətndə apellyasiya instansiyası məhkəməsi) 02 iyun 2015-ci il tarixli qərarı ilə apellyasiya şikayəti qismən təmin edilərək iş üzrə birinci instansiya məhkəməsinin 18 dekabr 2014-cü il tarixli qərarının ləğv edilmiş, iddiaçı Namiq İmran oğlu İskəndərovun 3 sayılı Ərazi İdarəsinə qarşı vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında 07 noyabr 2013-cü il tarixli, 1300037023701686 sayılı qərarın ləğv edilməsi tələbinə dair iş isə yenidən baxılması üçün Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinə göndərilmişdir.

İddiaçı bu qərardaddan kassasiya şikayəti verərək həmin şikayətini onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarı aşağıdakı səbəblərdən əsassız və qanunsuzdur. Belə ki, qərardadda iddiaçı ilə 9 nəfər arasında əmək müqaviləsinin bağlanması qeyd olunsa da, işin faktiki hallarının araşdırılması məqsədilə həmin işçilər məhkəmə iclasında dindirilməmiş, əmək haqqının həqiqətən də müqavilədə göstərilən məbləğdə verilib-verilməməsi aydınlaşdırılmamışdır.

Qərardadda daha sonra qeyd olunmuşdur ki, iddiaçının nümayəndəsi məhkəmə iclasında “Crystal Hall” Bakı İdman-Konsert Kompleksinin Media Mərkəzində iş görülən zaman iş yerinin xüsusi rejimli olması nəzərə alınaraq işçilər həmin obyektə yalnız xüsusi buraxılış vəsiqələrinə əsasən buraxılmışlar. Bu məsələnin, yəni göstərilən dövr ərzində yalnız 9 işçinin “Crystal Hall” Bakı İdman Konsert Kompleksinin” Media Mərkəzinə buraxılması araşdırılmamışdır.

Məhkəmə kollegiyasının bu nəticəsi həqiqətə uyğun deyil. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi cavabdehin apellyasiya şikayətinə istinad edərək iddiaçıdan əlavə sübut kimi N.İskəndərovla əmək müqaviləsi bağlayaraq işləyən işçilərdən şahid qismində məhkəməyə gəlməsinin təmin edilməsini tələb etmişdir. Məhkəmənin bu tələbi əsasında həmin işçilərdən Mikayılov Rəhil Əlzaman oğlunun məhkəmədə iştirakı iddiaçı tərəfindən təmin edilmiş, o, apellyasiya məhkəməsində şahid qismində dindirilərək, 9 nəfər işçi olduqlarını (N.İskəndərovun özü nəzərə alınmadan), əmək

haqqının 300 manat məbləğində müəyyən edildiyini bildirmiş və hakim suallarına cavab olaraq nə səbəbə bu işi qəbul etdiyinin səbəblərini məhkəməyə izah etmişdir. Bundan başqa, şahid R.Ə.Mikayılov iddiaçı tərəfindən qeyd edilən faktın sübutu kimi onun adına tərtib edilmiş “Crystal Hall” Bakı İdman Konsert Kompleksinin” Media Mərkəzinə xüsusi buraxılış vəsiqəsini sübut kimi məhkəmə kollegiyasına təqdim etmişdir.

Azərbaycan Respublikası İnzibati-Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra İMP-nin) 82-ci maddəsinə əsasən, apellyasiya instansiyası məhkəməsi mübahisə ilə bağlı işə şikayət həddində və hüquqi məsələlər, habelə sübutlar və faktlar (faktiki hallar) əsasında mahiyyəti üzrə tam həcmdə baxır. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi həmçinin İPM-nin 12-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq yeni təqdim olunmuş sübutları (sübut etmə vasitələrini) və faktları (faktiki halları) da nəzərə alır.

Göründüyü kimi, məhkəmə kollegiyası Qanunun bu tələbini pozaraq yeni təqdim olunmuş həmin sübutları nəzərə almamış, onları ümumiyyətlə öz qərardadında əks etdirməmişdir.

İş materiallarında “Lindner” MMC (N.İskəndərova münasibətdə sifarişçi qismində çıxış edən hüquqi şəxs) tərəfindən verilmiş arayış da vardır. Həmin arayışda sifariş edilmiş işlərin N.İskəndərovun özü də daxil olmaqla 10 nəfər işçi tərəfindən yerinə yetirilməsi və həmin şəxslərin iş yerinə xüsusi buraxılış vəsiqələri ilə daxil olması bildirilir. Məhkəmə kollegiyası öz qərardadında bu sübutu da nəzərə almamışdır.

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 53.3-cü maddəsinə əsasən, vergi ödəyicisi vergi qanunvericiliyinin pozulmasında özünün təqsirsiz olmasını sübut etməyə borclu deyildir. Vergi qanunvericiliyinin pozulması faktını təsdiq edən halların və vergi ödəyicisinin təqsirinin sübut edilməsi vergi orqanlarının üzərinə qoyulur.

Qərardaddan göründüyü kimi, apellyasiya instansiyası məhkəməsi Vergi Məcəlləsinin bu tələbini inkar edərək vergi ödəyicisindən özünün günahsızlığını sübut etməyə tələb etmişdir. Bu zaman məhkəmə nəzərə almamışdır ki, iş materiallarında iddiaçı tərəfindən təqdim edilmiş kifayət qədər sübutlar vardır.

Kassator hesab etmişdir ki, mahiyyəti üzrə baxılması üçün işdə kifayət qədər sübutlar və dəlillər olmuş, onlar birinci instansiya məhkəməsində lazımı qaydada araşdırılmış və tamamilə düzgün qərar qəbul edilmişdir. Bu baxımdan apellyasiya instansiyası məhkəməsinin İPM-nin 87.7.1-ci maddəsinə istinadən “inzibati-iqtisadi məhkəmədə icraat zamanı yol verilmiş ciddi prosesual pozuntular səbəbindən əhəmiyyətli sayda və ya geniş həcmdə sübutların araşdırılmaması” iddiası əsassızdır.

Məhkəmə iclasında iştirak edən iddiaçının vəkili Z.Məmmədov kassasiya şikayətində qeyd edilənlərə uyğun çıxış edərək bildirmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi hazırkı işə baxarkən prosesual hüquq normalarının pozulmasına yol vermiş və bunun nəticəsində qanuna uyğun olmayan qərar qəbul edilmişdir. Bu səbəbdən də o, kassasiya şikayətinin təmin edilməsini, iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin 02 iyun 2015-ci il tarixli qərarının ləğv edilməsini Ali Məhkəmənin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasından xahiş etmişdir.

Məhkəmə iclasında iştirak edən iddiaçının nümayəndəsi Ə.Babayev də, iddiaçının vəkili Z.Məmmədovun çıxışına uyğun izahat verərək eyni xahişlə kassasiya Kollegiyasına müraciət etmişdir.

Məhkəmə iclasında iştirak edən cavabdehin vəkili E.Ələmov kassasiya şikayətində qeyd edilənləri rədd edərək öz çıxışında bildirmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin 02 iyun 2015-ci il tarixli qərarı qanuni və əsaslıdır. Bu səbəbdən də o, kassasiya şikayətinin təmin edilməməsini, iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin 02 iyun 2015-ci il tarixli qərarının isə dəyişdirilmədən qüvvədə saxlanılmasını Ali Məhkəmənin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasından xahiş etmişdir.

Məhkəmə iclasında iştirak edən cavabdehin nümayəndəsi E.Paşayev də, cavabdehin vəkili E.Ələmovun çıxışına uyğun izahat verərək, kassasiya şikayətinin təmin edilməməsini xahiş etmişdir.

Ali Məhkəmənin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası məruzəçi hakimin məruzəsini, iddiaçının nümayəndəsi və vəkilinin, cavabdehin nümayəndəsi və vəkilinin izahat və

çıxışlarını dinləyərək, işin faktiki hallarının qüvvədə olan qanunvericilik normalarına uyğunluğunu yoxlayaraq hesab etmişdir ki, aşağıda qeyd olunanlar nəzərə alınaraq iş üzrə iddiaçının kassasiya şikayəti təmin edilərək, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin 02 iyun 2015-ci il tarixli qərarı ləğv edilməli, iş təkrar baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərməlidir.

İPM-nin 91-ci maddəsinə əsasən Ali Məhkəmə mübahisə ilə bağlı işə şikayət həddində baxır və yalnız apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Ali Məhkəmənin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası İPM-nin bu maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilib-edilməməsi ilə bağlı qeyd etməyi zəruri hesab etmişdir ki, hər bir halda kassasiya instansiyası məhkəməsi baxılan mübahisəyə maddi və prosesual hüquq normalarının faktlar əsasında tətbiq olunmasına əsaslanıb apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən işin faktiki hallarının düzgün müəyyən edilib-edilməməsini də yoxlamalıdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin 02 iyun 2015-ci il tarixli qərarı ilə birinci instansiya məhkəməsinin 18 dekabr 2014-cü il tarixli qərarının ləğv edilmiş, iddiaçı Namiq İmran oğlu İskəndərovun 3 sayılı Ərazi İdarəsinə qarşı vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında 07 noyabr 2013-cü il tarixli, 1300037023701686 sayılı qərarın ləğv edilməsi tələbinə dair işin yenidən baxılması üçün Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinə göndərilməsi, apellyasiya şikayətinin qismən təmin edilməsi qərara alınmışdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi iş materiallarını araşdırarkən müəyyən etmişdir ki, “Linder” MMC ilə Namiq İmran oğlu İskəndərov arasında bağlanmış 24 yanvar 2012-ci il tarixli müqavilə əsasında “Crystal Hall” Bakı İdman Konsert Kompleksinin Media Mərkəzində “Linder” MMC-nin subpodratçısı qismindən qaldırılmış döşəmənin (falş-döşəmənin), asma tavanın (falş-tavanın) arakəsmələrin və əlvan tavan konstruksiyasının

(subkonstruksiya) quraşdırılması işləri yerinə yetirilmişdir.

İşdə olan 01 fevral 2012-ci il tarixli əmək müqavilələrindən görünür ki, fərdi sahibkar Namiq İskəndərov ilə yuxarıda qeyd olunmuş işlərin görülməsi məqsədilə Mikayılov Rəhil Əlzamin oğlu, Səfərov Rəhman Fərman oğlu, Umlayev Emin Həcimuhuma oğlu, Səfərov Rövşən Fərman oğlu, Səfərov Ruslan Fərman oğlu, Məmmədov Amil Məhəmməd oğlu, Rzayev Məcid Hüseyn oğlu, Əlili Yusif Şahburun oğlu və Camalov Dönməz Camal oğlu arasında görüləcək işlərin müqabilində aylıq 300 manat məbləğində əmək haqqı ödənilməsi şərti ilə əmək müqavilələri bağlanmışdır.

Bundan başqa işdə olan 04 oktyabr 2013-cü il tarixli, 1300037026692007 sayılı səyyar vergi yoxlaması aktından görünür ki, 3 sayılı Ərazi Vergilər İdarəsinin qərarına əsasən N.İ.İskəndərovun sahibkarlıq fəaliyyətində Vergi Məcəlləsinin 38.2-ci maddəsinə əsasən 01.01.2012-ci il tarixdən 01.07.2013-cü il tarixədək olan dövr üzrə sadələşdirilmiş vergi, ödəmə mənbəyində tutulan, muzzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər, gəlir vergisi və əlavə dəyər vergisi əhatə olunmaqla növbəti səyyar vergi yoxlaması keçirilmiş və yoxlamanın nəticəsi kimi vergi ödəyicisinin muzzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan verginin 714,92 manat, ödəmə mənbəyində tutulan verginin 1470,92 manat, ümumilikdə 2185,92 manat məbləğində vergilərin azaldılması aşkar edilmiş, vergi hesabının müəyyən edilmiş müddətdə təqdim edilməsinə görə 40 manat və Vergi Məcəlləsinin 58.1-ci maddəsinə əsasən azaldılmış məbləğə 50 faiz olmaqla 1092,92 manat məbləğində maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi təklif olunmuş, həmçinin aktla vergi ödəyicisinin Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna əlavə olaraq 1278,65 manat məcburi dövlət sosial sığorta haqqı ödəməli olduğu müəyyənləşdirilmişdir.

Həmçinin iş materiallarında olan 07 noyabr 2013-cü il tarixli, 1300037023701686 sayılı vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında qərardan görünür ki, N.İ.İskəndərov 04 oktyabr 2013-cü il tarixli, 1300037026692007 sayılı səyyar vergi yoxlamasının nəticələrinə əsasən 2185,92 manat

əsas və 1132,92 manat məbləğində maliyyə sanksiyası olmaqla, cəmi 3318,76 manat məbləğində vergi məsuliyyətinə cəlb edilmişdir.

Kassasiya kollegiyası hesab etmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin iş üzrə gəldiyi nəticə qanunvericiliyin tələblərinə zidd olduğundan məhkəmənin qəbul etdiyi qərardad ləğv edilməli və iş yenidən baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərilməlidir.

Məlum olduğu kimi, İPM-nin 87-ci maddəsi apellyasiya instansiyası məhkəməsində icraatın qaydasına həsr edilməklə, bununla yanaşı apellyasiya instansiyası məhkəməsinin mübahisə ilə bağlı konkret səlahiyyətlərini müəyyən edir.

Belə ki, İPM-nin 87.6-cı maddəsinə müvafiq olaraq apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin qərarını dəyişdirmədən qüvvədə saxlaya bilər, dəyişdirə bilər və ya ləğv edərək (tam və ya qismən) yeni qərar qəbul edə bilər. Birinci instansiya məhkəməsinin qərarı apellyasiya tələbi həddində dəyişdirilə bilər.

İPM-nin 87.7-ci maddəsinə əsasən apellyasiya instansiyası məhkəməsi, bir qayda olaraq, mübahisə ilə bağlı işə mahiyyəti üzrə baxaraq həll edir. Məhkəmə icraatının davam etdirilməsinin zəruri olduğu aşağıdakı müstəsna hallarda apellyasiya instansiyası məhkəməsi, barəsində şikayət verilmiş məhkəmə qərarını ləğv edərək işi inzibati və iqtisadi mübahisələrə dair işlər üzrə müvafiq məhkəməyə göndərə bilər.

İPM-nin 87.7.1-ci maddəsinin tələblərindən görüldüyü kimi, inzibati və iqtisadi mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmədə icraat zamanı yol verilmiş ciddi prosessual pozuntular səbəbindən əhəmiyyətli sayda və ya geniş həcmdə sübutların araşdırılması tələb olunduqda apellyasiya instansiyası məhkəməsi işi müvafiq inzibati-iqtisadi məhkəməyə göndərə bilər.

Həmin Məcəllənin 87.7.2-ci maddəsinə əsasən inzibati və iqtisadi mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmə tərəfindən mahiyyəti üzrə qərar qəbul edilmədikdə işi apellyasiya instansiyası məhkəməsi müvafiq inzibati-iqtisadi məhkəməyə göndərə bilər.

Beləliklə, sözügedən prosessual hüquq normalarından görünür ki, apellyasiya

instansiyası məhkəməsi bir qayda olaraq mübahisə ilə bağlı işə mahiyyəti üzrə baxaraq həll edir və yalnız yuxarıda göstərilmiş iki halda (İPM-nin 87.7.1-ci və 87.7.2-ci maddələri), apellyasiya instansiyası məhkəməsi barəsində şikayət verilmiş məhkəmə qərarını ləğv edərək işi inzibati və iqtisadi mübahisələrə dair işlər üzrə müvafiq məhkəməyə göndərə bilər ki, hazırkı işdə apellyasiya instansiyası məhkəməsi İPM-nin, məhz 87.7.1-ci maddəsinə əsas olaraq məhkəmə icraatının davam etdirilməsi üçün işin birinci instansiya məhkəməsinə göndərilməsi nəticəsinə gəlmişdir.

Bununla əlaqədar olaraq məhkəmə kollegiyası qeyd etmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi hazırkı iş üzrə qərar qəbul edərkən İPM-nin 87.7.1-ci maddəsinə istinad etsə də, həmin maddənin dispozisiyasında yer almış müddələrin heç birinə riayət etməmişdir.

Belə ki, işin apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən birinci instansiya məhkəməsinə məhkəmə icraatının davam etdirilməsi üçün göndərilməsi İPM-nin 87.7.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş halların mövcud olduğu hallarda, yəni birinci instansiya məhkəməsində icraat zamanı ciddi prosesual pozuntulara yol verilməsi səbəbindən mümkündür və belə halda əhəmiyyətli sayda və ya geniş həcmdə sübutların araşdırılması zəruriliyi mütləq şərt kimi çıxış edir.

Lakin apellyasiya instansiyası məhkəməsinin hazırkı iş üzrə qəbul etdiyi qərardadında birinci instansiya məhkəməsində icraat zamanı ciddi prosesual pozuntulara yol verilməsi göstərilməməklə yanaşı, əhəmiyyətli sayda və ya geniş həcmdə hansı sübutların araşdırılmasının tələb olunması ümumiyyətlə qeyd edilməmişdir ki, bu da apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən İPM-nin 87.7.1-ci maddəsinin tələblərinin pozulmasına dəlalət edir.

Həmçinin qeyd edilməlidir ki, İPM-nin 82-ci maddəsinə görə apellyasiya instansiyası məhkəməsi mübahisə ilə bağlı işə şikayət həddində və hüquqi məsələlər, habelə sübutlar və faktlar (faktiki hallar) əsasında mahiyyəti üzrə tam həcmdə baxır. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi həmçinin bu Məcəllənin 12-ci maddəsinin tələblərinə əsasən yeni təqdim olunmuş sübutları (sübut etmə vasitələrini) və faktları (faktiki halları) da nəzərə alır.

Göründüyü kimi, apellyasiya instansiyası məhkəməsi araşdırılmalı olan məsələləri özü də baxıb mübahisənin həlli üzrə nəticə verə bilər.

Buna görə, məhkəmə kollegiyası iş üzrə qəbul etdiyi 07 oktyabr 2015-ci il tarixli qərarla kassasiya şikayəti təmin edilmiş və apellyasiya instansiyası məhkəməsinin 02 iyun 2015-ci il tarixli qərardadını ləğv edərək işi təkrar baxılması üçün həmin məhkəməyə göndərmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin ibtidai araşdırma orqanı tərəfindən təqsirləndirilən şəxsə qarşı irəli sürülmüş ittihamla müqayisədə həm ona istinad edilən əməlin faktiki məzmununu, həm də əməlin hüquqi tövsfini dəyişdirməsi nəticə etibarı ilə onun vəziyyətinin ağırlaşdırılmasına, bununla da Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 318.1-ci maddəsinin pozuntusuna səbəb olmuşdur.

Lənkəran Rayon Məhkəməsinin 5 iyun 2014-cü il tarixli hökmü ilə Cavadov Saleh Zeynal oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra CM-nin) 234.1 və 234.2-ci maddələri ilə təqsirli bilinərək, CM-nin 234.1-ci maddəsi ilə 1 (bir) il 6 (altı) ay müddətə, CM-nin 234.2-ci maddəsi ilə 4 (dörd) il müddətə, CM-nin 66.3-cü maddəsinə əsasən cinayətlərin məcmusu üzrə təyin olunmuş cəzaları qismən toplamaq yolu ilə qəti olaraq cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 4 (dörd) il 6 (altı) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına, Əliyev Rafiq Soltan oğlu isə CM-nin 234.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinib, CM-nin 69.3-cü maddəsinə əsasən cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 10 (on) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişlər ona görə ki, Rafiq Əliyev 2014-cü ilin yanvar ayının ortalarında Lənkəran rayonu Siyabılı kənd sakini Cavadov Saleh Zeynal oğlundan satış məqsədi olmadan qanunsuz olaraq şəxsi istehlak miqdarından artıq miqdarda xalis çəkisi 5,97 qram narkotik vasitə olan qurudulmuş marixuananı 10 manata əldə edib əynindəki şalvarının qabaq cibində saxladığından 23 yanvar 2014-cü il tarixdə saat 17 radələrində Lənkəran ŞRPŞ-nin əməkdaşları tərəfindən yaşadığı Lənkəran rayonunun Şovu kəndində saxlanılıb şöbənin inzibati binasına gətirilmiş və üzərində şəxsi axtarış aparılarkən həmin narkotik vasitə ondan aşkar olunaraq götürülmüşdür.

Cavadov Saleh Zeynal oğlu isə istintaqa məlum olmayan mənbədən satış məqsədi ilə qanunsuz olaraq 1 bükümdə, 5,97 qram çəkiddə qurudulmuş marixuananı əldə edərək özündə saxlamış, 2014-cü ilin yanvar ayının ortalarında günorta saatlarında həmin narkotik vasitə olan qurudulmuş marixuananı 10 manat müqabilində

Lənkəran rayonunun Şovu kənd sakini Əliyev Rafiq Soltan oğluna satmışdır.

Bundan başqa, Saleh Cavadov istintaqa məlum olmayan mənbədən satış məqsədi olmadan qanunsuz olaraq şəxsi istehlak miqdarından artıq miqdarda iki ədəd kibrit qutularında və 1 bükümdə çəkili 4,36 qram, 3,80 qram və 0,25 qram, ümumi çəkisi 8,41 qram olan narkotik vasitəni - qurudulmuş marixuananı əldə edib idarə etdiyi avtomaşında və əynindəki qara rəngli gödəkçənin sol döş cibində saxladığından 27 fevral 2014-cü il tarixdə saat 15 radələrində Lənkəran ŞRPŞ-nin əməkdaşları tərəfindən yaşadığı Lənkəran rayonunun Siyabılı kəndində saxlanılaraq şöbənin inzibati binasına gətirilmiş və orada idarə etdiyi "Mercedes Benz" markalı, 10-VR-264 dövlət qeydiyyat nişanlı avtomaşında, eləcə də üzərində axtarış aparılarkən həmin narkotik vasitələr ondan aşkar olunaraq götürülmüşdür.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət Kollegiyasının 26 noyabr 2014-cü il tarixli qərarı ilə hökm məhkum S.Z.Cavadovun və onun müdafiəçisi - Lənkəran Rayon Hüquq Məsləhətxanasının vəkili Əzimov Əbdülhəsən Əliş oğlunun verdikləri apellyasiya şikayətləri qismən təmin edilmiş, hökm Saleh Cavadova aid hissədə dəyişdirilmiş, CM-nin 234.1-ci maddəsi ona elan olunmuş ittihamdan və hökmdən xaric edilmiş və onun hökmlə CM-nin 234.2-ci maddəsi ilə təyin edilmiş 4 (dörd) il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası saxlanılmış, qalan hissədə isə hökm dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət Kollegiyasının 26 noyabr 2014-cü il tarixli qərarından dövlət ittihamçısı kassasiya protesti verərək həmin prtesti onunla əsaslandırmışdır ki, S.Z.Cavadov 27 fevral 2014-cü ildə onun üstündən və avtomobilindən aşkar edilib

götürülmüş ümumi çəkisi 8, 41 qaram olan qurudulmuş marixuananı satış məqsədi olmadan əldə edib saxladığından və məhz bu əməli törətməsinə görə cinayət təqibi orqanı tərəfindən ona CM-nin 234.1-ci maddəsi ilə ittiham irəli sürüldüyündən, apellyasiya məhkəməsi sübutların tədqiqinə dair cinayət-prosessual qaydaları pozaraq bu əməlin də CM-nin 234.2-ci maddəsi ilə əhatə olunması haqqında nəticəyə gəlib sözügedən əmələ CM-nin 234.1-ci maddəsini şamil etməkdən imtina etməklə təqsirkarın əməlinin hüquqi tövsifində səhvə yol vermiş və adı çəkilən məhkuma qarşı irəli sürülmüş ittihamın hüdudlarından kənara çıxmaqla Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra CPM-nin) 318.1-ci maddəsinin tələbini pozmuşdur.

Dövlət ittihamçısı kassasiya protestində göstərilənləri CPM-nin 416.0.2, 416.0.7 və 416.0.15-ci maddələrinin nəzərdə tutduqları halları yaradan pozuntular kimi qiymətləndirərək, həmin əsaslarla Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 26 noyabr 2014-cü il tarixli qərarının ləğv edilməsini və cinayət işinin yeni apellyasiya baxışına təyin edilməsini xahiş etmişdir.

Kassasiya kollegiyası dövlət ittihamçısının kassasiya protestini CPM-nin 419-cu maddəsinin tələbləri baxımından səlahiyyətlərinə aid olan kassasiya müraciəti kimi görərək bu müraciətlə əlaqədar Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 26 noyabr 2014-cü il tarixli qərarının qanuniliyini və əsaslılığını yoxlayıb, araşdırmanın nəticələri olaraq aşağıdakıları qeyd etmişdir.

CPM-nin 416.0 və 416.0.7-ci maddələrinə əsasən məhkəmə təqsirləndirilən şəxsin əməllərinin qanunun daha yüngül maddəsi ilə yenidən tövsif edilməsi halları istisna olmaqla, məhkuma ittiham elan edilməmiş əməlin törədilməsinə görə səhvən ittiham hökmü çıxardıqda kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsinin hökm və ya qərarını kassasiya qaydasında ləğv edə və yaxud dəyişdirə bilər.

CPM-nin 416.0.7-ci maddəsinin sözügedən halı apellyasiya instansiyası məhkəməsinin hökmünün (qərarının) ləğv edilməsini tələb edən əsas kimi təsbit etməsi

məhkəmə baxışının hədlərinə dair cinayət-prosessual qanunun müddəalarından irəli gəlir.

Belə ki, məhkəmə baxışının hədlərini müəyyən edən CPM-nin 318.1-ci maddəsində təsbit olunur ki, “məhkəmə baxışı zamanı cinayət işinə, məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraatın materialına və ya xüsusi ittiham qaydasında şikayətə yalnız təqsirləndirilən şəxsə qarşı irəli sürülmüş və ya məhkəməyə verilən ittiham daxilində baxılır. Məhkəmə baxışı nəticəsində məhkəmə təqsirləndirilən şəxsin əməlini ağır cinayətdən daha yüngül cinayət əməlinə tövsif etmək, habelə ona qarşı irəli sürülmüş ittihamdan ayrı-ayrı bəndləri çıxarmaq hüququna malikdir”.

Bu maddənin mənasına görə cinayət təqibi orqanı və yaxud xüsusi ittihamçı tərəfindən şəxsə qarşı irəli sürülmüş (məhkəməyə verilən) ittihamla müqayisədə onun daha ağır cinayətə görə mühakimə edilməsi yolverilməzdir.

Təqsirləndirilənin mövcud ittihamla müqayisədə daha ağır cinayətə görə mühakimə edilməsi dedikdə, ittihamın cinayət əməlinin həm faktiki hallar (şəxsə istinad edilən cinayətkar hərəkətlərin və yaxud hərəkətsizliyin faktiki məzmunu) həm də həmin əmələ tətbiq edilən cinayət-hüquqi normanın sərtliyi nöqtəyi nəzərindən təqsirləndirilən şəxsin vəziyyətinin ağırlaşmasına səbəb olan dəyişdirilməsi başa düşülür. Yəni, CPM-nin 318.1-ci maddəsi ilə qadağan edilən belə dəyişdirilmə zamanı şəxs cinayət təqibi orqanı, xüsusi ittihamçı tərəfindən təqsirləndirildiyi Cinayət Məcəlləsinin Xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsi ilə müqayisədə cinayət qanununun daha ağır cəza nəzərdə tutan maddəsi ilə və yaxud ittihamda onun cinayətkar hərəkətlərinin (hərəkətsizliyinin) faktiki məzmununa daxil edilməyən əlavə hərəkətlərə (hərəkətsizliyə) görə təqsirli bilinir.

İrəli sürülmüş ittihamla müqayisədə şəxsin daha ağır ittiham üzrə (daha ağır cəzanı nəzərdə tutan cinayət-hüquqi norma əsasında) təqsirli bilinməsi baş verməsə də, onun cinayətkar hərəkətlərinin (hərəkətsizliyinin) faktiki məzmununun ittihamda göstərilənlərlə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi də CPM-nin 318.1-ci maddəsinin mənası baxımından yolverilməzdir.

Hətta, cinayətlərin məcmusu üzrə Cinayət Məcəlləsinin Xüsusi hissəsinin bir neçə maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxsin cinayətlərinin daha

yüngül maddələrlə tövsif edilmiş əməllərin yeni (cinayəti ağırlaşdıran) əlamət hesabına ittihamda göstərilən və daha ağır məsuliyyət müəyyən edən bir maddə ilə tövsif edilməsi belə, bu cür dəyişdirilmə şəxsin cinayətlərin məcmusu üzrə deyil, yalnız Cinayət Məcəlləsinin bir maddəsi əsasında cəzalandırılmasına gətirib çıxarsa da, yolverilən sayıla bilməz.

Çünki, yuxarıda göstərilən birinci halda şəxs ona qarşı irəli sürülmüş ittiham üzrə (törətməsi isnad edilən cinayət əməlinə görə) deyil, faktiki olaraq yeni hərəkətlərə (hərəkətsizliyə) görə, ona qarşı irəli sürülməyən ittiham üzrə mühakimə edilir və belə ittiham şəxs üçün yeni, gözlənilməz olduğundan, onun həmin ittihamdan müdafiə olunmaq imkanları məhdudlaşdırılmış olur (məsələn, şəxsin başqa cinayət hadisəsinə, ona isnad edilməyən cinayətkar hərəkətlərə, obyektiv cəhəti tamamilə fərqli olan cinayətə, əvvəlki əmələndən cinayətkar qəsdin obyektinə, təqsirin formasına və s. mühüm əlamətlərinə görə fərqlənən əməllərin törədilməsinə görə məhkum edilməsi).

İkinci halda isə şəxsin əməlləri ona qarşı irəli sürülmüş ittihamla müqayisədə yeni əlamət (cinayəti ağırlaşdıran hal) hesabına həm faktiki məzmun baxımından, həm də əməllərə daha ağır məsuliyyət müəyyən edən cinayət-hüquqi normanın şamil edilməsi hesabına - hüquqi tövsif baxımından ağırlaşdırılmış olur.

Həmçinin, belə vəziyyətlərdə məhkəmə müasir cinayət-prosessual qanunvericiliyin onun səlahiyyətlərinə aid etmədiyi ittiham (ittiham irəli sürmək) funksiyasını üzərinə götürmüş olur ki, bu da cinayət mühakimə icraatının obyektivliyi, qərəzsizliyi və ədalətliliyi (CPM-nin 28-ci maddəsi), cinayət prosesində tərəflərin çəkişməsi (CPM-nin 32-ci maddəsi) prinsiplərinin kobud şəkildə pozulması kimi çıxış edir və nəticə etibarilə cinayət-prosessual qanunun 9.2-ci maddəsinin tələbinə görə aparılmış məhkəmə icraatının etibarsız sayılması üçün əsas yaradır (təsadüfi deyil ki, cinayət-prosessual qanunvericiliyi məhkəmədə ittihamı ağırlaşdırmaq barədə təşəbbüs irəli sürmək hüququnu müstəsna olaraq ittiham tərəfində təmsil olunan proses iştirakçılarına aid etmişdir).

Təhlil edilən məsələ ilə əlaqədar işin hallarını CPM-nin 318.1, 416.0.7-ci maddələri

və həmin cinayət-prosessual normaların ehtiva etdikləri “irəli sürülmüş ittihamda göstərilən cinayətlə müqayisədə daha ağır olan cinayət” anlayışının təfsiri üzrə məhkəmə kollegiyasının hüquqi mövqeyi ilə müqayisə etdikdə aşağıdakılar müəyyən edilir.

İbtidai istintaq orqanı tərəfindən Saleh Cavadova qarşı CM-nin 234.1 və 234.2-ci maddələri irəli sürülmüş ittihamla və həmin ittihamla razalaşan birinci instansiya məhkəməsinin hökmünə görə, o, satış məqsədi ilə 5,97 qram qurudulmuş marixuananı qanunsuz olaraq satış məqsədi ilə əldə edib saxlamaqla və digər şəxsə satmaqla CM-nin 234.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət əməlini, 27 fevral 2014-cü ildə polis əməkdaşları tərəfindən ondan götürülmüş ümumi çəkisi 8,41 qram olan qurudulmuş marixuananı isə qanunsuz olaraq, lakin satış məqsədi olmadan əldə edib saxlamaqla CM-nin 234.1-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş cinayət əməlini törətmişdir.

Bu əməllərə görə təqsirli bilinən Saleh Cavadov CM-nin 234.1-ci maddəsi ilə 1 (bir) il 6 (altı) ay müddətə, CM-nin 234.2-ci maddəsi ilə 4 (dörd) il müddətə, eləcə də cinayətlərin məcmusu üzrə qəti olaraq 4 (dörd) il 6 (altı) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

Məhkum S.Z.Cavadovun və onun müdafiəçisinin apellyasiya şikayətləri əsasında cinayət işinə baxan Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası Saleh Cavadovun 8,41 qram qurudulmuş marixuananın qanunsuz olaraq əldə edilməsi və saxlanması üzrə əməlinin də CM-nin 234.2-ci maddəsi ilə əhatə olunması barədə nəticəyə gəlib ittihamdan və hökmdən CM-nin 234.1-ci maddəsinə (müvafiq olaraq S.Cavadova cinayətlərin məcmusu üzrə cəzanın təyin edilməsi əsasında) xaric etmiş və Cavadovun üzərində yalnız CM-nin 234.2-ci maddəsi ilə təyin edilmiş 4 (dörd) il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasını saxlamışdır.

Hökmün bu qaydada dəyişdirilməsi ittihamda göstərilən maddələrdən birinin (cinayətlərin məcmusunun) istisna edilməsinə və S.Z.Cavadovun cəzasının yüngül-ləşdirilməsinə gətirib çıxarmasına baxmayaraq, əslində təqsirləndirilən şəxsin vəziyyətini cinayət təqibi orqanı tərəfindən irəli sürülmüş

ittihamla müqayisədə həm ona istinad edilən əməlin faktiki məzmunu, həm də əməlin hüquqi tövsfi baxımından ağırlaşdırmışdır.

Çünki, apellyasiya məhkəməsi S.Z. Cavadovun 8,41 qram qurudulmuş marixuananı qanunsuz olaraq əldə edib saxlaması əməlinin CM-nin 234.2-ci maddəsi ilə əhatə olunması barədə nəticəyə gəlməklə onun həmin əməlinə də (5,97 qram qurudulmuş marixuana ilə bağlı olan hərəkətləri ilə yanaşı) CM-in 234.2-ci maddəsini və müvafiq olaraq bu maddənin nəzərdə tutduğu, CM-in 234.1-ci maddəsinin isə nəzərdə tutmadığı narkotik vasitənin satış məqsədi ilə əldə edilməsi, saxlanması əlamətini də şamil etmiş və nəticədə S.Z.Cavadovun əməlini irəli sürülmüş ittihamla müqayisədə daha ağır məsuliyyət müəyyən edən norma ilə tövsif etmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin S.Z.Cavadovun əməlini yalnız bir maddə ilə tövsif edib cinayətlərin məcmusu üzrə cəzanın təyin edilməsi üçün əsas istisna etməsi və ona hökmlə müqayisədə daha yüngül cəzanı təyin etməsi də şərh edilən pozuntuya münasibətdə heç nəyi dəyişmir, çünki təqsirləndirilən şəxsin cinayətkar hərəkətlərinin faktiki məzmununun ittihama daxil edilməyən əlamət hesabına genişləndirilməsi və onun 8,41 qram narkotik vasitəyə görə irəli sürülmüş ittihamla müqayisədə daha ağır məsuliyyət müəyyən edən

cinayət qanunu norması ilə təqsirli bilinməsi kimi pozuntuları ortadan qaldırmır.

Apellyasiya məhkəməsinin təqsirləndirilən şəxsə qarşı irəli sürülmüş ittihamı ağırlaşdırmaqla məhkəmə baxışının hədlərinə dair CPM-nin 318.1-ci maddəsinin pozuntusuna yol verməsi isə özü-özlüyündə kassasiya protestinin əsaslı olduğunu göstərməklə apellyasiya məhkəməsinin qərarının ləğv edilməsini və işin yenidən apellyasiya qaydasında baxılmasını tələb edən CPM-nin 416.0.7-ci maddəsində təsbit edilən halı yaradır.

Odur ki, məhkəmə kollegiyası kassasiya protestinin digər dəlillərinin araşdırılmasına, o cümlədən CPM-nin 416.0.2 və 416.0.15-ci maddələrinin nəzərdə tutduqları halların mövcud olub-olmaması baxımından mübahisələndirilən qərarın yoxlanılmasına zərurət görməmişdir.

Beləliklə, məhkəmə kollegiyası kassasiya protestinin təmin edilməsinə dair dövlət ittihamçısının və kassasiya protestinin təmin edilməsinə dair məhkumun çıxışlarını dinləyib, şərh edilən əsaslara görə iş üzrə qəbul etdiyi 16 sentyabr 2015-ci il tarixli yekun qərarla kassasiya protestini təmin edərək Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının Cavadov Saleh Zeynal oğlunun barəsində olan 26 noyabr 2014-cü il tarixli qərarını ləğv etmiş və cinayət işini yeni apellyasiya baxışına təyin etmişdir.

Şəxsə təyin edilən cəzanın qanuni və ədalətli olub-olmaması iş üzrə faktiki halların düzgün müəyyən edilib-edilməməsindən, cinayət hadisəsinin, əməldə cinayət tərkibinin əlamətlərinin olub-olmaması, təqsirliliyin sübuta yetirilib-yetirilməməsi kimi məsələlərin düzgün həll edilməsindən asılıdır.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 13 yanvar 2014-cü il tarixli hökmü ilə Alıyev Qahir Alı oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra CM-nin) 234.4.1 və 234.4.3-cü maddələri ilə təqsirli bilinərək cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 6 (altı) il 6 (altı) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunmuşdur ona görə ki, o, 17 iyul 2013-cü il tarixdə şəxsiyyəti istintaqa məlum olmayan “Elçin” və “Kamil” adlı şəxslərlə qabaqcadan əlbir olub bir qrup şəxs halında cinayət əlaqəsinə girərək, satış məqsədi ilə şəxsi istehlak miqdarından artıq miqdarda qanunsuz olaraq əldə edib Oğuz rayonundan VAZ 2107 markalı avtomobil ilə daşıyaraq özündə saxladığı külli miqdarda, yəni nəm vəziyyətdə 3 kq 700 qram, quru çəkisi 2 kq 5 qram çəkiddə narkotik vasitə olan qurudulmuş marixuananı Bakı şəhəri Xətai rayonu, M.Rüstəm küçəsi 31 sayılı evin qarşısına gətirmiş, daxil olmuş məlumat əsasında 18 iyul 2013-cü il tarixdə saat 09:30-da Bakı şəhəri Xətai RPİ-nin 34-cü PB-nin əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb şübhəli şəxs qismində 34-cü PB-nə gətirilərək üzərinə hal şahidlərinin iştirakı ilə baxış zamanı əlində olan göy rəngli sellofan paketin içərisində iki ədəd göy rəngli sellofan torbada satmaq məqsədi ilə qanunsuz əldə edib özündə saxladığı külli miqdarda, yəni yaş halda ümumi çəkisi 3 kq 700 qram, qurudulmuş halda ümumi çəkisi 2 kq 5 qram çəkiddə bitki mənşəli kütlə - narkotik tərkibli çətənə (kannabis) bitkisindən kустar üsulla hazırlanmış narkotik vasitə olan marixuana aşkar olunaraq götürülmüşdür.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 28 aprel 2014-cü il tarixli qərarı ilə məhkumun müdafiəçisi tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, hökm isə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin həmin qərarından məhkum Q.A.Alıyevin müdafiəçisi Niftəliyev Zaur Güləməddin oğlu kassasiya şikayəti verərək həmin şikayətini

onunla əsaslandırılmışdır ki, məhkəmələr tərəfindən işin həqiqi halları tam olaraq nəzərə alınmamış, Q.A.Alıyev həddindən artıq ağır cəzaya məruz qalmışdır.

Kassasiya şikayətinin müəllifi şikayətdə göstərilənlərə əsasən Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 28 aprel 2014-cü il tarixli qərarının dəyişdirilməsini, Alıyev Qahir Alı oğlunun cəzasının yüngülləşdirilməsini xahiş etmişdir.

Kassasiya kollegiyası müdafiəçinin kassasiya şikayətini Azərbaycan Respublikası CPM-nin (bundan sonra CPM-nin) 419-cu maddəsinin tələbləri baxımından səlahiyyətlərinə aid olan kassasiya müraciəti kimi görərək bu müraciətlə əlaqədar Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 28 aprel 2014-cü il tarixli qərarının qanuniliyini və əsaslılığını yoxlayıb, araşdırmanın nəticələri olaraq aşağıdakıları qeyd etmişdir.

Kassasiya şikayətində məhkum Qahir Alıyevə təyin olunmuş cəza ağırlığına görə mübahisələndirilsə də, cəzanın qanuniliyi, ədalətli olub-olmaması CM-nin 3, 8, 58.3-cü maddələrinin mənasına görə iş üzrə faktiki halların düzgün müəyyən edilib-edilməməsindən, cinayət hadisəsinin, əməldə cinayət tərkibinin əlamətlərinin olub-olmaması, təqsirliliyin sübuta yetirilib-yetirilməməsi kimi məsələlərin düzgün həll edilməsindən asılı olduğundan, kassasiya baxışında bu məsələlər üzrə də birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin gəldikləri nəticələrin əsaslılığı yoxlanılmalıdır.

Bu nöqtəyi-nəzərdən Qahir Alıyevin CM-nin 234.4.1 və 234.4.3-cü maddələri ilə məhkum edilməsinə dair birinci instansiya məhkəməsinin hökmünə və onun dəyişdirilmədən saxlanılmasına dair apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarına baxdıqda, aydın olur ki, işin faktiki hallarının yuxarıda - hazırkı qərarın “İşin halları” bölməsində təsvir edilmiş qaydada müəyyən edilməsinə məhz

Qahir Aliyevin özünün verdiyi ifadələr əsas olmuşdur (iş üzrə dindirilmiş digər şəxslər (şahidlər) əməliyyat-axtarış tədbirində iştirak etmiş polis əməkdaşları və yaxud baxış və götürmədə iştirak etmiş hal şahidləri olmaqla, narkotik vasitənin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətin nə cür baş verməsi haqqında deyil, müstəsna olaraq əməliyyat axtarış tədbirinin, baxış və götürmənin gedişində baş verənlər barədə məlumatlar verən şəxslərdir).

Məhkəmələr Qahir Aliyevin cinayəti bir qrup şəxsə - "Elçin" və "Kamil" adlı istintaq tərəfindən müəyyən edilməyən şəxslərlə qabaqcadan əlbir olmaqla törətməsi və məhz satış məqsədi ilə 17 iyul 2013-cü ildə narkotik vasitəni qrupun üzvləri ilə birlikdə Oğuz rayonunda əldə edib, VAZ-2107 markalı avtomobildə Bakı şəhərinə daşıyaraq, saxlaması barədə nəticələri yalnız Qahir Aliyevin ifadələrindən hasil etmişlər.

Lakin, Q.A.Aliyevin bütöv icraat boyunca ardıcıl olaraq verdiyi ifadələri aşağıdakı məzmununda olmuşdur:

O, göstərmişdir ki, 16 iyul 2013-cü ildə daimi yaşadığı Şamaxı şəhərindən Bakı şəhərinə iş axtarmaq üçün gəlmiş, 17 iyul 2013-cü ildə yeyib-içdikdən sonra Səməd Vurğun bağına gəlmiş və orada tanımadığı, özünü Elçin adı ilə təqdim edən şəxs ona iş -Qəbələ rayonuna gedib orada çiyələklə dolu qutuları 70 manatın müqabilində yük avtomobilinə yükləməyi təklif etmişdir. Elçinin təkilif ilə razılaşıdıqdan sonra onunla birlikdə spirtli içki qəbul etmiş və daha sonra Elçinin idarə etdiyi VAZ-2107 markalı avtomobildə, Elçinin Kamil adlı tanışı və digər tanışı ilə birlikdə yola düşmüşlər. Oğuz şəhərinə çatdıqda Elçin harasa getmiş, onların yanına qayıtdıqda çiyələk işinin düzəlmədiyini deyib, birlikdə gəldikləri şəxslərdən birini yola salmışdır. Geri qayıtmaq üçün avtomobilə oturanda ayağının altında torba görmüş, bunun nə olduğunu soruşduqda Elçin torbadakı predmetin marixuana olduğunu bildirib, ona narahat olmamağı demişdir. Bakı şəhərinə tanımadığı binanın həyətinə çatdıqda, Elçin ona marixuana olan torbanı maşından götürüb binanın blokuna qoymasını demişdir. O, torbanı götürüb binaya tərəf gedərkən Elçin avtomobili sürüb getmiş, onu isə polislər saxlayıb polis bölməsinə gətirmişlər.

Göründüyü kimi, məhkəmələr yoxlamadan Qahir Aliyevin ifadələrinin bir hissəsini narkotik vasitələri Elçin və Kamalla qabaqcadan əlbir olmaqla bir qrup şəxs halında satış məqsədi ilə əldə edib saxlamasına, daşımaya dəlalət edən məlumatlar kimi qəbul etmiş, lakin yoxlamadan da onun ifadələri ilə ehtiva olunan məlumatların digər hissəsini (əslində özünün narkotik vasitəni əldə etməməsi, daşımaması, narkotik vasitənin Elçinə məxsus olması, Elçin tərəfindən aldadılaraq Oğuz rayonuna aparılması, əməlinin müstəsna olaraq Elçinin tapşırığı ilə narkotik vasitə olan torbanı maşından götürüb binanın blokuna tərəf aparmaqdan ibarət olması, narkotik vasitəyə dair özünün müstəqil niyyət və məqsədinin olmaması, Elçinin və Kamalın həqiqi niyyətlərindən və məqsədlərindən isə xəbərdar olmaması barədə xüsusatları) rədd etmişdir.

Məhkəmələr Qahir Aliyevin narkotik vasitə ilə tutulmasından iki gündən də az müddət əvvəl Şamaxı şəhərindən Bakı şəhərinə iş axtarmaq üçün gəlməsi barədə ifadəsində verdiyi məlumatı da yoxlamamışlar.

Əgər Qahir Aliyevin göstərdiyi həmin hal, eləcə də yuxarıda qeyd olunan digər xüsusatlar həqiqətdirsə, onda onun cinayət törətməsinə provakasiya olunmasına ciddi şübhələr yaranır.

Belə ki, iş materiallarından görünür ki, polis əməkdaşlarında yaşayış yeri Şamaxı şəhəri olan Qahir Aliyevin Bakı şəhərində konkret vaxtda, konkret binanın qarşısında narkotik vasitə ilə olacağı barədə məlumat olmuşdur.

Bu nəticə cinayət işində olan Xətai Rayon Polis İdarəsinin 34-cü Polis bölməsinin əməliyyat müvəkkili Bayram Rəhimovun 18 iyul 2013-cü il tarixli raportundan, əməliyyat-axtarış tədbirinin keçirilməsi haqqında 34-cü Polis bölməsinin rəisi Zaur Məmmədovun 18 iyul 2013-cü il tarixli qərarından, həmin vəzifəli şəxsin əməliyyat tədbirinin həyata keçirilməsi üçün əməliyyat qrupunun yaradılması haqqında 18 iyul 2013-cü il tarixli 15 sayılı əmrindən, əməliyyatda iştirak etmiş cinayət işi üzrə şahid qismində dindirilmiş polis əməkdaşlarının ifadələrindən irəli gəlir.

Belə ki, əməliyyat müvəkkili Bayram Rəhimovun bölmə rəisinə ünvanladığı 18 iyul

2013-cü il tarixli raportu aşağıdakı məzmununda olmuşdur:

“Məruzə edərək, bildiriməm ki, Xətai rayonu ərazisində “Qahir” adlı şəxsin qanunsuz olaraq narkotik vasitələrin qəbulu, satışı ilə məşğul olması barədə daxil olmuş məlumatı yoxlamaq məqsədi ilə əməliyyat qrupunun təşkil olunmasına və tədbirin keçirilməsinə icazə verməyinizi Sizdən xahiş edirəm”.

Bu raporta əsasən bölmə rəisi 18 iyul 2013-cü ildə Qahir adlı şəxs barəsində Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun “10-cu bəndinin 1-ci hissəsinin 1 və 2-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş tədbirlərin keçirilməsi barədə qərar vermişdir.

Eyni zamanda, bölmə rəisinin 18 iyul 2013-cü il tarixli 15 sayılı əmrində konkretliklə “Aliyev Qahir Alı oğlu” qeyd olunmaqla həmin şəxsin barəsində əməliyyat tədbirinin keçirilməsi məqsədi ilə əməliyyat qrupunun yaradılması qərara alınmışdır.

Əməliyyatda iştirak etmiş, iş üzrə şahid qismində dindirilmiş polis əməkdaşları Rəhimov Bayram Bahadur oğlu və Əliyev Vüsal Ələddin oğlu hər birisi ayrı-ayrılıqda məhkəmədə verdikləri ifadələrində göstərmişlər ki, 18 iyul 2013-cü ildə saat 9.00-da Bakı şəhəri, M.Rüstəmov küçəsi, 31 saylı binanın qarşısında “Qahir” adlı şəxsin özünü şübhəli aparması barədə məlumat daxil olmuşdur. Bununla əlaqədar əməliyyat qrupu yaradılmış və onlar da həmin əməliyyat qrupuna daxil edildikləri üçün qeyd olunan binanın qarşısına gedib əlindəki torba ilə birlikdə həmin (özünü Aliyev Qahir Alı oğlu kimi onlara təqdim edən) şəxsi polis bölməsinə gətirib hal şahidlərinin iştirakı ilə baxış keçirib, torbadakı narkotik vasitəni götürmüşlər.

İbtidai istintaq zamanı verdikləri ifadələrində Əliyev Vüsal Ələddin oğlu və Rəhimov Bayram Bahadur oğlu göstərmişlər ki, 18 sentyabr 2013-cü ildə səhər saatlarında (Vüsal Əliyevin ifadəsinə görə Rəhim Bayramova) məlumat daxil olmuşdur ki, Qahir adlı şəxs külli miqdarda narkotik vasitə olan marixuana əldə edib özü ilə Xətai rayonu M.Rüstəmov küçəsi, 31 saylı binanın qarşısına gətirmişdir. Bununla bağlı dərhal əməliyyat qrupu yaradılmışdır. Daha sonra şahidlər göstərmişlər: “18 iyul 2013-cü il tarixdə saat

09.30-da Bakı şəhəri Xətai rayonu M.Rüstəmov küçəsi 31 saylı binanın qarşısında təxminən 28 yaşlarında, orta boylu, qarabəniz bir nəfər şəxsin əlində göy rəngli selafan paketlə özünü şübhəli apardığını görüb ona yaxınlaşdıq. Həmin şəxsə yaxınlaşıb özümüzü təqdim edib, şəxsiyyəti ilə bağlı məlumat aldıqda özünü şübhəli aparıb adının Qahir olduğunu bildirdi. Onu polis bölməsinə dəvət etdik, birlikdə polis bölməsinə getdik, polis bölməsində şəxsiyyəti ilə bağlı rəsmi məlumat əldə etdik və iki nəfər hal şahidi və müdafiəçi gətirərək hamının iştirakı ilə üzərinə baxış keçirdik”.

Nəzərə alınsa ki, ittihama və məhkəmələrin gəlidlərdi qənaətə görə cinayətin törədilməsində Qahir Aliyevin özündən başqa təkcə “Elçin” və “Kamal” adlı şəxslər iştirak etmişlər, eyni zamanda polis orqanında Qahir Aliyevin konkret vaxtda , konkret yerdə külli miqdarda marixuana ilə durması barədə dəqiq məlumat olmuşdur (hətta o qədər dəqiq ki, əməliyyat qrupunun yaradılması barədə əmrə şübhəli şəxsin adı, atasının adı və soyadı dəqiqliklə göstərilmişdir), onda polisə məlumat vermiş şəxslə “Elçin”in və yaxud “Kamal”ın eynilik təşkil edib-etməməsinin, beləliklə də Qahir Aliyevin provokasiyaya məruz qalıb-qalmamasının araşdırılması üçün ciddi əsaslar ortaya çıxır.

Lakin, birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələri polisin bu dərəcədə dəqiq məlumatları hansı mənbədən əldə etməsini, provokasiyanın baş verib-verməməsini araşdırmamış, ədalətli məhkəmə araşdırması konsepsiyası hazırki cinayət işinin konkret hallarına görə polisə məlumat vermiş şəxslərin müəyyən edilib dindirilməsini tələb etsə də, məhkəmələr polis əməkdaşlarının həmin məlumatları verməkdən imtina edərək “bu əməliyyat sirridir” kimi cavabları ilə qane olmuşlar.

Təsvir edilənlər baxılan işdə sübutların CPM-nin 143-146-cı maddələrinin tələblərinə müvafiq surətdə tədqiq edilib-qiyətləndirilmədiyini, nəticədə ittihamın həlli üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən faktiki halların tam və hərtərəfli araşdırılmadığını göstərir.

Belə araşdırma nəticəsində (nə qədər ki, provokasiyanın olub-olmaması araşdırılmamış və buna dair şübhələr aradan qaldırılmamışdır)

təqsirlilik, əməldə cinayət tərkibinin əlamətlərinin olub-olmaması kimi məsələlərin düzgün həll edildiyi söyləmək, nəticə etibarı ilə təyin olunmuş cəzaya da CM-nin 8 və 58.3-cü maddələrinin tələblərinə cavab verən tədbir kimi baxmaq mümkün deyil.

Odur ki, məhkəmə kollegiyası baxılan işdə kassasiya şikayətinin qismən təmin edilməsi üçün əsas yaradan, mübahisələndirilən qərarın ləğv edilməsini və apellyasiya baxışının yenidən keçirilməsini zəruri edən CPM-nin

416.0.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş halı müəyyən etmişdir.

Beləliklə, məhkəmə kollegiyasının 04 noyabr 2015-ci il tarixli qərarı ilə kassasiya şikayəti qismən təmin edilmiş, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının Alıyev Qahir Alı oğlunun barəsində olan 28 aprel 2014-cü il tarixli qərarı ləğv edilmiş, iş apellyasiya qaydasında baxılması üçün yeni məhkəmə baxışına təyin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 80.1.1 və 83.3.2-ci maddələrinin tələblərinə və mənasına görə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət törətdiyinə görə azadlıqdan məhrum etməklə əlaqədar olmayan cəzaya məhkum olunmuş şəxs haqqındakı hökm iki il müddətində icra olunmamışdırsa o, cəza çəkməkdən azad olunur və bundan bir il keçdikdən sonra məhkumluğu olmayan şəxs hesab edilir.

Masallı rayon Məhkəməsinin 24 noyabr 2014-cü tarixli hökmü ilə Məmiyev Mətləb Nizaməddin oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra CM-nin) 177.2.1 və 177.2.2-ci maddələri ilə təqsirli bilinərək 3 (üç) il 6 (altı) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir ona görə ki, o qeyrisi ilə tamah niyyəti ilə qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında 03 oktyabr 2013-cü il tarixdə saat 01 radələrində Masallı rayonunun Həsənli kənd sakini Məmmədov Məhəbbət Xəmməd oğluna məxsus həmin kənddə yerləşən əkin sahəsindən sonuncuya məxsus bir ədəd 150 manat dəyərində “WATER PUMP WP20” markalı su nasosunu gizli talamaqla oğurluq etmişdir.

Bundan başqa, Məmiyev Mətləb Nizaməddin oğlu qeyrisi ilə tamah niyyəti ilə qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında təkrarən 03 oktyabr 2013-cü il tarixdə saat 01:30 radələrində Masallı rayonunun Həsənli kənd sakini Muradova Xanım Müzəffər qızına məxsus həmin kənddə yerləşən əkin sahəsindən sonuncuya məxsus bir ədəd 130 manat dəyərində “WATER PUMP WP20” markalı su nasosunu gizli talamaqla oğurluq etmişdir.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 27 fevral 2015-ci il tarixli qərarı ilə məhkum müdafiəçisi tərəfindən hökmdən verilmiş apellyasiya şikayəti qismən təmin edilərək hökm dəyişdirilmiş, hökmdən

CM-nin 61.1.1-ci maddəsinə aid müddəalar çıxarılmış və M.Məmiyevə təyin edilmiş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının müddəti 3 (üç) ilədək endirilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin yuxarıda qeyd edilən qərarından məhkumun müdafiəçisi kassasiya şikayəti verərək hüquqlarını müdafiə etdiyi şəxsin barəsində CM-nin 62-ci maddəsi tətbiq edilməklə onun cəzasının yüngülləşdirilməsini, dövlət ittihamçısı isə kassasiya protesti verərək apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarının ləğv edilərək işin yeni apellyasiya baxışına təyin edilməsini xahiş etmişlər.

Kassasiya protesti onunla əsaslandırılmışdır ki, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası tərəfindən məhkuma cəza təyin edilərkən təqsirləndirilən şəxsin əvvəllər məhkum olunmasını, məhkumluğunun ödənilməməsini, bununla da CM-nin 18.1, 65.2-ci maddələrinin tələblərini nəzərə almamış və belə olan cinayət halda əsassız olaraq hökmdən CM-nin 61.1.1-ci maddəsinə aid müddəaları xaric etməklə çıxarmış, yəni cinayət qanunu normasını düzgün tətbiq etməmişdir.

Müdafiəçi kassasiya şikayətini onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən işin halları tam və hərtərəfli araşdırılmamış, məhkuma cəza təyin edilərkən cəzanı yüngülləşdirən hallar lazımı

qədər nəzərə alınmamış və ona ağır cəza təyin edilmişdir.

Kassasiya müraciətlərində əməlin tövsifi mübahisələndirilməmişdir.

Məhkəmə kollegiyası cinayət-prosessual qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq kassasiya müraciətlərinin dəlillərini tədqiq edərək işin müəyyən olunmuş hallarına əsasən qeyd etmişdir ki, kassasiya müraciətləri əsassız olmaqla, işin obyektiv halları ilə təkzib olunur.

Belə ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi M.Məmiyevə təqsirli bilindiği maddənin sanksiyası həddində cəza təyin edərək CPM-nin 143-146-cı maddələrinin tələblərinə müvafiq olaraq sübutları tam, hərtərəfli və obyektiv tədqiq etmiş və həmin sübutlara düzgün hüquqi qiymət vermişdir.

Məhkəmə kollegiyası kassasiya şikayətinin məhkum barəsində CM-nin 62-ci maddəsinin tətbiq edilməli olması barədə dəlilini məqbul hesab etməyərək qeyd etmişdir ki, məhkəmə tərəfindən cəza təyini məsələsinə təsir edə bilən bütün hallar nəzərə alınmaqla, iş üzrə müstəsna hallar və ya onun törətdiyi cinayətin ictimai təhlükəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaldan digər hallar mövcud olmadığından, məhkuma onun islah olunması məqsədini və CM-nin 41.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan digər məqsədləri təmin edə bilən ədalətli cəza təyin olunmuşdur.

Kollegiya kassasiya protestinin məhkəmə tərəfindən M.Məmiyevin əvvəlki məhkumluğunun ödənilmədiyinin nəzərə alınmadığı, əsassız olaraq hökmdən CM-nin 61.1.1-ci maddəsinə aid müddəalar çıxarıldığı barədə dəlili ilə razılaşmayaraq vurğulamışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi M.Məmiyevin hazırkı iş üzrə cinayət əməlini Masallı Rayon Məhkəməsinin 03 noyabr 2009-cu il tarixli hökmü ilə ona təyin edilmiş cəzadan azad olunduqdan 1 il keçdikdən sonra törətdiyini, buna görə də CM-nin 83.3.2-ci maddəsinə əsasən məhkumluğu olmayan şəxs hesab edildiyinə əsaslanaraq, hökmdən CM-nin 61.1.1-ci maddəsinə aid müddələrin çıxarılması qərarına gəlmişdir. Məhkəmənin bu nəticəsi işin faktiki hallarına uyğundur.

İş materiallarından görünür ki, M.N.Məmiyev Masallı Rayon Məhkəməsinin 03 noyabr 2009-cu il tarixli hökmünə əsasən CM-nin 221.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinib

aylıq qazancından dövlət nəfinə 20 faiz məbləğdə pul tutulmaqla 6 (altı) ay müddətə islah işləri cəzasına məhkum edilmiş, lakin böyük ictimai təhlükə törətməyən həmin cinayət əməlini törətməsi ilə bağlı ona təyin edilmiş cəzası Azərbaycan Respublikası CM-nin 80.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş iki illik müddət keçənə kimi icra edilməmişdir.

CM-nin 15.1-ci maddəsinin tələblərinə görə, bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş əməl (hərəkət və ya hərəkətsizlik) xarakterindən və ictimai təhlükəlilik dərəcəsinə əsasən asılı olaraq böyük ictimai təhlükə törətməyən, az ağır, ağır və xüsusilə ağır cinayətlərə bölünür.

CM-nin 15.2-ci maddəsində müəyyən edilmişdir ki, qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan törədilməsinə görə bu Məcəllə ilə azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəza nəzərdə tutulmuş əməllər, yaxud qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan törədilməsinə görə bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının yuxarı həddi iki ildən artıq olmayan əməllər böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər hesab olunur.

CM-nin 80.1.1-ci maddəsinə əsasən məhkəmənin ittiham hökmü qanuni qüvvəyə mindiyi gündən böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətə görə məhkum edilərkən iki il keçdikdə icra edilməmişdirsə, məhkum edilmiş şəxs cəza çəkməkdən azad olunur.

CM-nin 221.1-ci maddəsinin sanksiyasından görünür ki, qeyd olunan cinayət əməlini törətmənin şəxs barəsində üç yüz iyirmi saatdan dörd yüz saatadək ictimai işlər və ya bir ilədək müddətə islah işləri və ya bir ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası ilə cəzalandırılır.

Göründüyü kimi, CM-nin 221.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət olmaqla, Masallı rayon məhkəməsinin 03 noyabr 2009-cu il tarixli hökmünə əsasən həmin maddə ilə təqsirli bilinərək M.N.Məmiyevə təyin edilmiş aylıq qazancından dövlət nəfinə 20 faiz məbləğdə pul tutulmaqla 6 (altı) ay müddətə islah işləri cəzası, hökmün qanuni qüvvəyə mindiyi gündən iki il müddəti başa çatana qədər, yəni 23 noyabr 2011-ci il tarixə kimi icra edilməmişdir.

Bununla belə iş materiallarından müəyyən olunur ki, buna heç bir zərurət

olmadığı halda Masallı rayon İcra bölməsinin böyük icra məmurunun 05 iyun 2013-cü il tarixli qərarı ilə M.N.Məmiyev “Azərbaycan xalqının ümumilli lideri Heydər Əliyevin 90 illik yubileyi münasibətilə amnistiya elan edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 07 may 2013-cü il tarixli Qərarının 1.4-cü bəndi tətbiq edilməklə Masallı rayon Məhkəməsinin 03 noyabr 2009-cu il tarixli hökmü ilə təyin olunmuş islah işləri cəzasından azad edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 149-cü maddəsinin VII bəndinə əsasən fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqi vəziyyətini yaxşılaşdıran, hüquq məsuliyyətini aradan qaldıran və ya yüngülləşdirən normativ hüquqi aktların qüvvəsi geriyyə şamil edilir. Başqa normativ hüquqi aktların qüvvəsi geriyyə şamil edilmir.

Həmçinin CM-nin 10.4-cü maddəsinə əsasən əməlin (hərəkət və ya hərəkətsizliyin) cinayət sayılmasını və həmin əmələ görə cəza müəyyən edən, cəzanı ağırlaşdıran, yaxud cinayət törətmiş şəxsin vəziyyətini başqa cür ağırlaşdıran cinayət qanununun geriyyə qüvvəsi yoxdur.

Göstərilənlərə əsasən apelyasiya məhkəməsi haqlı olaraq M.N.Məmiyev barəsində “Azərbaycan xalqının ümumilli lideri Heydər Əliyevin 90 illik yubileyi münasibətilə amnistiya elan edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 07 may 2013-cü il tarixli Qərarının 1.4-cü bəndi tətbiq edilməklə islah işləri cəzasından azad edilməsi barədə Masallı rayon İcra bölməsinin böyük icra məmurunun 05 iyun 2013-cü il tarixli qərarını, həmin qərarın hazırda da qüvvədə olmasına baxmayaraq Mətləb Məmiyevin vəziyyətini ağırlaşdıran normativ sənəd olması səbəbindən, yəni onun barəsində süni olaraq xüsusi ağır hüquqi nəticə - “məhkumluq” yaratması səbəbindən qəbul etməmişdir.

Məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, M.N.Məmiyev hazırki iş üzrə cinayət əməlini Masallı rayon Məhkəməsinin 03 noyabr 2009-cu il tarixli hökmünə əsasən ona təyin edilmiş cəzanın icra edilməsi müddəti 23 noyabr 2011-ci il tarixdə başa çatdıqdan, yəni faktiki olaraq cəza çəkməkdən azad olunduqdan bir ildən artıq vaxt keçdikdən sonra - 03 oktyabr 2013-cü il tarixdə törətdiyinə görə o, CM-nin 83.3.2-ci

maddəsinə əsasən məhkumluğu olmayan şəxs hesab edilməlidir.

CM-nin 83.3.2-ci maddəsinə əsasən azadlıqdan məhrum etməyə nisbətən daha yüngül cəzaya məhkum edilmiş şəxslər barəsində - onlar cəzanı çəkib qurtardıqları gündən bir il keçdikdə cəzadan azad edilmiş şəxs məhkumluğu olmayan hesab edilir.

Kassasiya kollegiyası müəyyən etmişdir ki, məhkəmə məhkuma cəza təyin edilərkən cəza təyin etmənin ümumi prinsiplərini özündə ehtiva edən CM-nin 58.3, 8.1, 41.2-ci maddələrinin tələblərini, habelə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenumunun “Məhkəmələr tərəfindən cinayət cəzalarının təyin edilməsi təcrübəsi haqqında” 2003-cü il 25 iyun tarixli 04 sayılı qərarının tövsiyələrini, törədilmiş cinayətin xarakterini və ictimai təhlükəlilik dərəcəsini, cəzanı yüngülləşdirən halı, məhkumun şəxsiyyətini və işin digər hallarını nəzərə alaraq ona qanuni və ədalətli cəza təyin etmişdir.

CM-nin 41.2-ci maddəsinə əsasən cəza sosial ədalətin bərpası, məhkumun islah edilməsi və həm məhkumlar, həm də başqa şəxslər tərəfindən yeni cinayətlərin törədilməsinin qarşısını almaq məqsədi ilə tətbiq olunur.

Kollegiya hesab etmişdir ki, məhkəmələr tərəfindən Azərbaycan Respublikası CPM-nin 22-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddəə, yəni hər kəsin ona qarşı irəli sürülmüş ittiham, yaxud barəsində tətbiq olunmuş prosessual məcburiyyət tədbirləri ilə əlaqədar ədalətli və açıq məhkəmə baxışını tələb etmək hüququ həyata keçirilmiş və Azərbaycan Respublikası CPM-nin və CM-nin normalarına əməl edilmişdir.

Kollegiya həmçinin qeyd etmişdir ki, işə baxılarkən “İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında” Avropa Konvensiyasının ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnu əks etdirən 6-cı maddəsinin tələbləri də pozulmamışdır.

Beləliklə, işin şərh olunan hallarına əsasən məhkəmə kollegiyası kassasiya protestinin və kassasiya şikayətinin təmin olunması və məhkəmənin hökm və qərarının kassasiya qaydasında ləğv edilməsi və ya dəyişdirilməsi üçün CPM-nin CPM-nin 416-ci

maddəsində nəzərdə tutulan əsasları müəyyən etməmişdir.

Buna görə, məhkəmə kollegiyası cinayət işinin materiallarını araşdırıb kassasiya müraciətlərinin dəlillərini müzakirə edərək, kassasiya protestinin təmin edilməsi, kassasiya şikayətinin isə təmin edilməməsi barədə dövlət ittihamçısının çıxışını dinləyərək belə nəticəyə

gəlmişdir ki, yuxarıda göstərilən əsaslara görə özünün 13 oktyabr 2015-ci il tarixli qərarı ilə kassasiya şikayətinin və kassasiya protestinin təmin edilməməsi, M.N.Məmiyevin barəsindəki Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 27 fevral 2015-ci il tarixli qərarının isə dəyişdirilmədən saxlanması haqqında iş üzrə yekun qərar qəbul etmişdir.

İslam ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikası
Ali Məhkəməsinin hakimi

**Azərbaycanda məhkəmə-hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsində
əsas məqsəd qanunun aliliyinə nail olmaqdır.
22 noyabr Ədliyyə işçilərinin peşə bayramıdır.**

Azərbaycan dövləti demokratik prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərməlidir, öz tarixi, milli ənənələrindən bəhrələnərək, dünya demokratiyasından, ümumbəşəri dəyərlərdən səmərəli istifadə edərək demokratik dövlət quruculuğu yolu ilə getməlidir.

*Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider*

Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu prosesi sürətlə gedir. Əlbəttə ki, məhkəmələrin şəffaflığı, məhkəmələrin işi burada xüsusi rol oynayır. Verilən məlumata görə, son vaxtlar məhkəmə qərarları ilə bağlı daxil olan şikayətlərin sayı azalır. Bu, onu göstərir ki, qərarların

böyük əksəriyyəti ədalətli qərarlardır.

*İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti*

Ulu öndər Heydər Əliyevin zəngin təcrübəsi və Prezident İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində sürətli müasirləşmə yolu tutan müstəqil Azərbaycan Respublikası bu gün regionun lider dövlətinə çevirilmiş və dünyanın qabaqcıl ölkələrinin sırasında öz yerini tutmuşdur. “Azərbaycan fenomeni” barədə danışan siyasətçilər və politoloqlar bildirirlər ki, bütün bu uğurların təməlinə ölkədə reallaşdırılan hərtərəfli islahatlar kompleksi dayanır. Təbii ki, bu islahatların sırasında nəzərə çarpan və müsbət nəticələr verən sahələrdən biri də məhkəmə-hüquq sistemində böyük uğurla həyata keçirilən və müasir dövrün tələblərinə cavab verən innovativ tədbirlərdir.

Sevindirici haldır ki, ölkəmizdə bu sahədə atılan addımlar öz müsbət nəticəsini verdikcə, Qərbdəki həmkarlarımız həmin islahatları artıq Azərbaycanda uğurla reallaşdırılan məhkəmə-hüquq tədbirləri adlandırırlar. Bu uğurların əsasını, şübhəsiz ki, ölkəmizdə məhkəmə-hüquq sisteminin müasirləşdirilməsi sahəsində həyata keçirilən islahatlar, ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında görülmüş möhtəşəm işlər, Prezident İlham Əliyevin bu sahənin Avropa standartları səviyyəsinə qaldırılması üçün atdığı addımlar, məhkəmələrin və bütövlükdə ədliyyə strukturlarının maddi-texniki bazasının daha da möhkəmləndirilməsi məqsədilə reallaşdırılan tədbirlər təşkil edir.

Bu gün ölkəmizin bütün ədliyyə işçiləri özlərinin peşə bayramını yüksək əhval-ruhiyyə ilə qeyd edirlər. Qeyd etmək lazımdır ki, bu bayram ümummilli lider Heydər Əliyevin 2000-ci il noyabrın 11-də imzaladığı sərəncamla təsis olunmuşdur.

Dövlət idarəçiliyinin bütün sahələrində ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi xəttini uğurla

davam etdirən Prezident İlham Əliyevin söyləri nəticəsində Azərbaycanda müşahidə olunan inkişaf meyilləri ədliyyə orqanlarının fəaliyyətində də öz əksini tapmışdır. Məhz möhtərəm Prezidentimizin rəhbərliyi ilə aparılan islahatlar, genişmiqyaslı quruculuq işləri, xarici siyasətdə əldə olunan uğurlar Azərbaycanın davamlı inkişafını təmin etmişdir.

1993-cü ildə ulu öndərimiz xalqın ısrarlı tələbi ilə siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra dövlətin qarşısında duran vəzifələrdən danışarkən demişdi: “Azərbaycan Respublikasında demokratik, hüquqi dövlət qurulmalıdır. Azərbaycan dövləti demokratik prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərməlidir, öz tarixi, milli ənənələrindən bəhrələnərək, dünya demokratiyasından, ümumbəşəri dəyərlərdən səmərəli istifadə edərək demokratik dövlət quruculuğu yolu ilə getməlidir”.

Müdrük dövlət xadiminin digər plan və proqnozları kimi, qarşıya qoyduğu bu vəzifələr də xalqın dəstəyi ilə qısa bir müddətdə günün reallığına çevrildi. Ölkədə baş verən ictimai-siyasi hadisələri dərinlən təhlil edən Heydər Əliyev gördü ki, Azərbaycanın müstəqilliyini təmin etmək, onu möhkəmləndirmək, ölkədə demokratik, hüquqi dövlət qurmaq, köklü islahatlar aparmaq üçün, ilk növbədə, ictimai-siyasi sabitlik, qanunçuluq, hüquq qaydası təmin edilməlidir. Ona görə də öz qətiyyətini ortaya qoyan ulu öndər prinsipial mövqedən çıxış edərək ciddi intizam, tələbkərlilik və dövlət mənafeyi kimi amilləri ön plana çəkmişdi. Cinayətkarlığın bütün ünsürlərinə qarşı qəti mübarizə aparmaq üçün dövlət başçısının 1994-cü ildə imzaladığı fərman qanunçuluğun və hüquq qaydalarının möhkəmləndirilməsində əsaslı dönüş yaratdı. Ölkənin hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən müvəffəqiyyətlə həyata keçirilən qəti tədbirlər nəticəsində cəmiyyətdə hökm sürən hərə-mərəliyə və özbaşınalığa son qoyuldu.

Amma daha böyük məramlar hələ qarşıda idi. Gənc müstəqil dövlətimizin davamlı və hərtərəfli inkişafına nail olmaq üçün beynəlxalq əlaqələr gücləndirilməli və Azərbaycan dünyaya açıq elan olunmalı idi. Ulu öndər dəqiq bilirdi ki, istənilən xarici şirkətin ölkəmizə gəlməsi üçün ortaya atdığı konkret şərtlər olacaq: şirkət əməkdaşlarının təhlükəsizliyinə, sərmayələrin qorunmasına və müqavilələrin hüquqliliyinə zəmanət. Bu zəmanətlər isə mükəmməl hüquqi baza ilə, konkret desək, ölkənin Əsas Qanunu ilə qoruna bilərdi. Ona görə də zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik olan Heydər Əliyev hüquqi dövlətin Azərbaycan modelini ilk milli Konstitusiyayı yaratmaqla gerçəkləşdirdi. Müstəqil dövlətimizin ilk Konstitusiyasının layihəsinin hazırlanması kimi çox ciddi və məsuliyyətli vəzifəni bilavasitə öz üzərinə götürən ulu öndərimiz bununla bağlı xüsusi yaradılmış komissiyaya şəxsən rəhbərlik etdi.

Bu gün hamı bilir ki, 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul olunmuş Konstitusiyamızın müəllifi məhz ümummillilərimiz Heydər Əliyevdir. Dahi rəhbər qeyd olunan komissiyanın 10 noyabr 1995-ci il tarixli iclasında demişdi: “Komissiyanın sədri kimi mən bu böyük tarixi sənədin hazırlanmasında öz şəxsi məsuliyyətimi daim dərk etmişəm, bu gün də dərk edirəm... Mən çox rahatlıq hissi ilə bu layihənin altından imza atıram və bu layihəyə görə tam cavabdeh olduğumu bu gün bəyan edirəm. Hesab edirəm ki, biz Azərbaycanın bu günü, gələcəyi üçün çox böyük bir sənəd – siyasi, hüquqi sənəd yaratmışıq”.

Ümummillilərimiz xalqın böyük əksəriyyətinin səsverməsi ilə qəbul edilmiş Konstitusiyamıza əsaslanaraq, mükəmməl hüquq sistemi formalaşdırmaq üçün qabaqcıl beynəlxalq təcrübəni, ümumbəşəri demokratik prinsipləri rəhbər tutaraq, Azərbaycan xalqının dövlətçilik tarixi və ənənələri əsasında islahatlar aparmağa başladı və bu məqsədlə 1996-cı ildə Hüquq İslahatları Komissiyası yaratdı. Bu islahatlara müstəsna əhəmiyyət verən ümummillilərimiz həmin komissiyaya rəhbərliyi bilavasitə öz üzərinə götürdü və bütün işlərə şəxsən özü rəhbərlik etdi. Hərtərəfli fəaliyyət nəticəsində qısa bir müddətdə “Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında”, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında”, “Prokurorluq haqqında”, “Polis haqqında”, “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” qanunlar və hüquq sisteminin mahiyyətini müəyyən edən digər qanun və əsas məəcəllələrin layihələri hazırlandı və nüfuzlu beynəlxalq qurumlarda ciddi ekspertizadan sonra qəbul edildi.

Dövlət başçısının 1998-ci ildə imzaladığı “İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında” fərmanda bu sahədə həyata keçirilən tədbirlərin

istiqlaməti və konsepsiyası səhih müəyyən edildi, insan hüquqları məsələsi ümumdövlət səviyyəsinə qaldırıldı.

Ulu öndərimizin insan hüquqları sahəsində atdığı ən mühüm addımlarından biri, şübhəsiz ki, ölüm cəzasının ləğvi olmuşdur. 1993-cü ildən ölüm cəzasının icrasına veto qoyulması, 1998-ci ildə isə Şərqdə ilk dəfə olaraq, Azərbaycanda bu cəza növünün tamamilə ləğv edilməsi ulu öndər Heydər Əliyevin böyük qəlb və mənəviyyət sahibi olduğunu, şəxsiyyət kimi böyüklüyünü bir daha təsdiqləyirdi.

Heydər Əliyev 1998-ci ilin dekabrında BMT-nin Ümumdünya insan hüquqları Bəyannaməsinin 50 illik yubileyi tədbirində bu barədə danışarkən demişdi: “Ölüm hökmünün ləğv olunması hansısa bir cinayətə rəhm etmək məqsədi daşımır. Bu, ümumbəşəri, ümumxalq əhəmiyyətinə malik bir məsələdir. Ölüm hökmünün ləğv olunması onu göstərir ki, respublikamız, müstəqil Azərbaycan dövləti humanist siyasət aparan bir dövlətdir”.

Bəşər övladına yaxşı məlumdur ki, ədalət mühakiməsinin müstəqil və qərəzsiz məhkəmələr tərəfindən həyata keçirilməsi ideyasının reallaşdırılması əsrlərdən bəri bütün mütərəqqi insanları və demokratik dövlətləri düşündürən məsələlərdən biridir. Aqillərin fikrincə, ədalətli məhkəmə demokratik cəmiyyətin əsas sütunlarından biridir. Odur ki, gənc Azərbaycan dövləti üçün demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu yolunu seçmiş ümummilli liderimiz ölkəmizdə müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin formalaşmasına xüsusi diqqət yetirirdi. Ulu öndər çox yaxşı bilirdi ki, müstəqil məhkəmə hakimiyyəti yaratmadan mükəmməl siyasi sistem qurmaq mümkün deyil. Belə məhkəmə hakimiyyəti yaratmaq üçün isə ölkədə genişmiqyaslı məhkəmə-hüquq islahatları aparılmalı idi. Məhz ona görə də Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1997-ci ildə zəngin demokratik ənənələri olan ölkələrin təcrübəsinə əsaslanan “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanun qəbul edildi. Həmin qanunun tətbiq edilməsi və məhkəmə islahatlarının həyata keçirilməsinə dair tədbirlər haqqında proqram xarakterli fərman imzalandı və ölkəmizdə məhkəmə quruluşunun və məhkəmə icraatının mahiyyətə yeni modelinin bərqərar edilməsi prosesinə başlandı.

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi və məhkəmə islahatlarının həyata keçirilməsinə dair tədbirlər barədə” 1 dekabr 1998-ci il tarixli fərman əsasında ardıcıl surətdə gerçəkləşdirilən məhkəmə islahatlarının başlıca məqsədi olaraq qanunun aliliyinin təmini, məhkəmə hakimiyyətinin dövlət idarəçilik mexanizmində nüfuzlu və müstəqil təsisat kimi təşəkkül tapması, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin yüksək səviyyədə təşkili, peşəkar hakim korpusunun formalaşdırılması və digər konseptual məsələlər nəzərdə tutulmuşdur.

Hakimiyyətin üç müstəqil qolundan biri olan məhkəmələr həmin qanuna əsasən, dünyanın mütərəqqi təcrübəsinə əsaslanan modeldə formalaşdırılmışdır. Bu modelə əsasən, ölkədə birinci instansiya, apelyasiya və kassasiya instansiyalı üçpilləli məhkəmə sistemi fəaliyyət göstərir. Üçpilləli məhkəmə sistemi ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasına xidmət etməklə, işlərə birinci instansiya qaydasında baxılmasına, bundan sonra qanunla nəzərdə tutulan hallarda apelyasiya qaydasında baxılmasına, daha sonra isə kassasiya qaydasında yenidən baxılmasına imkan verir. Bu sistem birinci instansiya məhkəməsinin buraxdığı hər hansı səhvin yuxarı məhkəmə instansiyalarında aradan qaldırılmasına, işlərə düzgün və obyektiv baxılmasına şərait yaradır.

Yeri gəlmişkən, ölkəmizin məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsində əldə etdiyi müsbət nəticələr və Avropa Şurasının Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Komissiyası (CEPEC) ilə faydalı əməkdaşlığı nəzərə alınaraq sədrlik çərçivəsində 50-dən çox ölkədə məhkəmə-hüquq islahatlarının aparılmasına kömək edən və ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasına mühüm töhfələr verən bu qurumun plenar iclası ötən ilin iyulunda Strasburqdan kənardə - Bakıda keçirilmişdir. Tədbirdə iştirak etmək üçün CEPEC-in rəhbər şəxsləri, o cümlədən, prezidenti Con Steysi və komissiya üzvləri Azərbaycana səfərə gəlmişdilər.

Həmin tədbirdə bildirilmişdir ki, Avropa Şurası ilə birgə qarşılıqlı fəaliyyət nəticəsində məhkəmə fəaliyyətini tənzimləyən mükəmməl qanunvericilik bazası formalaşdırılmış, institusional mexanizmlər, o cümlədən məhkəmə hakimiyyətinin özünüidarə funksiyasını həyata keçirən müstəqil Məhkəmə-Hüquq Şurası təsis edilmişdir. Həmçinin ədalət mühakiməsinə, məhkəmələrə

müraciət imkanlarının asanlaşdırılması məqsədilə son illər geniş regional məhkəmə şəbəkəsi, apelyasiya, inzibati, ağır cinayətlər məhkəmələri yaradılmış, hakimlərin sayı iki dəfə artırılmış, qabaqcıl informasiya- kommunikasiya texnologiyaları ilə təchiz olunmaqla məhkəmə infrastrukturunun müasirləşdirilməsi üzrə davamlı tədbirlər görülmüşdür.

Azərbaycan Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Rzayev Azərbaycanın Avropa Şurası, o cümlədən CEPEC ilə məhkəmə-hüquq sahəsində uğurla əməkdaşlıq etdiyini vurğulamış, hakimlərin müstəqilliyinin təmin olunmasını, vətəndaşlara keyfiyyətli hüquqi xidmətlərin göstərilməsini, məhkəmələrdə şəffaflığın artırılmasını, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqini qeyd etmiş, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Ermənistan tərəfindən torpaqlarımızın 20 faizinin zəbt olunması faktını qonaqların diqqətinə çatdırmışdır.

Keçən il oktyabrın 24-də isə Bakıda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Avropa Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə “İnsan hüquqları və əsas azadlıqları haqqında Avropa Konvensiyasının ölkədaxili tətbiqində milli hakimlərin rolu” mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirildi. Konfransın açılışında İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin sədri və hakimləri, Avropa Şurasına üzv dövlətlərin və digər ölkələrin Konstitusiyaya məhkəmələrinin, Ali və Ali İnzibati və digər məhkəmələrin 60-dan çox sədri və hakimi, Avropa Şurası Nazirlər Komitəsi Katibliyinin vəzifəli şəxsləri, vəkillər və hüquq sahəsində çalışan alimlər iştirak edirdilər. Ədliyyə sisteminə və ədalət mühakiməsinə birbaşa dəxli olan həmin insanların siyahısı elə bu tədbirin mötəbərliyiindən və əhəmiyyətindən xəbər verirdi.

Ölkəmizin məqsədi hüququn aliliyinin qorunması, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsini təmin edən demokratik hüquqi dövlətin qurulması, bu sahədə Avropa dövlətlərinin zəngin təcrübəsindən istifadə edilməsidir. Son 10 ildə Azərbaycanda hakimlərin yeni şəffaf seçki sistemi fəaliyyət göstərir. Biz bu müddətdə Avropa Konvensiyasını mənimsəyib, Avropa Məhkəməsinin presedent qərarlarını dərinləndirib, onları şərh etmək qabiliyyətinə malik hakimliyə namizədlərin hazırlanmasına və hakim vəzifələrinə seçilməsinə nail olmuşuq.

Tədbirdə belə bir fikir də səsləndirildi ki, Azərbaycanın Ali Məhkəməsinin təcrübəsi Avropa Konvensiyasını birbaşa tətbiq edən məhkəmələr üçün örnəkdir. Ali Məhkəmə ədalət mühakiməsini Avropa Konvensiyasına uyğun və öz diskresiyasına əsaslanaraq həyata keçirir. Avropa Məhkəməsinin ölkə ilə bağlı qərarlarından sonra milli məhkəmələrin qərarlarına yenidən baxır və bu zaman yol verilmiş səhvlərin təkrar edilməsinin qarşısını almağa, bunun üçün hakimlərin Avropa Məhkəməsinin qərarlarına yaradıcı yanaşmalarına, onları xüsusi dəqiqliklə öyrənmələrinə çalışır.

Xatırladılmalı daha mühüm məqamlardan biri də budur ki, Prezident İlham Əliyev Avropa Şurası Parlament Assambleyasının 2014-cü il iyun sessiyasındakı çıxışında Azərbaycanın Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsinə sədrliyinin prioritetlərini müəyyən edərkən bu məqamları önə çəkmişdi: Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində əməkdaşlıq vasitəsilə qanunun aliliyinin gücləndirilməsi, mədəniyyət baxımından fərqli cəmiyyətlərin qarşılıqlı hörmət və anlaşma əsasında konsolidasiyası, sosial birliyin, insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, gənclərin insan hüquqları və demokratiya məsələləri üzrə maarifləndirilməsi.

Əslində, bu prinsiplər on illərdir ki, həm ulu öndərimizin, həm də möhtərəm dövlət başçımızın siyasi fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini təşkil edir. Biz hakimlər məhz dövlət başçımızın həmin tezislərini bilavasitə dövlətin tələb etdiyi səviyyədə reallaşdırırıq. Bu gün Azərbaycanda insan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının təmin edilməsində başlıca rol mülki, inzibati və ya cinayət işlərinə müstəqil, obyektiv, qərəzsiz qiymət vermək imkanına malik olan məhkəmələrə mənsubdur. Ölkəmizdə müstəqil və səmərəli məhkəmə sisteminin fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün məqsədyönlü iş aparılır. Nailiyyətlərimiz sırasında müasir tələblərə cavab verən məhkəmə infrastrukturunun qurulması, yeni apelyasiya və inzibati-iqtisadi məhkəmələrin bölgələrdə təsis edilməsi, Məhkəmə-Hüquq Şurasının yaradılması və fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, Ədliyyə Akademiyasının formalaşdırılması və sair faktlar vardır. Eyni zamanda, ölkəmizdə ilk dəfə olaraq peşə fəaliyyətinə buraxılış institutu tətbiq olunmuş, ədliyyə işçilərinin, prokurorların, vəkillərin və digər hüquqşünasların ixtisasının artırılması yeni yaradılmış Ədliyyə Akademiyasına həvalə

edilmişdir.

Ölkəmizdə reallaşdırılan daha bir tədbirin – hakimlərin seçilməsinə dair yeni şəffaf prosedurların Avropa Şurasının CEPEC tərəfindən ən yaxşı təcrübələrdən biri kimi qəbul edilməsinin əsas səbəbi budur ki, bu prosedurlar nəticəsində gənc, müasir düşüncəli, məhkəmənin presedent hüququna dair biliklərə malik olan şəxslər hakim vəzifəsinə təyin edilir. Onlar hakim korpusunun 60 faizindən çoxunu təşkil edirlər. Nəticədə Ali Məhkəmənin qərarlarının böyük əksəriyyəti Avropa Məhkəməsinin presedent hüququ nəzərə alınmaqla, konvensiyanın tələblərinə riayət edilməklə qəbul olunur. Ölkəmizdə ədliyyə sisteminin və xüsusən məhkəmə hakimiyyətinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə həyata keçirilən tədbirlərin tarixinə nəzər salarkən görürük ki, ulu öndər Heydər Əliyev bu müasirləşmə proseslərini həmişə əhəmiyyətli sayıb və dəstəkləyib. Ümummillə liderin vaxtilə dediyi kimi, yaradılmış bütün bu mexanizmlər ehkam kimi qəbul edilməməli, zaman keçdikcə yeni tələblər əsasında təkmilləşdirilməli idi. Bu, belə də oldu.

Bu gün qətiyyətlə deyə bilərik ki, ulu öndərin siyasətini bütün sahələrdə uğurla davam etdirən cənab İlham Əliyevin siyasi iradəsi ilə məhkəmə sisteminin daha da müasirləşdirilərək Avropa standartlarına tam uyğunlaşdırılması işi müvəffəqiyyətlə başa çatdırılmışdır. Bu məqsədlə yeni qanunvericilik bazası yaradılmış, hakimlərin müddətsiz – son yaş həddinədək təyinatı, onların fəaliyyətlərinin qiymətləndirilməsi və intizam məsuliyyətinin təkmil əsasları təsbit olunmuşdur. Xüsusilə qeyd olunmalıdır ki, hakim korpusunun ən layiqli və hazırlıqlı hüquqşünaslarla formalaşdırılması üçün Avropa Şurası ilə birgə ölkəmizdə hakimlərin ən şəffaf və ədalətli seçim proseduru işlənilib hazırlanmışdır. Çoxmərhələli imtahanlardan, tədris və stajkeçmədən ibarət olan bu seçim xüsusi şəffaflığına və obyektivliyinə görə Avropa Şurası və Avropa İttifaqı tərəfindən örnək kimi dəyərləndirilmiş və digər dövlətlərə tövsiyə edilmişdir.

Bu, bir faktıdır ki, indi artıq ölkəmizdə aparılan məhkəmə islahatlarının tərəqqisini və uğurlu nəticələrini görən Dünya Bankının təşəbbüsü əsasında Ədliyyə Nazirliyi ilə birgə “Ədliyyə sisteminin müasirləşdirilməsi” layihəsi həyata keçirilərək, 30-dək məhkəmənin yerləşəcəyi müasir bina və komplekslərin layihələri hazırlanmış, bir sıra rayon məhkəmələri üçün yeni bina inşa olunaraq istifadəyə verilmişdir. Prezident İlham Əliyevin onların bir çoxunun açılışlarında şəxsən iştirakı və görülən işləri yüksək qiymətləndirməsi möhtərəm dövlət başçımızın bu sahənin inkişafına göstərdiyi qayğı və diqqətin təzahürüdür. Məhz bu qayğı və diqqətin nəticəsidir ki, Azərbaycan hökuməti və Dünya Bankı ilə əməkdaşlığın 20 illiyi qeyd olunarkən “Ədliyyə sisteminin müasirləşdirilməsi” layihəsi Dünya Bankının ən uğurlu və mükəmməl layihələrindən hesab olunmaqla, “Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarına yüksək səviyyəli xidmətlərin göstərilməsi məqsədi ilə müasir infrastrukturun yaradılması” nominasiyasında qalib gəlmişdir. Layihə çərçivəsində həmçinin, Konstitusiya və Ali Məhkəmə, Məhkəmə-Hüquq Şurası, Ədliyyə Nazirliyi müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyaları (İKT) ilə təmin olunub, məhkəmə sisteminin vahid internet portalı yaradılıb, hakimlər, ədliyyə və məhkəmə aparatı işçilərinin İKT üzrə biliklərinin artırılması məqsədi ilə 1500-dən artıq şəxs təlimlərə cəlb olunub.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırıqlarına əsasən ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması, məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzrə aparılan genişmiqyaslı islahatlar nəticəsində məhkəmə sistemi köklü şəkildə yaxşılaşdırılıb, yeni məhkəmələr yaradılıb, hakimlərin Avropada ən şəffaf seçim qaydaları müəyyən edilib, məhkəmə infrastrukturu yüksək statusuna uyğun müasirləşdirilir.

Məlum olduğu kimi, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı şəffaflığın, insan və vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının səmərəli müdafiəsinin təmin edilməsi, müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi prosesinin sürətləndirilməsi məqsədilə “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında 13 fevral 2014-cü il tarixli sərəncam imzalamışdır. Həmin sənəddə qeyd olunduğu kimi, müasir texnologiyaların məhkəmələrin fəaliyyətində tətbiqi məhkəməyə müraciət imkanlarının genişlənməsinə, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində süründürməçilik və sui-istifadə hallarının qarşısının alınmasına, aşkarlıq və operativliyin təmin edilməsinə, məhkəmə qərarlarının icrasına nəzarətin effektivliyinin artırılmasına, elektron kargüzarlığın və elektron sənəd

dövriyyəsinin təminatına xidmət edəcəkdir.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, bu müasirləşmə və yeniləşmə tədbirləri respublikamızın bütün bölgələrini, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasını da əhatə edir. Muxtar Respublika Ali Məclisinin sədri Vasif Talıbovun sərəncamı ilə bu il oktyabrın 3-də Muxtar Respublika Ali Məhkəməsinin yaradılmasının 90 illik yubileyi qeyd edilmişdir. Muxtar respublikanın rayonlarında və Naxçıvan şəhərində bütün inzibati məhkəmə binaları yenidən qurulmuş, ən müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuşdur. Naxçıvan MR Ali Məhkəməsi milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, sosial ədalətin bərpa olunması sahəsində səmərəli fəaliyyət göstərir. Yeri gəlmişkən, həmin təbirdə biz də iştirak etdik . Məhkəmə-Hüquq Şurası və Ali Məhkəmə rəhbərliyinin yubiley təbriklərini naxçıvanlı həmkarlarımıza çatdırdıq.

Ədliyyə Nazirliyinin həyata keçirdiyi “Ədliyyə sisteminin müasirləşdirilməsi” layihəsi çərçivəsində müasir məhkəmə infrastrukturunun yaradılması üzrə görülən tədbirlər xüsusi qeyd olunmalıdır. Son illərdə 40-dək məhkəmə binası müasir standartlara uyğun layihələndirilmiş, qısa müddətdə 11 məhkəmə üçün yeni, müasir inzibati binalar istifadəyə verilmiş, bir o qədər də hazırda inşa olunmaqdadır. Bu binalarda vətəndaşların rahatlığı məqsədilə hər cür imkanların yaradılması bir çox problemləri, o cümlədən süründürməçilik, korrupsiya üçün şəraiti aradan qaldırır.

Bu günlərdə Şəki Məhkəmə Kompleksinin yeni inzibati binasının açılışı olmuşdur. Açılış zamanı möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevin dərin məzmunlu, proqram xarakterli çıxışında ədliyyə və məhkəmə orqanları qarşısında mühüm vəzifələr qoyulmuşdur. Biz bu vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlmək üçün qüvvələrimizi səfərbər etməliyik.

Həmin təbirdə yeni məhkəmə binasının istifadəyə verilməsinin ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasına, işlərə daha keyfiyyətlə baxılmasına, vətəndaşlara yüksək səviyyədə xidmət göstərilməsinə geniş imkan verəcəyinə əminlik vurğulanıb.

Sonda demək istəyirəm ki, bu gün başda Ali Məhkəmə olmaqla, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən məhkəmə hakimiyyətinin bütün subyektlərinin əsas məqsədi qanunun aliliyinə nail olmaqdır. Buna görə də biz öz işimizdə Konstitusiyanın tələblərini, dövlətin qarşıya qoyduğu vəzifələri, əsas insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasının təmin edilməsi üçün Avropa və dünya təcrübəsini əsas götürürük.

Ədliyyə işçilərinin peşə bayramı günü münasibətilə həmkarlarımızı təbrik edirik.

**Azərbaycan Respublikasının
Əməkdar Hüquqşünası
Müzəffər Ağazadə**

Ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa az ağır zərər vurma cinayət məsuliyyətinə səbəb olmalıdır mı?

Etiraf etmək lazımdır ki, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurma ilə nəticələnən əməllərlə bağlı normalar cinayət qanunvericiliyində ən çox mübahisə doğuran normalardandır. Bu fikir həm belə əməllər üçün qanunda cinayət məsuliyyəti müəyyən edilməsi, həm də nəzərdə tutulan cəzaların növləri və hədləri məsələlərinə aiddir.

Məsələn, elə ondan götürək ki, ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa az ağır və ya ağır zərər vurmadan bəhs edən Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 131-ci maddəsi öz strukturuna görə iki hissədən ibarətdir. CM-nin 131.1-ci maddəsi ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa az ağır, 131.2-ci maddəsi isə ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa ağır zərər vurmaq üstündə məsuliyyətdən bəhs edir. Buna baxmayaraq həm 131.1-ci, həm də 131.2-ci maddələrin sanksiyalarında eyni cəza - ən çoxu 6 ayadək müddətdə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur. Belə çıxır ki, ehtiyatsızlıqdan baş verən əməl nəticəsində zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır, yaxud ağır zərər dəyməsinin cəza təyini zamanı heç bir əhəmiyyəti yoxdur.

Aydın deyildir ki, zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır, yaxud ağır zərər vurulması eyni sanksiya ilə əhatələnəcəkdisə, bu cinayətlərin obyektiv cəhəti üçün niyə bir dispozişiya deyil, iki dispozişiya müəyyən edilmişdir. Halbuki CM-nin bir çox maddələrinin dispozişiyasında əməlin zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır və ya ağır zərərə səbəb olması bir yerdə verilir və məhkəmələr cəza təyini zamanı zərərin dərəcəsini nəzərə almalı olurlar.

Bu növ əməllərə görə qanundakı başqa bir uyğunsuzluğa diqqət yetirək. Məntiqə və cinayət-hüquq nəzəriyyəsinə görə eyni nəticəli ictimai-təhlükəli əməlin (cinayətin) subyektiv cəhətdən qəsdən törədilməsi belə əməlin ehtiyatsızlıqdan törədilməsinə görə daha ağır məsuliyyətə səbəb olmalıdır. Lakin CM-nin ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurulması ilə bağlı normalarında bu prinsip pozulmuşdur. Belə ki, CM-nin 127-ci maddəsində ağırlaşdırıcı tövsifedici əlamətlər (məsələn, zərərvurmanın xüsusi amansızlıqla, və ya ümumi təhlükəli üsulla, yaxud zərərçəkmişin orqanlarından istifadə edilməsi məqsədilə törədilməsi və.s.) olmadan zərərçəkmişin sağlamlığına qəsdən az ağır zərər yetirilməsi təqsirkarın 2 ilədk müddətdə islah işlərinə və ya 2 ilədk müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məruz qalması ilə nəticələnə bilər. CM-nin 262.1, 263.1, 263-1.1, 266.1, 268.1 və 351.1-ci maddələri ilə nəzərdə tutulan əməllər isə ehtiyatsızlıq üzündən zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurulması ilə əlaqədar məsuliyyətdən bəhs edir. Ehtiyatsızlıqdan törədilməsinə baxmayaraq bu maddələrlə də ya qəsdən törədilən cinayətlər üçün nəzərdə tutulan qədər (2 ilədk müddətə azadlıqdan məhrum etmə), bəzi hallardan isə hətta daha ağır - 3 ilədk müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur. (Məsələn, 263-1.1, 263-1.2, 351.1-ci maddələr). Nəzərə alınsa ki, eyni əməllərin zərərçəkmişin sağlamlığına ağır zərər yetirməsinə səbəb olması da CM-nin 263.1-1-ci maddəsi ilə ən çoxu 3 il azadlıqdan məhrum etmə ilə nəticələnir, uyğunsuzluq göz qabağındadır. Üstəlik yol hərəkəti və nəqliyyatın istismarı qaydalarının pozulması eyni zamanda təqsirkarın 2 ildən 4 ilədk müddətə nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququndan məhrum edilməsinə də səbəb olur. Həm də bu növ əlavə cəza mütləq tətbiq edilməlidir. Çünki başqa analogi cinayətlərdən fərqli olaraq belə əməllərə görə əlavə cəzanın verilməsi barədəki sanksiya imperativ xarakter daşıyır.

Maraqlı burasındadır ki, cinayət qanunvericiliyində eyni nəticəyə səbəb olan əməllərin qəsdən, yaxud ehtiyatsızlıq üzündən törədilməsinin təqsirkara təyin olunan cəzaya təsir etməməsi kimi anlaşılmaz normalar yalnız zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır dərəcəli zərər dəyməsi hallarına aiddir. Zərərçəkmişə daha ağır xəsarət yetirilməsi hallarında isə əməlin qəsdən və ya ehtiyatsızlıq üzündən törədilməsindən asılı olaraq qanunvericilikdə biri - digərindən xeyli dərəcədə fərqlənən

cəzalar nəzərdə tutulur. Məsələn, zərərçəkmişə ehtiyatsızlıq üzündən ağır xəsarət yetirilməsi 6 ayadək müddətə (CM-nin 131.2-ci maddəsi), eyni əməllərin qəsdən törədilməsi hallarında isə 3 ildən 8 ilədək müddətə (CM-nin 126.1.2-ci maddəsi) azadlıqdan məhrumetmə cəzasına səbəb olur. Yaxud, ehtiyatsızlıqdan adam öldürməyə görə CM-nin 124-cü maddəsi ilə ən çoxu 3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulduğu halda, qəsdən adam öldürməyə görə CM-nin 120.1-ci maddəsi ilə 14 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulur. Ehtiyatsızlıqdan törədilən əməllər üçün eyni nəticəli qəsdən törədilən əməllə müqayisədə xeyli dərəcədə yüngül cəza nəzərdə tutulması bu misallarda qabarıq şəkildə öz əksini tapır.

Eyni nəticəli əməlin qəsdən, yaxud ehtiyatsızlıq üzündən törədilməsinə görə fərqli cəzalar müəyyən edilməli olması barədə cinayət qanunvericiliyi ilə müəyyən edilən prinsiplər yol-nəqliyyat hadisələri ilə bağlı sağlamlığa az ağır zərər vurulması hallarında nədənsə öz əhəmiyyətini itirir. Yəni ehtiyatsızlıqdan törədilən başqa əməllərə nisbətən yol-nəqliyyat hadisələri ilə bağlı cinayət əməlləri üçün qanunla daha ağır məsuliyyət müəyyən edilmişdir.

CM-nin Xüsusi Hissəsinin maddələri nəzərdən keçirilərkən məlum olur ki, Məcəllənin 12 maddəsində (131.1, 222.1, 225.1, 262.1, 263.1, 263-1.1, 265.1, 266.1, 267.1, 268.1, 350.1, 351.1-ci maddələr) ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər dəyməsi ilə əlaqədar məsuliyyətdən bəhs edilir. Bu maddələrin də 8-i (262.1, 263.1, 263-1.1, 265.1, 266.1, 267.1, 268.1, 351.1-ci maddələr) yol hərəkəti və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydalarının pozulması üstündə məsuliyyətlə əlaqədardır.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, yol hərəkəti və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydalarının pozulması ilə bağlı əməllər də ehtiyatsızlıqdan törədilən əməllər kateqoriyasına aid edilsə də cinayət qanunvericiliyində həmin əməllərə görə ehtiyatsızlıqdan törədilən başqa əməllərlə müqayisədə kəskin sürətdə fərqlənən daha ağır cəzalar müəyyən edilmişdir. Bunun bariz nümunəsini CM-nin 131.1 və 263-1.1-ci maddələrinin müqayisə edərkən görmək olar.

Bu məsələ uzun illər ərzində hüquq nəzəriyyəçiləri və qanunu tətbiq edən istintaq-məhkəmə orqanlarının işçiləri arasında müzakirə və mübahisə predmeti olsa da eyni nəticəli əməl üçün müxtəlif maddələrdə ağırlığına görə biri digərindən bəzən 5 dəfə ağır olan cəza nəzərdə tutulmasına ağlabatan izahat alınmamışdır. Yalnız belə bir məlum həqiqət vurğulanır ki, yol-nəqliyyat hadisələrinin sayı ildən-ilə artır. Hesab edilir ki, yol-nəqliyyat hadisələrinin baş verməsinin qarşısını almaq, heç olmazsa onların sayını azaltmaq məqsədilə dövlət belə vasitələrə əl atmalı olur.

Məhkəmə statistikasına göstərir ki, doğurdan da hər il məhkəmələrdə CM-nin 263.1 və 261-1.1-ci maddələri ilə baxılan işlər ümumi baxılan işlərin sayı ilə müqayisədə kifayət qədər böyük xüsusi çəkiyə malikdir. Ölümlə, yaxud zərərçəkmişin sağlamlığına müxtəlif dərəcəli zərər vurma ilə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisələrinin sayı ildən-ilə azalmağa əvəzinə artır.

Bizim fikrimizcə, hər hansı kateqoriyadan olan cinayət əməllərinin sayının artması, yaxud azalması CM-nin 4-9-cu maddələri ilə müəyyən edilən məsuliyyət, ədalət və humanizm prinsiplərinə təsir etməməlidir. Haqqında söhbət açdığımız məsələyə münasibətdə bu o deməkdir ki, zərərçəkmişin səhhətinə hansı alət və vasitə ilə yetirilməsindən asılı olmayaraq eyni nəticə üçün kəskin fərqli cəzalar müəyyən edilməsi təqdir olunmamalıdır. Həm də eyni nəticəli əməlin qəsdən, yaxud ehtiyatsızlıqdan törədilməsi hallarında qəsdən törədilən əməl üçün qanunla mütləq daha ağır cəza nəzərdə tutulması prinsipinə əməl edilməlidir. Çünki qeyd olunanlar cinayət qanunvericiliyinin təməl prinsiplərindəndir və bu prinsipin pozulması arzu olunmaz nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa az ağır zərər vurma ilə nəticələnən əməllərə görə cəzaların sərtləşdirilməsinin bu növ hadisələrin aradan qaldırılması, yaxud sayının azaldılmasına xidmət etməsi barədəki fikirlərlərlə də razılaşmaq olmaz. Belə ki, əvvəla, statistika göstərir ki, son illərdə Respublikamızda yol-nəqliyyat qəzaları zamanı zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurması halları üçün cinayət məsuliyyəti ağırlaşdırılsa da, bu hal həmin növ hadisələrin kökünün kəsilməsinə, yaxud sayının azaldılmasına yol açmamışdır. Tarixi təcrübə göstərir ki, bu üsulla yol-nəqliyyat hadisələrinin sayının azaldılması mümkün də deyildir. Çünki bu faktdır ki, ölkədə həm əhali, həm də nəqliyyat vasitələrinin sayı ildən-ilə artır. Belə vəziyyətdə indi cinayət hadisəsi kimi qiymətləndirilən yol-nəqliyyat hadisələrsiz çətin ki, keçinək. Fikrimizcə texnika əsrində, avtomobil

əsrində cəzanı ağırlaşdırmaq yolu ilə belə hadisələrin sayının azalmasına nail olmaq mümkün deyildir. Yol-nəqliyyat hadisələrinin sayının azaldılması üçün görünür başqa üsullardan, məsələn yol-nəqliyyat strukturlarının təkmilləşdirilməsi və optimallaşdırılması, sürücülərin və piyadaların maarifləndirilməsi və bunlara bənzər üsullardan istifadə etmək daha çox fayda verərdi.

Ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurulmasına görə cəza müəyyən edilməsi ilə bağlı bir məqama da diqqəti cəlb etmək istəyirik. 2000-ci ildən qüvvədə olan Cinayət Məcəlləsi əvvəlki cinayət qanunvericiliyi ilə (1960-cı Cinayət Məcəlləsi) müqayisə edilərkən məlum olur ki, hazırki cinayət qanunvericiliyi ilə bir çox cinayət əməllərinə görə cəzalar yüngülləşdirildiyi halda ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurulması cinayətləri üçün cəza ağırlaşdırılmışdır. Belə ki, əvvəlki cinayət qanunvericiliyində ehtiyatsızlıqdan bədənə az ağır xəsarət yetirməyə görə ən çoxu 6 ayadək müddətə islah işləri cəzası nəzərdə tutulduğu halda, hazırki Cinayət Məcəlləsi ilə bu əməl üçün 6 ayadək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən edilmişdir.

Nəhayət, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına zərər vurma ilə əlaqədar qanundakı bir qüsur da diqqət yetirməliyik. CM-nin hərbi cinayətlər əleyhinə olan fəslinin 350.1-ci maddəsində silahla, hərbi sursatla ... davranış qaydalarının pozma ilə əlaqədar zərərçəkmişin sağlamlığına zərər vurma üstündə məsuliyyətdən danışılır.

Məlumdur ki, sağlamlığa vurulan zərər ağırlıq dərəcəsindən asılı olaraq fərqləndirilir (Yüngül, az ağır, ağır). Həmin maddənin mətnində əməl nəticəsində sağlamlığa vurulan zərərin dərəcəsi göstərilməmişdir. Belə çıxır ki, maddədə göstərilən əməl nəticəsində zərərçəkmişin sağlamlığına nəinki az ağır, və ya ağır, hətta yüngül dərəcəli zərər dəyməsi hallarında da təqsirkar cinayət məsuliyyətinə alına bilər. Halbuki, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına yüngül zərər dəyməsi heç bir halda cinayət məsuliyyəti yarada bilməz.

AR CM-nin 350-ci maddəsinin dispozisiyaları RF CM-nin 349-cu maddəsinin dispozisiyalarının hərfbəhərf tərcüməsidir. Hər iki maddə nəzərdən keçirilərkən aydın oldu ki, burada sadəcə olaraq tərcümə zamanı səhvə yol verilmişdir. Yəni tərcümə zamanı CM-nin 350.1-ci maddəsinin dispozisiyasındakı "ağır" sözü ya çıxarılmış, ya da unudulmuşdur. RF CM-də zərərçəkmişin həmin əməllərə görə yalnız ağır xəsarət alması cinayət məsuliyyəti yaradır. Qanundakı bu qüsurun tezliklə aradan qaldırılmaması hərbi qulluqçuların əsassız cinayət məsuliyyətinə alınmasına səbəb ola bilər.

Bura qədər qeyd etdiklərimiz zərərçəkmişin sağlamlığına ehtiyatsızlıqdan az ağır zərər vurma cinayətlərinə görə cəza müəyyən edən normaların anlaşılmaqlığı, bir sıra hallarda isə hətta məntiqsizliyi ilə əlaqədar idi. Məsələn burasındadır ki, təsnifatına görə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər üçün cinayət qanunvericiliyində müəyyən edilən humanist normalar da istintaq-məhkəmə təcrübəsində ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurma hallarında tətbiq edilmir, əslində həmin normaların mövcudluğuna etinasızlıq göstərilir.

Belə ki, AR CM-nin 73-cü maddəsinə əsasən ilk dəfə böyük ictimai təhlükə törətməyən şəxs zərərçəkmiş şəxslə barışıqda və ona dəymiş ziyanı ödədikdə və ya vurulmuş zərəri aradan qaldırıqda cinayət məsuliyyətindən azad edilə bilər.

Qanunun bu norması nəinki ehtiyatsızlıqdan, hətta qəsdən törədilən cinayət hadisələrinə də aiddir. 73-cü maddənin tətbiq edilməsi üçün əsas amil törədilən cinayət hadisəsinin qanunla böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər sırasına aid edilməsi, yəni konkret cinayət hadisəsi üçün qanunda 2 ildən çox olmayan müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulmasıdır.

Zərərçəkmişin sağlamlığına ehtiyatsızlıqdan az ağır zərər vurulması ilə bağlı əməl üçün CM-nin 263.1-ci maddəsində ən çoxu 2 ilədek müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur. Yəni bu maddə ilə nəzərdə tutulan əməl böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər sırasına aiddir. Deməli CM-nin 73-cü maddəsinə görə CM-nin 263.1-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulan yol-nəqliyyat hadisəsi törətmiş şəxs zərərçəkmişlə barışıqda və ona dəymiş ziyanı aradan qaldırıqda cinayət məsuliyyətindən azad edilməklə haqqındakı cinayət işinin icraatına xitam verilə bilər. CM-nin 73-cü maddəsinin mahiyyətindən görünür ki, zərərçəkmişlə barışıqla əlaqədar işin icraatına xitam

verilməsi nəinki işə məhkəmədə baxılma mərhələsində, həm də işin ibtidai araşdırma mərhələsində də həyata keçirilə bilər.

Araşdırmalar göstərir ki, həm ibtidai araşdırma orqanları, həm də məhkəmələr yol-nəqliyyat hadisələrinin araşdırılması ilə bağlı icraat zamanı əsaslar olduqda qanunun həmin normalarını tətbiq etməkdən yayınırlar. Həm də bu zaman nəinki öz qərarlarını əsaslandırmırlar, hətta müraciəti müzakirə etməkdən imtina edirlər. Belə hərəkətləri isə qanun pozuntusundan başqa cür adlandırmaq mümkün deyil.

Yazının hazırlanması zamanı bir neçə hakimdən yol-nəqliyyat hadisələri ilə bağlı işlərə baxılarkən zərərçəkmişlə barışıq əldə edilməsi hallarında nə üçün CM-nin 73-cü maddəsinin tətbiq edilməməsinin səbəbini soruşduqda, onlar belə prosessual sənəd qəbul edilməsini yuxarı instansiya məhkəmələrinin təqdir etməyəcəkləri, yəni xətm qərarını ləğv edəcəkləri ilə izah etdilər. Qərbdədir, görəsən qanunun tələblərinə uyğun qəbul edilən qərar hansı əsasla yuxarı instansiya məhkəmələri tərəfindən ləğv oluna bilər?

Ehtiyatsızlıqdan baş verə biləcək hadisələrdən heç kəs sığortalanmamışdır. Hər kəs, hətta professional sürücülər də konkret situasiyalarda zərərçəkmişə xəsarət yetirilməsi ilə bağlı yol-nəqliyyat hadisəsi törədə bilər. Təsəvvür edək ki, cavan bir elmi işçi, yaxud tələbə avtomobili idarə edərkən cüzi ehtiyatsızlıq səbəbindən zərərçəkmişin az ağır xəsarət alması, məsələn ayağının baş barmağının sınıması ilə nəticələnən əməl törətmişdir. Bundan sonra o, zərərçəkmişə xəstəxanaya aparmış, ona sağalması ilə bağlı maddi kömək göstərmiş, nəhayət onunla barışıq əldə etmişdir. Belə hallarda nə üçün ilk dəfə böyük ictimai təhlükə törədən şəxs CM-nin 73-cü maddəsi tətbiq olunmaqla cinayət məsuliyyətindən azad olunmamalıdır? Nəzərə almaq lazımdır ki, işə xitam verilməyi təqdirdə belə hadisə törətmiş tələbə əslində yalnız azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilməlidir. Ona islah işləri cəzası təyin edilə bilməz, çünki CM-nin 49-cu maddəsinə görə islah işləri cəzası yalnız işləyən şəxslərə tətbiq olunur. Tələbənin cərimə edilməsi də əslində mümkün deyil, ona görə ki, CM-nin 263.1-ci hissəsində nə az, nə çox 5000 manatdan 7000 manatadək cərimə cəzası nəzərdə tutulur. (Müqayisə üçün qeyd edək ki, şəxs ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişə az ağır dərəcəli xəsarəti nəqliyyat vasitəsi ilə deyil, başqa alət ilə yetirmiş olsaydı CM-nin 131.1-ci maddəsi ilə ona təyin olunan cərimənin məbləği 300 manatdan yuxarı ola bilməzdi). Deməli ən optimal variant tələbəyə azadlıqdan məhrum etmə cəzası verilməsidir. Bu isə təsadüfən cüzi xəyata yol vermiş şəxsin ümüd və arzularının puç olmasına gətirib çıxara bilər.

Belə hadisələr üstündə vətəndaşlara azadlıqdan məhrum etmə cəzası verilməsində dövlət maraqlı deyildir. İstintaq-məhkəmə orqanlarının qanunun tələblərini düzgün tətbiq etməmələri səbəbindən məhkumluq "qazanan" şəxs həyatda irəliləmək, öz yerini tapmaq imkanından məhrum olur. Nəzərdən qaçırmaq olmaz ki, məhkumun cəzaçəkmə müəssisəsində saxlanması da dövlətin heç də az olmayan xərcləri hesabına başa gəlir.

Ona görə də hesab edirik ki, həm ibtidai araşdırma orqanları, həm də məhkəmələr bu kateqoriyadan olan işlər üzrə qanunu əsaslar olduqda CM-nin 73-cü maddəsi ilə müəyyən olunan normaları tətbiq etməkdən çəkinməməlidirlər.

Haqqında söhbət açdığımız əməllə bağlı qüvvədə olan qanun normalarında və istintaq-məhkəmə təcrübəsində anlaşılmazlıqlar olduğunu qeyd etdikdən sonra hesab edirik ki, yazının başlığında qoyulan suala cavab vermək vaxtı çatmışdır. Doğrudan da ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurulması cinayət məsuliyyətinə səbəb olmalıdır?

Yazı müəllifinin fikrincə belə əməllərə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən etməyə ehtiyac yoxdur.

Sözsüz bu fikirlə razılaşmayanlar da az deyildir. Onlar öz etirazlarının arqumenti kimi insanların sağlamlığına zərər dəyməsi ilə nəticələnən hadisələrin, xüsusilə də yol-nəqliyyat hadisələrinin çoxluğunu əsas gətirməklə bu əməllərin dekriminallaşdırılmasının əhali tərəfindən birmənalı qarşılanmamasında israr edə bilərlər.

Gözlənilən etirazlarla bağlı öz mövqeyimizi əsaslandırmaq məqsədilə əvvəlcə tarixə ekskurs etmək istəyirik.

Respublikamızın 1960-cı il Cinayət Məcəlləsində döymə, üsulundan asılı olmayaraq böhtan və təhqir üstündə də cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulurdu. 2000-ci ildə qəbul edilmiş yeni Cinayət Məcəlləsi ilə kütləvi informasiya vasitələrində yayılma ilə əlaqədar olmayan böhtan və təhqir kimi əməllər dekriminallaşdırıldı. Azərbaycan Respublikasının 2012-ci il 29 iyul tarixli Qanunu ilə isə döymə, yəni CM-nin 132-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulan əməl də dekriminallaşdırılaraq bu hərəkətlər inzibati xətlər sırasına aid edildi. Cinayət qanunvericiliyindəki bu dəyişikliklər cəmiyyət tərəfindən təbii qarşılandı, yəni cəmiyyət içərisində hər hansı silkələnməyə gətirib çıxarmadı. (Hərçənd bizim fikirimizcə kütləvi informasiya vasitələrində yayılma ilə bağlı olmayan təhqir və böhtanla bağlı əməllər üstündə inzibati məsuliyyət müəyyən edilməsi məntiqi və məqsədə müvafiq olardı. Çünki hazırda həmin əməlləri törədən vətəndaşlar qüvvədə olan nə cinayət, nə də inzibati qanunvericiliklə heç bir halda məsuliyyətə cəlb edilə bilməzlər).

Təhqir, böhtan və döymə kimi əməllər təqsirkar tərəfindən qəsdən törədildiyi halda, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişə az ağır zərər vurma kimi əməllər adından göründüyü kimi ehtiyatsızlıqdan, yəni hadisə törədənin iradəsindən asılı olmayaraq, bir çox hallarda açıq-aşkar təsadüf nəticəsində baş verir. Deməli əslində mahiyyət etibarilə ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişə az ağır dərəcəli xəsarət yetirilməsi, ictimai təhlükəlilik dərəcəsinə görə qəsdən törədilən təhqir, böhtan və döymə kimi əməllərdən ağır hesab edilə bilməz. Axırncı əməllər üçün cinayət məsuliyyətinin aradan qaldırılması cəmiyyət tərəfindən təbii qarşılanıbsa, ümüd etmək olar ki, ehtiyatsızlıqdan az ağır xəsarət yetirməyə görə əməllərin dekriminallaşdırılması da problem yaratmayacaq.

Digər tərəfdən biz bilirik ki, başqa postsovet ölkələrində olduğu kimi, Respublikamızın Cinayət Məcəlləsi qəbul edilərkən RF Cinayət Məcəlləsindən baza kimi istifadə edilmişdir. Ehtiyatsızlıqdan törədilən və sağlamlığa az ağır zərər vurma ilə nəticələnən əməllər üçün cinayət məsuliyyəti müəyyən edən normalar Rusiya qanunvericiliyində də olmuş və yəqin ki, başqa ölkələrin qanunvericiliyinə də elə oradan keçmişdir.

Lakin Rusiya Federasiyasının 2003-cü il 8 dekabr tarixli Qanunu ilə Məcəlləyə dəyişikliklər edilərkən ehtiyatsızlıq üzündən sağlamlığa az ağır zərər vurmaqla əlaqədar bütün normalar cinayət qanunvericiliyindən xaric edilmişdir. Hazırda qüvvədə olan RF Cinayət Məcəlləsinin heç bir maddəsində ehtiyatsızlıqdan törədilən əməllərin zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurmaya səbəb olması üçün məsuliyyət nəzərdə tutulmur. Bu, yol-nəqliyyat hadisələri ilə əlaqədar əməllərə də aiddir. Yəni RF CM-də yol hərəkəti və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydalarının pozulmasının zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər dəyməsinə səbəb olması cinayət məsuliyyəti yaratmır.

Mənbə kimi götürülən RF Cinayət Məcəlləsindən fərqli olaraq AR Cinayət Məcəlləsində bu məsələ ilə bağlı normalar nəinki qanunvericilikdən çıxarılmamış, əksinə son illərdə qanuna edilən dəyişikliklərlə bu xarakterli əməllərlə cəzalar daha da ağırlaşdırılmışdır. Bu yazı başlandıqdan sonra məlum oldu ki, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər dəyməsi hallarında cinayət məsuliyyətinin sərtləşdirilməsi istiqamətində 20 oktyabr 2015-ci ildə daha bir Qanun qəbul edilmişdir.

Doğrudur, postsovet ölkələrinin bir çoxunda sağlamlığa az ağır zərər dəyməsi ilə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisələrinə görə cinayət məsuliyyəti indi də mövcuddur. Lakin, həmin ölkələrin heç birində belə əməllər üçün bizim CM-də olduğu qədər sərt cəzalar müəyyən edilməməmişdir. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, yol-nəqliyyat hadisələri ilə bağlı əlavə cəza qismində nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququndan məhrum etmə cəzasının mütləq tətbiq edilməli olmasına həmin ölkələrin Cinayət Məcəllələrinin heç birində təsadüf edilmədi.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək lazımdır ki, AR CM-nin yol-nəqliyyat hadisələrindən bəhs edən on dörd maddəsində 2 ildən 5 ilədək müddətə nəqliyyat vasitələrinin idarə etmək hüququndan məhrum edilməsi qismində əlavə cəza nəzərdə tutulur və bunların hamısı da imperativ xarakter daşıyır.

Qeyd edildiyi kimi son illərdə AR Milli Məclisinin Cinayət Məcəlləsinə etdiyi dəyişikliklərlə yol-nəqliyyat hadisələri ilə bağlı əməllərə görə cinayət tərkiblərinin dairəsi genişləndirilmiş, yaxud bu əməllərə görə cəzalar ağırlaşdırılmışdır. Azərbaycan Respublikasının

Cinayət Məcəlləsinə dəyişikliklər edilməsi haqqında 2015-ci il 20 oktyabr tarixli Qanunla CM-nin 263.1.2-ci maddəsi yeni redaksiyada verilməklə "ağır" sözünün qarşısında "az ağır" sözü də artırılmışdır. Eyni zamanda Qanuna ümumi istifadədə olan nəqliyyat vasitələrinin istismara verilməsi qaydalarının pozulmasına görə məsuliyyətdən bəhs edən yeni, 265-1-ci maddə əlavə edilmişdir. Yeni qanun normaları 01 dekabr 2015-ci ildən qüvvəyə minmişdir.

Cinayət qanunvericiliyinə edilən dəyişikliyə görə bundan sonra məsələn, nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxs tərəfindən yol hərəkəti və ya nəqliyyatın istismarı qaydalarının pozulması zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır və ya ağır zərər yetirdiyi hallarda təqsirkar 4 ilədək müddətə nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququndan məhrum olunmaqla 4 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum oluna bilər. Nəzərə alsaq ki, ehtiyatsızlıqdan adam öldürmə üstündə CM-nin 124-cü maddəsi ilə qanunla ən çoxu 3 ilədək, ölümlə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi üstündə 2 ildən 6 ilədək (CM-nin 263.2-ci maddəsi) müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulur, ehtiyatsızlıqdan törədilən və zərərçəkmişin sağlamlığına yalnız az ağır zərər vurma ilə nəticələnən əmələ görə hansı səbəbdən 4 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulmasının məntiqini tapmaq çətindir.

Bir məsələni də qeyd etmək lazımdır ki, CM-nin 263-1-cü maddəsində nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxs tərəfindən yol-hərəkəti və nəqliyyatın istismarı qaydalarının pozulması ağırlaşdırıcı tövsifedici əlamət kimi verilmişdir. Başqa ölkələrin cinayət qanunvericiliyində isə belə normaya təsadüf etmədik.

Sadalananlardan belə nəticə çıxarmaq olar ki, cinayət qanunvericiliyində ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa az ağır zərər yetirilməsi ilə bağlı əməllərə görə məsuliyyət ildən-ilə sərtləşdirilir və bu proses davam etməkdədir. Belə tendensiyanın mövcud olduğu indiki şəraitdə ehtiyatsızlıqdan az ağır zərər vurma ilə əlaqədar əməllərin dekriminallaşdırılması ilə əlaqədar təkliflərin müsbət qarşılacağına ümid azdır.

Bununla yanaşı yuxarıda şərh edilənlərdən aydın olur ki, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmişin sağlamlığına az ağır zərər vurulması ilə əlaqədar cinayət qanunvericiliyində həddən artıq uyğunsuzluqlar, anlaşılmazlıqlar və ziddiyyətlər vardır. Həmin normaların bundan sonra da indi mövcud olan məzmununda saxlanılması ədalət mühakiməsinin məqsədlərinə ziddir. Haqqında söhbət gedən əməlin dekriminallasması baş tutmasa da qanunda müvafiq düzəlişlər etməklə onların nisbətən ağırsız tətbiqinə nail olmaq olar.

Hüquqşünasların bu məsələyə münasibəti bizim üçün maraqlı olardı.

Azərbaycan Respublikası
Ali Məhkəməsinin hakim köməkçisi
Lalə Kərimli

Nikah müqaviləsi-proqmatiklik və ədalət

Sözsüz ki, nikah bağlanan zaman boşanma haqqında fikirləşmək qeyri-təbii və qəbuledilməzdir. Lakin, statistik məlumatları nəzərdən keçirdikdə təsüf ediləcək nəticələrlə üzləşirik. Beləki, 2008-ci ildə Azərbaycanda 79 964 nikah və 7 933 boşanma; 2009-cu ildə 78 072 nikah və 7784 boşanma; 2010-cu ildə 79 172 nikah və 9 061 boşanma; 2011-ci ildə 89400 nikah və 10600 boşanma; 2012-ci ildə 78 480 nikah və 11182 boşanma; 2013-cü ildə 86852 nikah və 11730 boşanma rəsmi qeydə alınıb. Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən kütləvi informasiya vasitələrinə verilən məlumata əsasən ilin əvvəlindən rəsmi orqanlar tərəfindən 16100 nikah qeydə alınıb; ilin ilk 3 ayı ərzində 2800 boşanma qeydə alınıb ki, bu da evlənənlərin 17,4 faizinə bərabərdir. Əhalinin hər 1000 nəfəri hesabı ilə 2012-ci ilə nisbətən nikahların sayı 6,4-dən 7,1-ə qədər, boşanmaların sayı isə 1,1-dən 1,2-yə qədər artıb, başqa sözlə hər 6-7 nikaha bir boşanma faktı düşür. Beləliklə də, narazılıqlar, qarşılıqlı ittihamlar, bölgü başlanır. Hesab edirəm ki, bu neqativ halları nikah müqaviləsi bağlamaqla həyatımızdan istisana edə bilərik. Xarici ölkələrin təcrübəsində nikah müqaviləsi institutundan hər 3 cütlükdən biri istifadə edir. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin səkkizinci fəslə nikah müqaviləsi, onun bağlanması qeydiyyatı, məzmunu, dəyişdirilməsi, xitamı və s. barədə göstərişləri nəzərdə tutduğu halda hazırda insanlar həmin kontraktı bağlamaqdan sanki “çəkinirlər”. Ola bilsin ki, bu hal nikah müqaviləsi barədə cəmiyyətin məlumatsızlığından və ya əsrlərlə formalaşan stereotiplərdən irəli gəlir. Qeyd etmək vacibdir ki, iqtisadi münasibətlərin inkişafı şəraitində mülkiyyət hüququ ərlə arvadın ailə münasibətlərində təkzibedilməz rol oynayır. Etiraf edilməlidir ki, boşanmaların əksər hissəsinin əsasında məhz əmlak mübahisələri dayanır. Bu hal məhkəmə təcrübəsi ilə də təsdiq olunur.

Bəs nikah müqaviləsi nədir?

Hesab olunur ki, nikah müqaviləsi institutu vətəndaş cəmiyyətinin, hüquqi dövlətin qurulması, bazar iqtisadiyyatının inkişaf etdiyi, şəraitdə özəl mülkiyyətin yaranması və müdafiəsi şəraitində insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının əsas göstəricilərindən biri kimi həyatımıza daxil olub. Halbuki, ilk nikah müqavilələri tabulae nuptiales (lat.) Qədim Romada tərtib edilmiş, ərlə arvadın əmlak münasibətlərini tənzimləyən könüllü razılaşma olmuşdur. Mahiyyətinə görə ilk nikah müqavilələri nikaha daxil olan tərəflərin ailələri arasında bağlanır və nikah zamanı elan olunur, bundan sonra 10 şahid möhürləri ilə həmin müqaviləni təsdiq edirdi. Qədim Misirdə eramızın birinci əsrinə (b.e. 580-ci ili) aid olan papirus üzərində əks olunmuş nikah müqavilələri aşkar olunmuşdur. Həmin müqavilədə tərəflərin birgəyaşayış və boşanma halı olduğu halda paylı mülkiyyəti müəyyən olunurdu. Nikah müqaviləsində ərlə arvadın adı, tərtib olunduğu tarix, ərin peşəsi, müqaviləni tərtib edəninin adı və şahidlərin adı haqqında məlumatları əks etdirir, və saxlanması üçün üçüncü şəxsə verilir. Qədim Yunanıstanda nikah müqavilələri tərəflərin əmlak vəziyyətini tənzimləyir və vəsiyyət qaydalarını müəyyən edirdi. Yəhidilərdə nikah kontraktı “ktuba” adlanmış və nikahın məcburi mərhələsi hesab olunurdu. Qədim türk tayfalarında nikah müqaviləsi ərin ailəsinin arvadın ailəsinə başlıq pulu ödəməsinə nəzərdə tuturdu. İslam hüququnda nikah müqaviləsində qadına pul, qiymətli əşyalar, daşınmaz əmlak, torpaq sahəsi və ya ümumi ailə gəlirindən pay formasında “mahr”- məvacib ödənilməsi nikahın məcburi şərti hesab olunur.

Araşdırılan problemlə əlaqədar qərb ölkələrinin qanunvericiliyinin araşdırılması faydalıdır. Almaniya Federativ Respublikasının ailə qanunvericiliyinə əsasən nikah müqaviləsi hüquqi qüvvəyə malikdir. Lakin Almaniya Federativ Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarına əsasən tərəflərdən birinin vəziyyətini ağırlaşdıran müqavilə əhəmiyyətsiz hesab edilə bilər. Məhkəmənin mövqeyinə görə nikah müqaviləsində tərəflərdən birinin alimentlərdən imtina etməsinə yol verilsə də imtina barədə qərar əxlaq baxımından qəbul edilmir və mübahisələndirilə bilər. Məhkəmə təcrübəsinə əsasən qanun

qadına uşaqlara analıq məzuniyyəti və uşağa xidmət dövründə ümumi əmlakın idarə olunmasında qeyri-proporsionallıq mövcud olarsa öncədən tərəflərin razılaşdırdığı qaydaların (nikah müqaviləsinin əmlakın idarə edilməsinə dair şərtlərini) məhkəmə qaydasında mübahisələndirmək imkanı verir. Almaniya Federativ Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən boşanma zamanı hər iki valideyn gəlirlərindən asılı olaraq “Düseldorf cədvəli”nə əsasən aliment ödəyir. Həmçinin tərəflər nikah müqaviləsində uşaqların himayəçiliyinin hansı valideynə verilməsini müəyyən edə bilməzlər, bu müstəsna olaraq məhkəmənin səlahiyyətidir.

Ənənəvi ingilis hüququna əsasən İngiltərə və Uels məhkəmələri nikah müqaviləsini “az əhəmiyyətli” razılıq hesab edir (F.v F 1995-ci il, hakim J.Sorp); qeyd edirdilər ki, tərəflərin əmlakının hüquqi rejimi və bölgüsü mövcud qanuna (statutlara) əsasən həll edilməlidir. Lakin hazırda İngiltərədə məhkəmələr nikah müqaviləsinə fərqli mövqedədirlər. Beləki, M.v.M 2002-ci ildə məhkəmə nikah müqaviləsini arvadın pozulmuş əmlak hüquqlarının bərpası mövqeyindən icraata qəbul etmişlər. Hazırki təcrübəyə əsasən İngiltərə məhkəmələri nikah müqaviləsini tərəflərin maliyyə mübahisələrinin həll edilməsində əhəmiyyətli institut hesab edirlər.

Finlandiyada nikah müqaviləsi qanuni qüvvəyə malikdir. Yerli qanunvericiliyə müvafiq dəyişiklik edildikdən sonra tərəflərə nikah müqaviləsi bağlayan tərəflərdən birinin başqa ölkə vətəndaşı olduğu halda istədikləri ölkənin qanunvericiliyinin tətbiqini seçmə imkanı vermişdir.

İtaliya qanunvericiliyində kifayət qədər presedentlərin olmasına baxmayaraq nikah müqavilələri dövlət siyasətinə zidd hesab olunduğu üçün əhəmiyyətsizdir. Lakin dövlətin hazırki mövqeyi bir çox hüquqsünaslar tərəfindən mübahisələndirilir. Hazırda İtaliyada “seperazione dei beni” müqavilələr bağlana bilər ki, bu da yalnız tərəflərin aktivlərini tənzim edə bilər.

Niderland krallığında tərəflər nikah müqaviləsini yalnız nikaha daxil olduqdan sonra bağlaya bilərlər. Nikah müqaviləsi notarial qaydada təsdiq edilməli və ərlə arvadın ümumi əmlakının Reyestrinə daxil edilməlidir.

Norveçdə tərəflər aliment və digər əmlak mübahisələri ilə əlaqədar müqavilələri nikaha qədər, nikah dövründə hətta boşanmadan sonrada bağlaya bilərlər.

Kanadada nikah müqaviləsi hüquqi qüvvəyə malikdir. “Ailə hüququ”na 1978-ci ildə edilmiş dəyişiklikdən sonra məhkəmələr müqavilə tərəfinin birinin vəziyyətini ağırlaşdıran şərtlərin dəyişdirilməsi imkanı ilə səlahiyyətləndirilmişdirlər.

Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin 38-ci maddəsinin tələbinə əsasən nikah müqaviləsi nikaha daxil olan şəxslər arasında bağlanan, nikah dövründə və (və ya) nikah pozulduqda ər-arvadın əmlak hüquqlarını və vəzifələrini müəyyən edən sazişdir. Nikah müqaviləsi ilə ər-arvad birgə mülkiyyətin qanunla müəyyən olunmuş rejimini dəyişərək, ümumi əmlaka, onun ayrı-ayrı növlərinə və ya ər-arvadın hər birinin əmlakına birgə, paylı və ya ayrıca mülkiyyət rejimi tətbiq edə bilərlər. Nikah müqaviləsi ər-arvadın mövcud olan və gələcəkdə əldə edəcəkləri əmlaka dair bağlana bilər. Ər-arvad nikah müqaviləsində bir-birinin qarşılıqlı saxlanması, bir-birinin gəlirlərində iştirak üsulları, hər birinin ailə xərclərində iştirakı qaydası ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, nikah pozulduqda hər birinə düşəcək əmlakı və ər-arvadın əmlak münasibətlərinə dair hər hansı başqa müddəanı müəyyənləşdirmək hüququna malikdirlər. Nikah müqaviləsində nəzərdə tutulmuş hüquq və vəzifələr müəyyən müddətlərlə məhdudlaşa bilər, müxtəlif şəraitin yaranıb-yaranmamasından asılı ola bilər. Nikah müqaviləsində ər-arvadın hüquq və fəaliyyət qabiliyyətini, öz hüquqlarının müdafiəsi üçün məhkəməyə müraciət etmək hüququnu, uşaqlara münasibətdə hüquq və vəzifələrini, eləcə də ər-arvad arasındakı şəxsi qeyri-əmlak münasibətlərini tənzimləyən, ehtiyacı olan və əmək qabiliyyəti olmayan ər(arvadın) saxlanması üçün vəsait almaq hüququnu məhdudlaşdıran, ər-arvaddan birini çox əlverişsiz vəziyyətə salan və ailə qanunvericiliyinin əsaslarına zidd olan müddəalar nəzərdə tutula bilməz. Ailə Məcəlləsinin 52-ci maddəsinin tələbinə əsasən uşaq ailədə onun maraqlarına toxunan istənilən məsələnin həlli zamanı öz fikrini bildirmək, habelə məhkəmə istintaqı və inzibati araşdırmaların gedişində dinlənilmək hüququna malikdir. Onun maraqlarına zidd olan hallar istisna olunmaqla, 10 yaşına çatmış uşağın fikri mütləq nəzərə alınmalıdır. Bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş hallarda məhkəmə və ya qəyyumluq və himayə orqanı yalnız 10 yaşına çatmış uşağın razılığı ilə qərar qəbul edə bilər.

Həmin Məcəllənin 39 və 40-cı maddəsinin tələbinə əsasən nikah müqaviləsi nikahın bağlanması dövlət qeydiyyatına qədər, eləcə də nikah dövründə istənilən vaxtda bağlana bilər. Nikahın bağlanması dövlət qeydiyyatına qədər bağlanmış nikah müqaviləsi nikahın bağlanması dövlət qeydiyyatına alındığı gündən qüvvəyə minir. Nikah müqaviləsi yazılı formada bağlanır və notariat qaydasında təsdiq olunur. Nikah müqaviləsi ər-arvadın razılığı ilə istənilən vaxt bu Məcəllənin 39.3-cü maddəsində göstərilən qaydada dəyişdirilə və ya pozula bilər. Nikah müqaviləsinin icrasından birtərəfli qaydada imtina etməyə yol verilmir. Өrin (arvadın) tələbinə əsasən məhkəmənin qətnaməsi ilə nikah müqaviləsi Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi ilə müqavilələrin dəyişdirilməsi və pozulması üçün nəzərdə tutulmuş əsaslarla və qaydada dəyişdirilə və ya pozula bilər. Nikah müqaviləsində nikah pozulduqdan sonrakı dövr üçün nəzərdə tutulan vəzifələr istisna olmaqla, nikaha xitam verilməsi anından nikah müqaviləsinə də xitam verilir. Nikah müqaviləsi Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi ilə əqdlərin etibarsız hesab edilməsi üçün nəzərdə tutulmuş əsaslarla məhkəmə tərəfindən tamamilə və ya qismən etibarsız hesab edilə bilər. Müqavilənin şərtləri əri (arvadı) çox əlverişsiz vəziyyətə saldıqda nikah müqaviləsi onun tərəfindən mübahisələndirilə bilər. Nikah müqaviləsinin və bu Məcəllənin 38.6-cı maddəsinin digər tələblərini pozan şərtləri əhəmiyyətsizdir və müqavilənin bağlandığı andan etibarsız hesab edilir.

Beləliklə, nikah müqaviləsi vasitəsilə tərəflərin nikah və nikahdan sonrakı dövrdə əmlak hüquq və vəzifələrini; ərle arvadın bir-birinin gəlirlərində iştirakını; ailə büdcəsinin təşkil edilməsi və xərclərin düzgün aparılmasını, tərəflərin mövcud əmlaka ümumi-birgə və paylı mülkiyyətinin müəyyən edilməsini; boşandıqdan sonra tərəflərin mənzildən istifadə hüququnun (yaşamaq hüququ, mənzilə köçürülmə və s. iddialar üzrə), o cümlədən gələcəkdə əldə ediləcək əmlaka dair münasibətləri tənzimləmək olar; başqa sözlə, nikah müqaviləsi imzalandığı təqdirdə hər kəs nikaha daxil olarkən özü üçün mümkün və rəva hesab etmədiyi boşanma zamanı özünü məhkəmə süründürməçiliyindən sığortalaya bilər.

Bəlkə, nikah müqaviləsinin bağlanması "eyibli" hal olması barədə formalaşan stereotipləri dağıtmaq, dəyərləri yenidən "qiymətləndirmək" zamanıdır?! Bəlkə, nikah müqaviləsinə nikaha daxil olan tərəflərin bir-birinə və ailələrinə inamsızlığı və etimadsızlığı kimi yox, heç kəsin arzulamadığı lakin sığortalananmadığı da hallardan optimal çıxış yolu olmasını qəbul etmək zamanıdır?! Bəlkə, nikah müqaviləsinin bağlanmasına skeptik yanaşan cəmiyyətimizdə bu müqavilənin bağlanıb-bağlanmamasından asılı olmayaraq təəssüf ki, ildən ilə artan boşanmaların cəmiyyətdə yaratdığı dərin sosial problemlərin həllində hər birimizin iştirakının vacibliyini dərk etmək zamanıdır?! Seçim hər birinizindir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şəki Məhkəmə Kompleksinin yeni inzibati binasının açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 4-də Şəki Məhkəmə Kompleksinin yeni inzibati binasının açılış mərasimində iştirak edib.

Ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov yeni binanın inşası və burada yaradılan yüksək şərait barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi. Qeyd edildi ki, ümumi sahəsi 19,8 min kvadratmetr olan beşmərtəbəli kompleksin inşasına 2012-ci ilin noyabrında başlanıb və bu ilin oktyabrında başa çatdırılıb. Tikinti işləri ən müasir standartlara uyğun aparılıb. “Əlillərin hüquqlarının qorunması haqqında” Konvensiyanın tələblərinə müvafiq olaraq binada onlar üçün bütün zəruri şərait yaradılıb. Əlillərin binaya daxil olması üçün xüsusi qurğu quraşdırılıb.

Dövlətimizin başçısı binanın rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi.

Prezident İlham Əliyev kompleksdə yaradılan şəraitlə tanış oldu.

Azərbaycan Hökumətinin Dünya Bankı ilə birgə maliyyələşdirdiyi və Ədliyyə Nazirliyinin həyata keçirdiyi “Ədliyyə sisteminin müasirləşdirilməsi” layihəsi çərçivəsində tikilən binanın foyesində ümummilli lider Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin ölkəmizdə məhkəmə-hüquq sisteminin inkişafına göstərdikləri diqqət və qaygını əks etdirən fotoşəxslər yaradılıb.

Bildirildi ki, Şəki Məhkəmə Kompleksi Dünya Bankı ilə birgə həyata keçirilən layihə

çərçivəsində inşa olunmuş ikinci məhkəmə kompleksidir. Kompleksdə Şəki Apelyasiya Məhkəməsi, Şəki İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi, Şəki Ağır Cinayətlər Məhkəməsi və Şəki Rayon Məhkəməsi yerləşir. Burada 250 nəfər, o cümlədən 42 hakim, 170-dən çox məhkəmə aparatı əməkdaşı və 35 ədliyyə işçisi çalışacaq. Digər yeni məhkəmə binalarında olduğu kimi, müasir informasiya-kommunikasiya qurğularının quraşdırıldığı bu bina da inzibati və ictimai zonalara bölünür və hər iki zonanın girişi ayrıdır. İnzibati zona hakimlər və məhkəmə işçiləri, ictimai zona isə vətəndaşlar, dövlət ittihamçıları və vəkillər üçün nəzərdə tutulub. Bununla da hakimlər və vətəndaşlar arasında qeyri-prosessual münasibətlər məhdudlaşdırılır və onlar yalnız məhkəmə iclas zallarında görüşürlər.

Binada gözdən əlil vətəndaşların sərbəst hərəkəti üçün hər mərtəbənin döşəməsinə xüsusi örtük salınıb. İctimai zonada bütün otaqların adlarını əks etdirən lövhələrdə gözdən əlil insanlar üçün də xüsusi yazılar var. Buradakı müasir elektron məlumat daşıyıcıları vətəndaşlara məhkəmə prosesləri və onların keçiriləcəyi tarix, vaxt, məhkəmə zalı, hakim və digər məsələlərlə bağlı informasiyanı maneəsiz əldə etməyə imkan yaradır.

Prezident İlham Əliyev məhkəmə zallarında yaradılan şəraitlə tanış oldu.

Bildirildi ki, kompleksin əsas binasında 16 məhkəmə iclas zalı – cinayət işlərinin baxıldığı 7 və mülki işlərin baxıldığı 9 zal fəaliyyət göstərir. Kompleksdə Azərbaycan Prezidentinin “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında Sərəncamına əsasən bütün zəruri tədbirlər görülmüşdür. Məhkəmə zallarında proseslərin daha dəqiq və sürətlə protokollaşdırılmasına xidmət edən və audio-video yazılışları aparan “Femida” sistemi, videokonfransların, təqdimatların keçirilməsi, elektron sənəd dövriyyəsi və məhkəmə işlərinin idarəetmə sistemi üçün qurğular quraşdırılıb. Təqsirləndirilən şəxslər zalda beynəlxalq standartlara uyğun xüsusi ayrılan şüşə otaqda saxlanılırlar. Burada onların vəkillə birbaşa əlaqə saxlamaları üçün müvafiq qurğu da var. Məhkəmə zalında əcnəbi şəxslərin iştirakı ilə işlərə baxılan zaman tərcümə xidmətlərinin göstərilməsi üçün xüsusi yer düzəldilib. Zalların qarşısında vəkillər, dövlət ittihamçıları, şahidlər və icra məmurları üçün otaqlar ayrılıb. Burada, həmçinin konfrans zalları, o cümlədən Şəki Apelyasiya Məhkəməsi Rəyasət Heyətinin zalı, böyük akt zalı var. İnzibati zonada da hakimlər və məhkəmə aparatı işçiləri üçün lazımı şərait yaradılıb.

Konfrans zalı ilə tanışlıq zamanı dövlətimizin başçısının diqqətinə çatdırıldı ki, müasir avadanlıqla təchiz edilən zalda hakimlərə və məhkəmə işçilərinə Ali Məhkəmənin Plenumuna, Məhkəmə-Hüquq Şurasının, həmçinin Ədliyyə Nazirliyinin iclaslarına, müşavirə və toplantılarına birbaşa qoşulmaq imkanı yaradılıb. Kompleksin böyük iclas zalında isə həm beynəlxalq, həm də ölkə səviyyəsində tədbirlər keçirmək mümkündür. Yeməxana və kitabxana da ən yüksək səviyyədə hazırlanıb. Binanın alt qatında təqsirləndirilən şəxslərin müvəqqəti saxlanması üçün kameralar, onların vəkillərlə görüş otağı və konvoy maşını üçün yeraltı dayanacaq fəaliyyət göstərir. Binada, həmçinin arxiv otaqları, tibb və poçt məntəqələri, ana və uşaq otağı, maddi

sübutlar otağı, hakimlər və işçilərin avtomobilləri üçün yeraltı qaraj, eləcə də vətəndaşlar üçün avtodayanacaqlar var.

Bir sözlə, burada yaradılan şərait göstərir ki, son illərdə ölkədə bütün sahələrə olduğu kimi, ədalət mühakiməsinin səmərəsinin artırılmasına da xüsusi diqqət yetirilir. Prezident İlham Əliyevin tapşırıqlarına uyğun olaraq, məhkəmə sisteminin daha da müasirləşdirilərək beynəlxalq standartlara tam uyğunlaşdırılması işləri uğurla aparılır.

Diqqətə çatdırıldı ki, Şəki Məhkəmə Kompleksinin yerləşdiyi ərazidəki rayon məhkəməsinin köhnə inzibati binası yenidən qurulub. İkimərtəbəli binada Şəki rayonu üzrə icra şöbəsinin, Şəki rayon qeydiyyat şöbəsinin və Ədliyyə Nazirliyi Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin Şəki regional bölməsinin fəaliyyəti üçün hər cür şərait var. Burada yaradılan yüksək şərait, həmçinin təntənəli nikah mərasimlərinin keçirilməsinə imkan verəcək.

Prezident İlham Əliyev kompleksdə məhkəmə və ədliyyə orqanlarının əməkdaşları ilə görüşdü.

Dövlətimizin başçısı görüşdə nitq söylədi.

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu gün biz Şəki Məhkəmə Kompleksinin açılışını qeyd edirik. Bu münasibətlə sizi təbrik edirəm. Çox gözəl binadır. Həm memarlıq, həm funksionallıq baxımından ən yüksək standartlara cavab verir. Bütün lazımi şərait yaradılıb, müasir avadanlıqlarla təchiz edilib. Bir sözlə, bu Məhkəmə Kompleksi ən yüksək standartlara cavab verir.

Son illər ərzində Azərbaycanda məhkəmə binalarının tikintisi uğurla davam etdirilir. Biz bu yaxınlarda Bakıda Sabunçu Məhkəmə Kompleksinin açılışını qeyd etmişik. Verilən məlumata görə, on rayonda yeni məhkəmə binaları inşa edilir. Beləliklə, məhkəmələrin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi işində çox ciddi addımlar atılır. Bu binalar həm dövlət vəsaiti hesabına, eyni zamanda, Dünya Bankının köməyi ilə tikilir. Bu da bizim beynəlxalq maliyyə qurumları ilə uğurlu əməkdaşlığımızın nəticəsidir.

Azərbaycanda məhkəmə-hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsi prosesi uğurla gedir. Məhkəmə-Hüquq Şurasının fəaliyyətini xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Artıq on ildir ki, Şura fəaliyyət göstərir. Bu sahədə aparılan islahatlar, əldə edilmiş nailiyyətlər Azərbaycanda məhkəmə-hüquq sisteminin möhkəmlənməsinə, şəffaflığın artırılmasına gətirib çıxarmışdır.

Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu prosesi uğurla gedir. Hüquqi dövlət quruculuğu prosesinin təşəbbüskarı ulu öndər Heydər Əliyev olmuşdur. Onun təşəbbüsü ilə 1990-cı illərin əvvəllərində çox ciddi addımlar atılmışdır. Müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyası qəbul edilmişdir. O vaxt belə bir strateji istiqamət müəyyən edilmişdir ki, Azərbaycanda hüquqi dövlət qurulmalıdır, qanunun aliliyi təmin edilməlidir və məhkəmə sistemi dünyada mövcud olan ən mütərəqqi təcrübəyə əsaslanmalıdır.

Hesab edirəm ki, son illər ərzində bu istiqamətdə böyük nailiyyətlər əldə edilib. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu prosesi sürətlə gedir. Əlbəttə ki, məhkəmələrin şəffaflığı, məhkəmələrin işi burada xüsusi rol oynayır. Verilən məlumata görə, son vaxtlar məhkəmə qərarları ilə bağlı daxil olan şikayətlərin sayı azalır. Bu, onu göstərir ki, qərarların böyük əksəriyyəti ədalətli qərarlardır. Çünki biz daim ictimai rəyi öyrənirik. Həm Prezident Administrasiyasına, həm də digər dövlət orqanlarına gələn müraciətlərə çox diqqətlə baxılır və hər bir şikayət əsasında araşdırma aparılır. Deməyə əsas var ki, son vaxtlar bu sahədə müsbətə doğru dəyişikliklər göz qabağındadır.

Hesab edirəm ki, görüləcək tədbirlər və gələcəkdə aparılacaq islahatlar nəticəsində biz məhkəmə sistemində şəffaflığı maksimum dərəcədə artırmaqla bilirik. Son vaxtlar bu sahədə qəbul edilmiş qərarlar mühüm rol oynayır. Xüsusilə “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması, - bu binada artıq bu sistem tətbiq olunur, - həm şəffaflığı təmin edəcək, həm bürokratik əngəlləri aşacaq. Bir sözlə, məhkəmə sistemini daha da müasir və daha da böyük inama malik olan sistemə çevirəcəkdir.

Hazırda bütün yeni tikilmiş məhkəmə komplekslərində “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi quraşdırılır və bu da çox ciddi islahatdır. Çünki məhkəmələrin qərarları ədalətli olmalıdır.

Ümumiyyətlə, həyatda hər şey ədalət əsasında qurulmalıdır. Ədalət pozulduqda əlbəttə ki, həm narazılıq yarana, həm də, ümumiyyətlə, cəmiyyətin müsbət inkişafı çətinliklərlə üzləşə bilər. Ədalətli qərarlar həm insanlarda dövlətə inamı artırır, eyni zamanda, həyatımızı tənzimləyir. Bütün qərarlar ədalətli olmalıdır. Məhkəmə sistemində qəbul edilmiş qərarlar, aparılan islahatlar, bax, bu məqsədi güdür.

Qərəzli yanaşma olmamalıdır. Korrupsiya hallarına qarşı mübarizə daha da ciddi aparılmalıdır. Bir sözlə, məhkəmə-hüquq sistemi maksimum dərəcədə şəffaf olmalıdır. Bu sahədə beynəlxalq təcrübənin Azərbaycanda tətbiq edilməsinin çox böyük mənası var. Çünki inkişaf etmiş ölkələrdə bir çox hallarda biz məhkəmələrin şəffaflığını görürük. Əlbəttə ki, hər bir ölkədə əsassız qərarlar da qəbul edilə bilər. Ancaq bütövlükdə götürdükdə inkişaf etmiş ölkələrdə, Avropa ölkələrində məhkəmə sistemi şəffafdır, ədalətlidir. Bu da demokratik inkişaf üçün çox önəmli bir şərtidir.

Əlbəttə, hər bir ölkədə problemlər də, qüsurlar da, mənfi hallar da var. Bəzi hallarda biz Azərbaycanda, Avropada mövcud olan vəziyyətlə, qüsurlarla bağlı fikirlərimizi ifadə edirik. Yəni, biz də tənqiddə açıq və hər bir ölkə tənqiddə açıq olmalıdır. Heç bir ölkə kamil deyil. Hər bir ölkədə qüsurlar, nöqsanlar var. Son vaxtlar Avropa qitəsində siyasi sahədə, beynəlxalq məsələlərin həllində çox ciddi səhvlər buraxılıb. Ancaq hesab edirəm ki, Avropa ölkələrində məhkəmə sistemi nümunə ola bilər. Burada biz bunu açıq deməliyik. Bu müsbət təcrübəni biz Azərbaycanda tətbiq etməliyik. Yəni, bu praktika göz qabağındadır. Burada heç bir şey icad etməyə ehtiyac yoxdur. Sadəcə olaraq işin icrası qəbul edilmiş qərarlarla uzlaşmalıdır. Qəbul edilmiş qərarlar, atılan addımlar düzgün istiqamətdə olmalıdır. Eyni zamanda, bunu qanunvericilik də, Prezident tərəfindən imzalanan sərəncamlar da tənzimləyir. Əsas odur ki, bu, həyatda öz əksini tapsın. Bu qərarların düzgün icrası Azərbaycanda məhkəmə sisteminin şəffaflığını artıracaq və xoşagəlməz hallara qarşı bizim siyasətimizi daha da təsirli edəcək.

Azərbaycanda korrupsiyaya və rüşvətxorluğa qarşı çox ciddi mübarizə aparılır. Mən bu məsələlərlə bağlı öz fikirlərimi dəfələrlə bildirmişəm, müvafiq göstərişlər verilmişdir. Burada biz öz işimizi üç istiqamət üzrə davam etdirməliyik. Əlbəttə ki, inzibati tədbirlər, cəza tədbirləri görülür və görülməkdədir. Son vaxtlar Azərbaycan ictimaiyyəti görür ki, cəmiyyətdəki mövqeyindən asılı olmayaraq korrupsiyaya, rüşvətxorluğa, qanunsuzluğa yol vermiş şəxslər ciddi şəkildə cəzalandırılır. Çünki cəmiyyətdə heç kim toxunulmaz ola bilməz. Heç kimin immuniteti ola bilməz. Qanun qarşısında hər kəs bərabərdir. Ona görə cəza tədbirləri davam etdiriləcək.

Çünki əfsuslar olsun ki, buna hələ ehtiyac var. Ancaq bununla bərabər, əlbəttə ki, sistem xarakterli, institusional islahatların aparılmasına böyük ehtiyac var. Biz korrupsiya, rüşvətxorluq üçün, əgər belə demək mümkündürsə, meydanı daraltmalıyıq. Azərbaycanda hazırda elə islahatlar aparılmalıdır və aparılır ki, bu meydan daha da daralsın və bu bəla, bu yara aradan götürülsün.

Hesab edirəm ki, son illər ərzində şəffaflıqla, institusional islahatlarla bağlı atılan addımlar korrupsiya, rüşvətxorluq üçün meydanı böyük dərəcədə daraldıb. Ancaq hələ ki, görüləsi işlər çoxdur və məhkəmə-hüquq sisteminin bu sahədəki fəaliyyəti çox önəmlidir. İlk növbədə, məhkəmə sistemində korrupsiya halları tam aradan qaldırılmalıdır. Buna yol verilməməlidir. Eyni zamanda, məhkəmə qərarları elə olmalıdır ki, bu böyük bəla ilə bizim mübarizəmiz daha da səmərəli olsun.

Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində böyük işlər görülüb, böyük nailiyyətlər var. Məhkəmə sistemində şəffaflıq və ədalətin tam bərqərar olması ümumi demokratik inkişafımıza müsbət təsir göstərir. Azərbaycan demokratiya yolu ilə gedir. Azərbaycanda bütün azadlıqlar - söz azadlığı, mətbuat azadlığı, sərbəst toplaşma azadlığı, vicdan, din azadlığı, siyasi fəaliyyət azadlığı təmin edilir, heç bir məhdudiyət yoxdur. Azərbaycanda yaşayan vətəndaşlar bunu gündəlik həyatda görürlər.

Azərbaycanda yüzlərlə mətbu orqan, azad internet mövcuddur. Əhalinin 75 faizi internet istifadəçisidir. Sərbəst toplaşma azadlığı tam şəkildə təmin edilir. O, başqa məsələdir ki, bəzi siyasi qrupların mitinqlərinə 200-300 adam yığılır. Ancaq fakt budur ki, heç bir məhdudiyət yoxdur.

Son parlament seçkiləri bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan demokratiya yolu ilə inamla, uğurla gedir. Son parlament seçkiləri Azərbaycan xalqının iradəsini tam şəkildə ifadə edibdir.

Yüzlərlə xarici müşahidəçi seçkilərə çox müsbət qiymət verib. MDB-nin, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının müşahidəçi missiyaları seçkilərin demokratik, ədalətli, şəffaf keçirilməsi ilə bağlı öz rəsmi rəylərini açıqladılar. Digər beynəlxalq qurumların nümayəndələri də seçkiləri yüksək qiymətləndirdilər. Bu, dövlətimizin, xalqımızın növbəti böyük qələbəsidir və bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanda demokratik inkişaf sürətlə gedir.

Bu gün Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, burada gedən proseslər xalq tərəfindən müəyyən edilir. Xalq da öz sözünü seçkilər vasitəsilə ifadə edir. Xalq-iqtidar birliyi, gözəl ictimai iqlim və demokratik proseslər ölkəmizi gücləndirir. Məhz buna görə Azərbaycanda sabitlik maksimum dərəcədə təmin edilir, ölkəmizin inkişafı ilə bağlı heç bir fikir ayrılığı yoxdur. Çünki bizim apardığımız siyasət xalqın maraqlarını tam ehtiva edir. Bizim siyasətimiz xalqın maraqları üzərində qurulubdur. Təhlükəsizlik, daxili sabitlik, iqtisadi inkişaf, sosial ədalət, demokratiya, azadlıqlar, müstəqil xarici siyasət - bizim əsas prinsiplərimiz bunlardan ibarətdir və hər istiqamət üzrə biz çox uğurlu mənzərənin uğurlu nəticələrini görürük.

Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında iqtisadi və sosial inkişafı ilə bağlı seçilən ölkələrdəndir. Heç bir böhran bizim iqtisadi inkişafımıza ciddi təsir edə bilməz. Amma müəyyən dərəcədə təsir edə bilər. Bütövlükdə builki iqtisadi-sosial göstəricilərimiz göz qabağındadır. İqtisadiyyat artır, sosial layihələr, infrastruktur layihələri icra edilir, o cümlədən bu bölgədə. Bu gün Zaqatalada infrastruktur layihələrinin açılışını qeyd etmişik, Şəkidə, bütün bölgələrdə, bütün şəhər və rayonlarımızda tikinti-quruculuq işləri aparılır.

Bununla bərabər, beynəlxalq nüfuzumuz artır, Azərbaycan dünyada etibarlı tərəfdaş kimi öz rolunu oynayır. Bizim siyasətimizə çox böyük maraqla və rəğbətlə yanaşırlar. İlk növbədə ona görə ki, biz müstəqil xarici siyasət aparırıq və bizim siyasətimizin təməlinə, bir daha demək istəyirəm, Azərbaycan xalqının iradəsi dayanır. Heç bir kənar qüvvə bizim siyasətimizə təsir edə bilməz. Belə cəhdlər olub, var, düzdür azalır. Ancaq buna baxmayaraq, biz öz yolumuzla gedirik və nəticə də göz qabağındadır.

Bu gün dünyada gedən proseslər, qanlı toqquşmalar, müharibələr artıq dünya gündəmini zəbt edir. Yəni, bu, adi hala çevrilib. Ona görə Azərbaycanda sabitliyi, təhlükəsizliyi qorumaq, möhkəmləndirmək doğrudan da çox təqdirəlayiq bir haldır. Bu şəraitdə müstəqil siyasət yürütmək, iqtisadi-sosial inkişafa nail olmaq onu göstərir ki, düzgün siyasət aparılır, xalq da bunu görür, bəyənir və seçkilərdə öz sözünü deyir.

Ona görə Azərbaycanda aparılan işlər və gələcəkdə bizim planlarımızın reallaşması ölkəmizi daha da gücləndirəcəkdir. Mən gələcəkdə sosial və iqtisadi inkişafı ilə bağlı heç bir ciddi problem görmürəm. Bizim maliyyə vəziyyətimiz, manatın məzənnəsi sabitdir, kifayət qədər valyuta ehtiyatlarımız var, bütün sosial layihələr - infrastruktur layihələri, tikinti-quruculuq işləri icra edilir.

Enerji sektorunda Azərbaycanın dünyadakı rolu getdikcə artmaqdadır və bu gün biz "Cənub" qaz dəhlizi kimi nəhəng layihəni - Avropanın bir nömrəli enerji layihəsini icra edirik və həm də liderlik göstəririk. Yəni, bütün bu işlər davam etdiriləcək. Bu işləri sürətləndirmək və daha da böyük nəticələr əldə etmək üçün cəmiyyətdə hələ ki, mövcud olan, bizi - iqtidarı və xalqı narahat edən problemlər aradan qaldırılmalıdır. Bunların içində korrupsiya, rüşvətxorluq birinci yerdədir. Çünki korrupsiya dövlətimizin dayaqlarını sarsıdır, inkişafı, azad rəqabəti əngəlləyir, müəyyən dərəcədə inamsızlıq yaradır. Ona görə məhkəmə işçilərinin burada çox böyük rolu vardır. Bir daha demək istəyirəm, ilk növbədə, məhkəmə sistemində korrupsiyaya, rüşvətxorluğa yol verilməməlidir.

İslahatlar arasında onu da qeyd etməliyəm ki, hakimlərin maddi təminatı da son illər ərzində böyük dərəcədə yaxşılaşıbdır. Nəyə görə? Ona görə ki, normal yaşasınlar. Yəni, dövlət tərəfindən təminat yüksək səviyyədədir, imkan daxilində daha da artırılacaqdır. Məhkəmə sistemi elə olmalıdır ki, korrupsiyaya, rüşvətxorluğa, ədalətsizliyə qarşı bizim mübarizəmiz daha da təsirli, səmərəli olsun və inkişafımıza mane olan bu əngəllər aradan götürülsün.

Buna nail olmaq üçün çox güclü siyasi iradə var - dövlət tərəfindən göstərilən iradə. Eyni zamanda, çox böyük ictimai dəstək var - xalq tərəfindən göstərilən dəstək. O ki qaldı dövlət məmurlarına - vəzifəli şəxslər öz vəzifə borcunu şəərəflə yerinə yetirsinlər, nöqsanlara yol

verməsinlər, insanları incitməsinlər, əsassız tələblər irəli sürməsinlər. Əfsuslar olsun, biz hələ ki, bu xoşagəlməz mənzərə ilə üzləşirik. Ancaq ədalətli istintaq və ədalətli məhkəmə qərarları, hesab edirəm ki, bu sahədə də ciddi irəliləyişə gətirib çıxaracaqdır.

Son vaxtlar sahibkarlarla bağlı faktlar üzə çıxır. Bu, dəhşətli faktlardır. Dövlət nümayəndələri tərəfindən sahibkarlara qarşı nə qədər böyük ədalətsizliklər edilib. Onlara qarşı əsassız tələblər irəli sürülüb. Onların əmlakı bəzi hallarda əllərindən alınıb. Onlardan külli miqdarda rüşvət alınıb, bəzi hallarda reketlik edilib. Ona heç rüşvət də demək olmaz. Rüşvət o vaxt verilir ki, kimsə nə isə etmək istəyir, işi asanlıqla getsin deyərək rüşvət verir. Amma bəzi hallarda sadəcə olaraq sahibkarların əlindən əmlak, vəsait alınır, onlara hədə-qorxu gəlirdilər, işgəncələr verirdilər. Ona görə ədalətli məhkəmə sistemi bu faktlara adekvat qiymət verməlidir.

Heç bir cəmiyyət kamil deyil. Hər bir ölkədə pozuntular var. Məsələn üçün inkişaf etmiş ölkələrdə gizli həbsxanalar yaradılmışdır. Bu, neçə il bundan əvvəl böyük bir beynəlxalq qalmaqala çevrilmişdir. İnkişaf etmiş ölkələr, demokratiyanın beşiyi sayılan ölkələr bax, bu işlərlə məşğuldurlar. İnsanlar qanunsuz, məhkəmə qərarı olmadan illərlə həbsxanalarda saxlanılır. Bu, yaraşarmı inkişaf etmiş ölkələrə?! Əlbəttə, yaraşmaz. Bəzi hallarda inkişaf etmiş ölkələrdə insanlar siyasi fəaliyyətə görə həbs edilir, saxlanılır. Bəzi hallarda onları neçə il girov kimi saxlayırlar. Bəzi hallarda inkişaf etmiş ölkələrdə əsassız, ədalətsiz hökmlər çıxarılır. Bu, göz qabağındadır. Kimin pulu varsa, gedir güclü vəkil tutur və məsuliyyətdən boyun qaçırır.

Yəni, bu, hər bir ölkədə var. Amma mən istəyirəm ki, Azərbaycanda olmasın. Mən istəyirəm ki, Azərbaycanda hər şey ədalətli olsun. Əminəm ki, siz də bunu istəyirsiniz, Azərbaycan xalqı da bunu istəyir.

Ona görə də məhkəmə işçilərinin fəaliyyətindən çox şey asılıdır. Yenə də demək istəyirəm, son vaxtlar bu sahədə aparılan islahatlar və verilmiş qərarlar, onların icrası müsbət dinamikanı təmin edir. Ancaq hələ görüləsi işlər çoxdur. Əminəm ki, məhkəmə işçiləri öz vəzifə borclarını bundan sonra da şərəflə yerinə yetirəcəklər və cəmiyyətdə məhkəmələrin fəaliyyəti ilə bağlı heç bir narazılıq olmayacaq. Nə vaxt ki, məhkəmə qərarları ilə bağlı şikayətlər daxil olmayacaqsa, o vaxt biləcəyəm ki, biz artıq istədiyimizə nail ola bilmişik.

Mən sizi bu gözəl hadisə - Şəki Məhkəmə Kompleksinin açılışı münasibətilə bir daha təbrik edirəm, Sizə fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

X X X

Ədliyyə naziri **Fikrət MƏMMƏDOV** çıxış edərək dedi:

Möhtərəm cənab Prezident.

İlk növbədə, məhkəmə və ədliyyə orqanlarının inkişafına mühüm əhəmiyyət verərək Şəki Məhkəmə Kompleksinin açılışını şəxsən həyata keçirdiyinizə görə bütün ədliyyə işçiləri adından Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirirəm.

Zati-aliləri, dövlət başçısı seçildiyiniz ilk gündən ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi hüquq siyasətini uğurla inkişaf etdirərək ədalət mühakiməsinə xüsusi diqqət yetirmisiniz, tapşırıqlarınız bu sahədə köklü islahatlara geniş vüsət vermişdir. Təşəbbüsünüzdə əsasən qəbul edilmiş yeni qanunlarla məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyi daha da möhkəmlənmiş, onun özünüidarə orqanı kimi yaradılmış Məhkəmə-Hüquq Şurası bu il fəaliyyətinin 10 illiyini qeyd etmişdir.

Qərarlarınıza əsasən bütün regionlarda 20-dək yeni məhkəmənin, o cümlədən apelyasiya, ağır cinayətlər, iqtisad və xüsusilə, dövlət orqanları ilə bağlı iddialara baxan inzibati məhkəmələrin təsis edilməsi vətəndaşların müraciət imkanlarının asanlaşmasına, insan haqlarının etibarlı müdafiəsinə və bölgələrdə hüquq institutlarının inkişafına təkan vermişdir. Hakim ştatlarını 2 dəfə artırmağınız ədalət mühakiməsinin səmərəsinə və keyfiyyətinə əsaslı təsir göstərmişdir.

“Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında Sərəncamınız isə məhkəmə fəaliyyətində inqilabi təkamülün əsasını qoymuşdur.

Sizə təqdim edilmiş və artıq sınaq rejimində istifadəsinə başlanılan bu sistemin tətbiqi nəticəsində insanlar məhkəməyə gəlmədən, elektron formada müraciət edəcək, məhkəmə prosesləri,

qərarlar, onların icra vəziyyəti və s. məlumatları əks etdirən elektron “şəxsi kabinetə” malik olacaqlar.

Müasir məhkəmə infrastrukturunun yaradılması üzrə tədbirlər xüsusi qeyd olunmalıdır. Təkcə Dünya Bankı ilə birgə layihə çərçivəsində 40-dək məhkəmə binası müasir standartlara uyğun layihələndirilmiş, qısa müddətdə 11 məhkəmə üçün yeni, müasir binalar istifadəyə verilmiş, bir o qədər də məhkəmə üçün, o cümlədən dövlət büdcəsi hesabına yeni binalar inşa olunmaqdadır.

Bu binalarda vətəndaşların rahatlığı məqsədilə hər cür imkanların yaradılması bir çox problemləri, habelə korrupsiya üçün şəraiti aradan qaldırır. Yeri gəlmişkən, cənab Prezident, Azərbaycan hökuməti ilə birgə həyata keçirilən bu layihəni Bank dünyada ədliyyə sahəsində ən uğurlu layihə kimi qiymətləndirir.

Möhtərəm cənab Prezident, Azərbaycan ədliyyəsinin yüksək diqqətinizdə olduğu daim hiss edilir. Bu mənada təşəbbüsünüzlə ədliyyə fəaliyyətini tənzimləyən Qanunun, nazirliyin yeni əsasnaməsinin, ədliyyənin inkişafına dair ayrıca Fərman və Dövlət Proqramının qəbul edilməsini, regional şöbələrin, Ədliyyə Akademiyasının yaradılmasını, nəhayət, son 10 ildə nazirlik və məhkəmələr üçün ayrılan büdcə vəsaitinin 6 dəfəyədək artırılmasını xüsusi qeyd etmək istərdim.

Qanun yaradıcılığında fəal iştirak edən nazirlik tərəfindən son illər ictimai həyatın müxtəlif sahələrinə dair 3.500-dək layihə hazırlanmış, 23 min layihə ekspertizadan keçirilmiş, əhalinin sərbəst və kütləvi istifadə etdiyi qanunvericiliyin elektron bazası yaradılmışdır.

Sahibkarlığın inkişafına əngəllərin aradan qaldırılması ilə bağlı əhalidə böyük rəğbət doğuran qəti və prinsiplial tədbirlərinizə uyğun olaraq, Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən yoxlamaların reyestrinin yenidən, daha mükəmməl qurulması üzrə işlər görülür.

Ədalət mühakiməsinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan məhkəmə qərarlarının icrası işi də yenidən təşkil edilmiş, icra məmurlarının səlahiyyətləri genişləndirilməklə daha təsirli icra mexanizmləri yaradılmışdır. İcra işinin vəziyyətinə diqqətiniz və bu barədə mütəmadi məlumatlandırılmağınız müsbət nəticəsini verir, icra prosesi iştirakçılarının məsuliyyətini artırır.

Məhkəmə ekspertizasına diqqətiniz sayəsində nazirliyin Ekspertiza Mərkəzi ən müasir avadanlıqla təchiz edilmişdir. Elm və texnikanın son nailiyyətlərinin və yeni texnologiyaların tətbiqi nəticəsində hər il məhkəmə və istintaq orqanlarının 100 minədək sualı cavablandırılır. Ekspert rəylərinin bugünkü səviyyəsi onların beynəlxalq miqyasda tanınmasına səbəb olmuşdur. Həmçinin bölgələrdə, o cümlədən Naxçıvan, Gəncə, Şirvan və Şəkidə ekspertiza filiallarının yaradılması araşdırmaların operativliyini təmin etmişdir. Penitensiar sistemdə aparılan islahatlar nəticəsində məhkumların hüquqları genişləndirilmiş, onların saxlanma şəraiti, ərzaq və tibbi təminatı yaxşılaşdırılmış, xüsusilə bu sahədə ictimai nəzarət gücləndirilmişdir.

Beynəlxalq standartlara uyğun inşa edilmiş Bakı istintaq təcridxanasının açılışı zamanı tapşırıqlarınız penitensiar infrastrukturun müasirləşdirilməsinə xüsusi təkan vermiş, vətəndaşların rahatlığı üçün respublikanın müxtəlif regionlarında, o cümlədən Şəkidə müasir penitensiar müəssisələr inşa olunmuşdur.

Korrupsiyaya qarşı barışmaz mövqeyinizə, o cümlədən son dövrdə verdiyiniz göstərişlərə uyğun olaraq, ədliyyə və məhkəmə sistemində bu sosial bəla ilə qəti mübarizə aparılır, təsirli tədbirlər görülür. Şəffaf prosedurlar əsasında yeni notarius korpusunun formalaşdırılması, nazirlik tərəfindən 20-dən çox elektron xidmətlərin göstərilməsi vətəndaş məmnunluğu doğurur.

Xüsusilə qeyd etmək istərdim ki, Zati-alinizin təşəbbüsü ilə yaradılaraq əhalinin böyük rəğbətini qazanmış və ötən dövrdə 6 milyon insanın faydalandığı “ASAN xidmət” çərçivəsində 1 milyon yarım əməliyyat məhz ədliyyə orqanları tərəfindən həyata keçirilmişdir.

Dövlət gənclər siyasətinizə uyğun olaraq, son 10 ildə ədliyyə orqanlarına açıq müsabiqələrlə 2 mindən çox gənc qulluğa qəbul edilmişdir.

Həmçinin hakimlərin ən şəffaf və obyektiv üsullarla seçimi nəticəsində 300-dən çox hazırlıqlı hüquqşünas şəərəfli hakim vəzifəsinə təyin edilmiş, bu sahədə Azərbaycan təcrübəsi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən bütün Avropa dövlətlərinə nümunə kimi tövsiyə olunmuşdur. Artıq bir çox xarici həmkarlarımız bu təcrübə ilə yerində tanış olub yararlanırlar.

Çıxışımın sonunda, cənab Prezident, ədliyyə və məhkəmə sahəsində mütərəqqi islahatlara,

habelə bu möhtəşəm məhkəmə kompleksinin açılışını həyata keçirdiyinizə görə Sizə bir daha dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Sizi əmin etmək istəyirəm ki, dövlətçilik amallarına daim sadıq olan ədliyyə və məhkəmə işçiləri fəaliyyətlərinin yüksək tələbləriniz səviyyəsində qurulması, mövcud nöqsanların aradan qaldırılması üçün bütün səy və bacarıqlarını səfərbər edəcək, ölkəmizin daha da qüdrətlənməsi naminə şərəfli işinizdə Sizə yardımçı olmaq üçün əllərindən gələni əsirgəməyəcəklər.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Ali Məhkəmənin sədri **Ramiz RZAYEV** çıxış edərək dedi:

Möhtərəm cənab Prezident.

Azərbaycanın qədim mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan Şəki şəhərində məhkəmə kompleksinin Sizin tərəfinizdən açılması dövlətimizin iqtisadi yüksəlişinə, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təminatına xüsusi qayğısının təcəssümüdür.

Əsasını ulu öndər Heydər Əliyevin qoyduğu və Sizin uğurla davam etdirdiyiniz siyasət nəticəsində son illər ədalət mühakiməsinin inkişafında mühüm dəyişikliklər baş vermiş, vətəndaşların məhkəmələrə müraciət imkanları asanlaşmışdır.

Məhkəmə sistemində ardıcıl olaraq həyata keçirilən islahatlar insan hüquqlarının müdafiəsini, ədalət mühakiməsinin müasir standartlara uyğunlaşdırılmasını, məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin və səmərəliliyinin artırılmasını təmin etmişdir.

Məhkəmə qərarlarının ədalətliyi, ədalət mühakiməsinə çıxışın mümkünlüyü və məhkəmə fəaliyyətinin səmərəliliyi ictimaiyyətin məhkəmə hakimiyyətinə etimadını yaradan əsas amillərdir.

Cəmiyyətdə qanunun aliliyinin və demokratik dəyərlərin bərqərar olması, həmçinin ədalət mühakiməsinin təməl prinsipləri olan həmin tələblərə riayət edilməsindən də asılıdır.

Ölkəmizdə həyata keçirilən islahatlar və qanunvericiliyin əsaslı şəkildə dəyişdirilməsi nəticəsində məhkəmələrdə baxılan işlərin sayı xeyli artmışdır. Yeni məhkəmə sistemimizin fəaliyyətə başladığı 2000-ci illə müqayisədə mülki xarakterli işlərin sayı 12 dəfə artaraq 250 minə keçmişdir. Fikrimcə, bu, həm də insanların məhkəmə hakimiyyətinə olan inamının artması ilə bağlıdır.

İnsan hüquqlarının təminatı baxımından çox mühüm bir institut olan inzibati məhkəmələr 2011-ci ildə ölkəmizdə fəaliyyətə başlamışdır. Vətəndaşlarla dövlət orqanları arasındakı münasibətlərdə yeni mərhələ olan inzibati məhkəmələrdə baxılan işlərdə mübahisələrin 85 faizi vətəndaşların xeyrinə həll olunaraq onların hüquqları bərpa edilmişdir.

Ədalət mühakiməsinin səmərəliliyini təmin etmək məqsədilə Ali Məhkəmə tərəfindən mütəmadi olaraq məhkəmələrdə baxılan müxtəlif problemlə məsələlər üzrə ümumiləşdirmələr aparılır, vahid məhkəmə təcrübəsi formalaşdırılır, qərarlar qəbul edilir və məhkəmələrə tövsiyələr verilir.

Son illər ərzində Ali Məhkəmənin Plenumu tərəfindən vətəndaşların azadlıq, mülkiyyət və sair hüquqlarının səmərəli təmin edilməsinə yönəlmiş 20-dək belə qərar qəbul olunmuşdur.

Ali Məhkəmədə hər həftə beynəlxalq məhkəmələrin təcrübəsinin öyrənilməsi ilə əlaqədar İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarları müzakirə edilir, o cümlədən apelyasiya və birinci instansiya məhkəmələrində hakimlərin davamlı tədrisi təşkil olunur.

Son illər məhkəmələrdə işlərə baxılmasında da əhəmiyyətli keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir. Yuxarı məhkəmələr tərəfindən ləğv olunan qərarların sayı azalaraq ölkə üzrə təqribən 5 faiz təşkil edir. Bu göstərici məhkəmə qərarlarının 95 faizinin sabitliyinin və ümumən hüquqi müəyyənliyin təmin edilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətlidir.

Bundan başqa, məhkəmə fəaliyyətində şəffaflığın və aşkarlığın təmin edilməsi üçün məhkəmənin icraatındakı işlər barədə ətraflı məlumatlar və qərarların məhkəmələrin internet sahifələrində yerləşdirilməsi təmin olunur, bununla da istənilən şəxs həmin məlumatları və qərarları əldə etmək imkanları asanlaşır.

Artıq 2009-cu ildən etibarən Ali Məhkəmədə, eləcə də bir sıra birinci və apelyasiya instansiyası məhkəmələrində müasir informasiya texnologiyalarına əsaslanan infrastruktur yaradılmışdır. Ali Məhkəmədə bütün məhkəmələrin istifadə edə biləcəkləri “Elektron kitabxana” layihəsi ilə bağlı işlər də yekunlaşmaq ərafəsindədir.

Ədalət mühakiməsinin keyfiyyətinin artırılması davamlı proses kimi qarşımızda əsas məqsəd olaraq durur. Biz demokratiya və insan hüquqlarına dair standartların inkişafını nəzərə alaraq mütəmadi olaraq qanunvericiliyin müvafiq sahələrinin təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş təkliflərlə çıxış edirik.

Məhkəmədə işlərin idarə olunması sahəsində səmərəli mexanizmlərin yaradılmasına yönəlmiş işlər də davam etdirilir.

Bununla bağlı olaraq, cənab Prezident, Sizin “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında Sərəncamınız bilavasitə məhkəmələrin fəaliyyətində müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə elektron kargüzarlıq və elektron sənəd dövriyyəsinin təmin edilməsinə, süründürməçilik və sui-istifadə hallarının qarşısının alınmasına, aşkarlıq və operativliyin təmin edilməsinə, məhkəmə qərarlarının icrasına nəzarətin səmərəliliyinin artırılmasına xidmət edir.

Möhtərəm cənab Prezident, məhkəmə fəaliyyətində müəyyən nöqsanlar da mövcuddur və biz onların aradan qaldırılması üçün çalışırıq. Məhkəmə fəaliyyətində korrupsiya hüquq pozuntularına şərait yaradan halların qarşısının alınması həmişə qarşımızda əsas məqsəd kimi durur. Bildirmək istəyirəm ki, biz öz fəaliyyətində belə pozuntulara yol vermiş hakimlər barədə Məhkəmə-Hüquq Şurası qarşısında məsələ qaldıraraq onları müvafiq intizam tənbehinə cəlb etmişik.

Möhtərəm Prezident, görəcəyimiz işlər çoxdur. Bu, məhkəmə hakimiyyətinə olan inam və etimadı daha da möhkəmləndirəcək. Əsas məqsədimiz qanunun aliliyinə nail olmaq, ədalət mühakiməsinin Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında təsbit edilmiş insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi naminə həyata keçirilməsini bundan sonra da təmin etməkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Görüşə yekun vuran Prezident **İlham ƏLİYEV** dedi:

Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu kompleks doğrudan da göz oxşayır. Həm memarlıq, həm funksionallıq baxımından ən yüksək standartlara cavab verir. Onu da qeyd etməliyəm ki, Bakıdan sonra birinci belə böyük kompleks Şəki şəhərində yaradılıbdır.

İndi burada məruzədə deyildi ki, artıq bir çox komplekslərin tikintisi nəzərdə tutulur. Ancaq birinci böyük kompleks Şəki şəhərində istifadəyə verilib. Bu da təsadüfi deyil. Çünki Şəki qədim Azərbaycan diyarıdır. Şəkinin çox zəngin tarixi, mədəniyyəti vardır. Şəki nəinki Azərbaycanda, dünya miqyasında gözəlliyi ilə seçilən şəhərlərdəndir. Bir çox şəhərlər memarlıq, yaxud da şəhərsalma baxımından bir-birinə oxşayır. Şəki elə şəhərdir ki, heç bir şəhərə oxşamır. Buranın gözəl təbiəti gözəl memarlığı və şəhərsalma prinsipləri ilə tamamlanır. Şəkinin çox zəngin tarixi, mədəniyyəti vardır. Şəki bizim böyük sərvətimizdir. Ona görə təsadüfi deyil ki, birinci kompleks məhz Şəki şəhərində istifadəyə verilir. Bu kompleks şəhərə əlavə yaraşır verəcəkdir.

Şəkiyə mənim səfərlərim müntəzəm olaraq həyata keçirilir. Bu, Prezident kimi Şəkiyə yeddinci səfərimdir. Ondan əvvəl də dəfələrlə Şəkiddə olmuşam. Burada gedən işlərə daim diqqət göstərirəm. İstəyirəm ki, bütün infrastruktur, sosial-iqtisadi layihələr daha da sürətlə getsin. Həm də yol infrastrukturunu. Bu gün Şəki-Qax avtomobil yolunun açılışını qeyd etdik. Siz yaxşı bilirsiniz ki, əvvəllər buradan Qaxa getmək üçün təxminən 80 kilometr yolu qət etmək lazım idi. Bu gün isə 35 kilometrlik yeni yol istifadəyə verildi. Tapşırıq verildi ki, yolun davamı da olmalıdır – Zaqatalaya, ondan sonra Balakənə qədər. Artıq Şəki-Bakı yolu da ən yüksək standartlara cavab verir.

İnfrastruktur layihələri icra edilir. Qazlaşdırma prosesi gedir, ilin sonuna qədər daha da sürətlə gedəcək. Ümumi qazlaşdırma ilin sonuna qədər təxminən 80-85 faizə çatmalıdır. Bir məsələ məni bir qədər narahat edir. O da içməli su layihəsinin hələ də həll olunmamasıdır. Bizdən asılı olmayan səbəblərə görə belə vəziyyət yaranıb.

Bildiyiniz kimi, içməli su, kanalizasiya layihələri bütün şəhər və rayonlarımızda icra edilir.

Onların bir çoxu dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına icra edilir və bu halda heç bir yubanmaya da yol verilmir. Ancaq bəzi layihələr beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən maliyyələşdirilir və bizdən asılı olmayan səbəblərə görə bəzi hallarda yubanmalar da olur. Əfsuslar olsun, hələ ki, Şəkinin içməli su problemi öz həllini tapmayıb. Mənə verilən məlumata görə, bu layihənin başa çatması 2017-ci ildə gözlənilir. Hesab edirəm ki, biz gələn il bu layihəni icra etməliyik. Çünki Şəki kimi şəhərdə əhali 24 saat fasiləsiz təmiz içməli su ilə təmin edilməlidir. Hazırda bu, belə deyil və Şəki sakinləri bundan əziyyət çəkirlər. Bu, dözülməz haldır. Artıq göstərişlər verildi ki, müvafiq qurumlar bu işi sürətlə icra etsinlər və tezliklə bu məsələ öz həllini tapsın.

Digər infrastruktur layihələri ilə bağlı Şəki şəhərində və ətraf kəndlərdə lazımi tədbirlər görülməlidir. Kənd yolları, elektrik enerjisi ilə təchizat, qeyd etdiyim kimi, qazlaşdırma layihələri və əlbəttə ki, iş yerlərinin yaradılması. Şəkinin çox böyük kənd təsərrüfatı, sənaye potensialı var. Əlbəttə ki, turizm potensialı da çox böyükdür. Şəkiyə gələn turistlərin axını dayanmır. Çox istərdim ki, daha da çox qonaq gəlsin, görsün ki, Azərbaycanda belə gözəl şəhər var. Şəki şəhəri tarixi, mədəni abidədir.

Gələcəkdə də Şəki şəhərinin və rayonun inkişafı ilə bağlı lazımi göstərişlər veriləcək. Bir daha demək istəyirəm ki, ölkəmizin maliyyə vəziyyəti sabitdir, müsbətdir. Maddi problemlərimiz yoxdur. Əlbəttə, neftin qiymətinin iki dəfə aşağı düşməsi bizim bəzi planlarımıza maneçilik törədib. Ancaq əsas sosial və infrastruktur layihələri icra edilir. Bizim kifayət qədər böyük maddi maliyyə bazamız vardır. Heç bir maliyyə problemimiz yoxdur və əminəm ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı 2016-cı ildə də inkişaf edəcək, bütün rayonlar, şəhərlər, o cümlədən Şəki şəhəri daha da gözəlləşəcək, abadlaşacaq.

Mən şəkililəri bir daha bu gözəl hadisə münasibətilə təbrik etmək istəyirəm, onlara yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Sonra xatirə şəkli çəkdirildi.

Daha sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şəki rayon qeydiyyat şöbəsinin inzibati binasında yaradılan şəraitlə tanış oldu.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının geniş iclası keçirilmişdir.

14 noyabr 2015-ci il tarixdə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin konfrans zalında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Şəki məhkəmə kompleksinin açılışı zamanı verdiyi tapşırıqlardan irəli gələn vəzifələrin icrasına həsr olunmuş Məhkəmə-Hüquq Şurasının geniş iclası keçirilmişdir.

Tədbirdə Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvləri ilə yanaşı, Azərbaycan Respublikasının Baş Prokuroru, Ali Məhkəmənin, Bakı və Sumqayıt apellyasiya məhkəmələrinin və həmin məhkəmələrin yurisdiksiyasında olan birinci instansiya məhkəmələrinin sədrləri və hakimləri, hakim assosiasiyalarının rəhbərləri, şəhər və rayon prokurorları, ədliyyə işçiləri, vəkillər və vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri iştirak etmişlər.

İclasda Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri, Ədliyyə Naziri Fikrət Məmmədov geniş məruzə ilə çıxış edərək ölkəmizdə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması üzrə əsas ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş köklü islahatların ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla inkişaf etdirildiyini, məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi ilə bağlı həyata keçirilən mütərəqqi tədbirlər və onların müsbət nəticələrini vurğulamışdır. Dövlət başçısının Şəki Məhkəmə Kompleksinin açılışında məhkəmə fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması üzrə konkret tapşırıqları və qarşıda qoyduğu mühüm vəzifələr, o cümlədən korrupsiya ilə barışmaz mübarizə aparılması, şəffaflığın artırılması, məhkəmə qərarlarının ədalətliliyi, vətəndaş-məmur münasibətlərinin sağlam meyarlar üzərində qurulması və insanlara qayğılı münasibət göstərilməsi ilə bağlı tələbləri tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırılmışdır.

Həmçinin, məhkəmə fəaliyyətində yol verilən nöqsanların aradan qaldırılması üçün qəti tədbirlərin görülməsinə, yuxarı instansiya məhkəmələri tərəfindən işlərə baxılarkən aşkar edilən qanun pozuntularına prinsipial münasibət bəslənməsinin vacibliyinə diqqət yetirilmişdir.

İclasda çıxış edən Məhkəmə-Şurasının üzvü, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Hüquq mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Fuad Ələsgərov ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasına böyük önəm verdiyini, korrupsiya ilə mübarizədə hakimlərin, ədliyyə və prokurorluq işçilərinin üzərlərinə düşən mühüm vəzifələri qeyd etmiş, Azərbaycan brendinə çevrilmiş “ASAN” xidmətin bu sosial bəla ilə mübarizədə ən effektiv instusional vasitə olduğunu bildirmişdir.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü, Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev çıxış edərək məhkəmə qərarlarının ədalətliliyi və məhkəmələrin şəffaflığı ilə bağlı tələblərin hər bir hakimin gündəlik fəaliyyətində rəhbər tutulmasının vacibliyini bildirmiş, yol verilən korrupsiyaya şərait yaradan və digər xarakterik nöqsanlara toxunmuş, məhkəmə təcrübəsinə ciddi əməl olunmasının zərurliyini, hakimlər və məhkəmə işçiləri tərəfindən qeyri-etik davranış və digər neqativ halların yolverilməzliyini vurğulamışdır.

Azərbaycan respublikasının Baş prokuroru Zakir Qaralov ölkə Prezidentinin korrupsiya ilə mübarizəyə dair tapşırıqlarına uyğun olaraq prokurorluq orqanları tərəfindən görülən işlər, o cümlədən sahibkarlığın inkişafına əngəllər yaradan məmurlar barədə görülən qəti tədbirlər barədə məlumat vermişdir. O, korrupsiya ilə mübarizədə Məhkəmə-Hüquq Şurası və məhkəmələrlə qarşılıqlı fəaliyyətin vacibliyini qeyd edərək, bu təhlükəli bəlanın qarşısının alınması üzrə təkliflərini vermişdir.

İclasda hakim assosiasiyalarının sədrləri, hakimlər, prokurorlar və QHT nümayəndələri çıxış etmişlər.

Sonra tədbir öz işini “Məhkəmə təcrübəsi məsələləri” mövzusunda seminarla davam etdirmişdir. Seminarda Ali Məhkəmənin Cinayət Kollegiyasının sədri Şahin Yusifov, İnzibati-İqtisadi Kollegiyanın sədri Hikmət Mirzəyev, Ali Məhkəmənin hakimləri Əsəd Mirzəliyev və İlqar Hüseynov müxtəlif mövzularda çıxış edərək müzakirələr aparmışlar.

Seminardan sonra tədbir iştirakçıları bu ərəfədə dövlət başçısı tərəfindən açılışı keçirilmiş Sabunçu Məhkəmə Kompleksinə gedərək, yaradılmış yüksək şərait və elektron idarəetmə sistemləri ilə tanış olmuşlar.

Şəki Məhkəmə Kompleksində regional müşavirə keçirilmişdir.

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan genişmiqyaslı məhkəmə-hüquq islahatları nəticəsində məhkəmə sistemi xeyli müasirləşib, yeni məhkəmələr və məhkəmə təsisatları yaradılıb, hakimlərin seçimində ən şəffaf qaydalar tətbiq edilir. Ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasına, əhalinin məhkəmələrə müraciət imkanlarının asanlaşdırılmasına xüsusi diqqət yetirilərək bu məqsədlə məhkəmələrin yüksək statusuna uyğun infrastruktur yaradılır, müasirliyi və qabaqcıl İKT-lərin tətbiqi ilə fərqlənən yeni məhkəmə bina və komplekslərinin inşası aparılır.

Bu yaxınlarda ölkə Prezidenti yeni açılmış Şəki Məhkəmə Kompleksində keçirdiyi müşavirə zamanı məhkəmə sisteminin inkişafı üzrə aparılan islahatları və görülən işləri müsbət qiymətləndirib, həmçinin, məhkəmə fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi və bu sahədə mütərəqqi beynəlxalq təcrübənin tətbiqi, qərarların ədalətliyi təmin edilməsi, qərəzli yanaşmanın yolverilməzliyi, şəffaflığın artırılması, korrupsiyaya şərait yaradan halların aradan qaldırılması və insanlara layiqli xidmət göstərilməsi ilə bağlı konkret tapşırıqlar vermişdir.

Dövlət başçısının tapşırıqlarından irəli gələn vəzifələrlə əlaqədar Məhkəmə-Hüquq Şurasının Bakı və ətraf rayon məhkəmələri hakimlərinin, prokurorların, vəkillərin, ədliyyə işçilərinin, QHT və KİV nümayəndələrinin iştirakı ilə geniş iclası keçirilərək məhkəmə fəaliyyəti ilə bağlı mövcud nöqsan və çatışmazlıqlar ətraflı təhlil olunmuş, zəruri tədbirlər müəyyən edilmişdir. İclasda həmçinin, ölkə rəhbərinin tapşırıqlarının respublikanın bütün hakimlərinin diqqətinə çatdırılması məqsədilə regional müşavirənin keçirilməsi qərara alınmışdır.

Bununla əlaqədar Ədliyyə Nazirliyinin, Ali Məhkəmənin və Məhkəmə-Hüquq Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə 28 noyabr 2015-ci il tarixdə Şəki Məhkəmə Kompleksində regional müşavirə keçirilmişdir.

Tədbirdə Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvləri, Ali Məhkəmənin, Şəki, Şirvan və Gəncə apellyasiya və onların yurisdiksiyasına daxil olan birinci instansiya məhkəmələrinin sədrləri və hakimləri, hakim assosiasiyalarının rəhbərləri, ədliyyə işçiləri, vəkillər, vətəndaş cəmiyyəti və media nümayəndələri iştirak etmişlər.

Müşavirədən öncə Ədliyyə Naziri Fikrət Məmmədov və Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Şəki şəhərindəki abidəsini ziyarət edib, önünə gül dəstəsi qoyaraq, Ulu Öndərin əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad etmişlər.

Ədliyyə Naziri, Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri Fikrət Məmmədov geniş məruzə ilə çıxış edərək ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən təməli qoyulmuş və ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla inkişaf etdirilən məhkəmə-hüquq islahatının mütərəqqi nəticələrini qeyd edib, məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə dair dövlət başçısının tapşırıqlarını diqqətə çatdıraraq, mövcud problem və nöqsanların, xüsusilə korrupsiyaya şərait yaradan pozuntuların, süründürməçiliyin qətiyyətlə aradan qaldırılması, qeyri-etik davranış və digər neqativ halların yolverilməzliyini bildirib, fəaliyyətin ölkə rəhbərinin tələbləri səviyyəsində qurulmasının zəruriliyini qeyd etmiş, məhkəmə fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılmasının, şəffaflığın və aşkarlığın genişləndirilməsinin, müasir İKT-lərin və elektron məhkəmənin tətbiqinin əhəmiyyəti bildirmişdir. İclasda ayrı-ayrı hakimlərin nöqsan və çatışmazlıqları diqqətə çatdırılaraq belə halların qətiyyətlə aradan qaldırılmasının vacibliyi, habelə işində dönüş yarada bilməyən hakimlərin fəaliyyəti qiymətləndirilməklə prinsipial tədbirlərin görülməyi vurğulanmışdır.

Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev çıxış edərək məhkəmə qərarlarının ədalətliyi təmin olunmasının, şəffaflığın artırılmasının, məhkəmə təcrübəsinə dönmədən əməl olunmasının vacibliyini qeyd etmiş, məhkəmələrin fəaliyyətində yol verilən xarakterik nöqsanlara və həmçinin, korrupsiyaya şərait yaradan hallara toxunmuşdur.

Müşavirədə hakimlər, vəkillər və QHT nümayəndələri çıxış etmişlər. Çıxışlarda texnoloji yeniliklərin tətbiqinin ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasında mühüm rolunu qeyd

olunmuş, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, şəffaflığın daha da artırılması, ictimai iştirakçılığın genişləndirilməsi, mövcud nöqsanların aradan qaldırılması və s. barədə təkliflər irəli sürülmüşdür.

Sonra tədbir öz işini "Məhkəmə təcrübəsi və elektron məhkəmənin tətbiqi məsələləri" mövzusunda seminarla davam etmişdir. Tədbirdən sonra iştirakçılar Şəki Məhkəmə Kompleksində yaradılmış yüksək şərait və elektron idarəetmə sistemləri, habelə TÜRKSÖY tərəfindən "2016-cı il üçün Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilmiş Şəkinin mədəni-tarixi abidələri ilə tanış olmuşlar.

Meksika Birləşmiş Ştatlarının Azərbaycandakı səfiri Ali Məhkəmənin sədri ilə görüşmüşdür.

2015-ci il oktyabrın 27-də Meksika Birləşmiş Ştatlarının ölkəmizə yeni təyin olunmuş səfiri Xuan Rodriqo Labardini Flores Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevlə görüşmüşdür.

Görüşdə Ali Məhkəmənin sədri Azərbaycanla Meksika Birləşmiş Ştatları arasında əlaqələrin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu, bu əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğulamışdır. Bunun bariz nümunələri kimi 2012-ci ildə Meksikada Tlakskoake-Xocalı meydanını və burada Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə ucaldılmış abidəni xüsusi qeyd etmiş, Meksika- Azərbaycan Dostluq Parkının gözəl istirahət məkanı olduğunu vurğulamışdır.

Görüşdə Azərbaycanın məhkəmə sistemi, Ali Məhkəmənin strukturu və fəaliyyəti barədə məlumat verən Ali Məhkəmənin sədri bildirmişdir ki, Azərbaycanda Beynəlxalq hüquqi aktlar, xüsusən də “İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqlarının Müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasının müddəaları, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin presedent hüququ tətbiq olunur. Məhkəmə sistemində ən yeni informasiya texnologiyalarından istifadə edilir. Hakim vəzifəsinə seçim prosedurları Avropa standartlarına uyğunlaşdırılmışdır.

Səfir Azərbaycanın müasir tələblərə cavab verən qanunvericilik bazasına xüsusi maraq göstərmişdir. Azərbaycanın mövcud qanunvericiliyi və hüquq sistemi ilə daha yaxından tanış olmaq üçün qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd etmişdir. Səfir iki ölkə arasında əlaqələrin böyük əhəmiyyət daşıdığını və bu əlaqələrin bundan sonra da davam etdiriləcəyini bildirmişdir.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Səfir Ali Məhkəmənin inzibati binası və hakimlərin iş şəraiti ilə tanış olmuş, Məhkəmə tarixi muzeyinə baxmışdır.

MDB-nin müşahidə missiyasının qərargah rəisi Yevgeniy Slobodanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ali Məhkəmənin İnzibati-iqtisadi Kollegiyasının sədri Hikmət Mirzəyevlə görüşmüşdür.

2015-ci il oktyabrın 29-da Milli Məclisə seçkilərlə əlaqədar ölkəmizdə səfərdə olan Müstəqil Dövlətlər Birliyindən müşahidə missiyasının qərargah rəisi Yevgeniy Slobodanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ali Məhkəmənin İnzibati-iqtisadi Kollegiyasının sədri Hikmət Mirzəyevlə görüşmüşdür.

Görüşdə kollegiya sədri məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi, ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması, qanunun aliliyinin təmin olunması sahəsində görülən işlər barəsində məlumat vermiş, bütün bunların insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı müdafiəsinə xidmət etdiyini vurğulamışdır.

Kollegiya sədri bu il noyabrın 1-də Azərbaycanda Milli Məclisə keçiriləcək seçkilərin demokratik keçiriləcəyinə diqqəti cəlb edərək qeyd etmişdir ki, seçkilərlə bağlı məhkəmələrə müraciət edən seçicinin şikayətinə qanunvericiliyin tələblərinə müvafiq baxılır.

MDB-dən müşahidə missiyasının qərargah rəisi Yevgeniy Sloboda Azərbaycanda Milli Məclisə keçiriləcək seçki prosesini izləmək üçün gəldiklərini bildirmişdir. O, seçki ərəfəsində ciddi qanun pozuntularına rast gəlmədiklərini qeyd etmiş, bütün namizədlərə eyni şərait yaradıldığını müşahidə etdiklərini vurğulamışdır. Müşahidə missiyasının qərargah rəisi Mərkəzi Seçki Komissiyasının işinin də qənaətbəxş olduğunu qeyd etmişdir. Yevgeniy Sloboda Milli Məclisə seçkilərə hazırlıqla və seçkinin nəticələri ilə bağlı hesabatlar hazırlayacaqlarını nəzərə çatdırmışdır.

Səmərəli fikir mübadiləsi şəraitində keçən görüşdə insan hüquqlarının təmin olunması və Milli Məclisə keçiriləcək seçkilərlə bağlı faydalı müzakirələr aparılmışdır.

Ali Məhkəmənin sədri İstanbulda keçirilən Türk dilli ölkələrin Məhkəmə-Hüquq Şuralarının toplantısında iştirak etmişdir.

2015-ci il dekabrın 22-23-də İstanbul şəhərində Türk dilli ölkələrin Məhkəmə-Hüquq Şuralarının toplantısı keçirilmişdir. Tədbirdə Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxstan və Qırğızstan nümayəndələri iştirak etmişlər.

Toplantıda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Rzayev çıxış etmişdir. O, Azərbaycanda məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi sahəsində həyata keçirilmiş böyük islahatlar, xüsusilə son dövrlər ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması üzrə görülmüş mütərəqqi tədbirlər, eləcə də məhkəmə hakimiyyətinin özünüidarə orqanı olan Məhkəmə-Hüquq Şurasının potensialının daha da artırılmasına, məhkəmə islahatlarının əsas istiqamətverici qüvvəsi kimi onun səlahiyyətlərinin genişləndirilməsinə yönəlmiş görülmüş işlər barədə ətraflı məlumat vermişdir.

Ali Məhkəmənin sədri ölkəmizdə məhkəmə sistemində şəffaflığın artırılması üzrə əlavə tədbirlərin görüldüyünü, ictimai iştirakçılıq və vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlığın genişləndirildiyini bildirərək bunun üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin yaradılması haqqında" ötən il imzaladığı Sərəncamın əhəmiyyətini vurğulamışdır. Bildirmişdir ki, artıq sınaq rejimində istifadəsinə başladığımız "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin tam tətbiqi nəticəsində insanlar məhkəməyə gəlmədən, elektron formada müraciət edəcək, məhkəmə prosesləri, qərarlar, onların icra vəziyyəti və s. məlumatları əks etdirən elektron "şəxsi kabinetə" malik olacaqlar. Nəticə etibarilə məhkəməyə müraciət imkanları daha da genişlənəcək, süründürməçilik və sui-istifadə hallarının qarşısı alınacaq, şəffaflıq və operativlik təmin ediləcəkdir. Həmçinin sistem vasitəsilə hakimlərin işinin effektivliyi yoxlanılacaqdır.

Qeyd olunmuşdur ki, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu yolunu seçmiş ölkəmizdə məhkəmə fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi üçün ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması, məhkəmə hakimiyyətinin məstəqilliyinə əlavə təminatların müəyyən olunması üzrə davamlı islahatların həyata keçirilməsi dövlətimizin bu sahədəki siyasətinin əsasını təşkil edir.

Toplantı iştirakçıları öz ölkələrinin müvafiq qurumlarının təşkili, fəaliyyəti və səlahiyyətləri barədə məlumat vermiş, qanunvericilikdən və onun tətbiqi təcrübəsindən irəli gələn problemləri müzakirə etmiş, ortaq inkişaf hədəfləri barədə fikir mübadiləsi aparmışlar.

Avstraliyanın Sidney şəhərində “İnternet vasitəsilə Qanun 2015” Beynəlxalq Konfrans keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin İnformasiya Texnologiyaları şöbəsinin müdir müavini Yusif Bayramov və İnsan Hüquqları və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin baş məsləhətçisi Tural Vəliyev 9-11 noyabr 2015-ci il tarixlərdə “Qanun Hərəkətinə Azad Çıxış” (The Free Access to Law Movement) üzrə illik iclasda müşahidəçi qismində və “İnternet vasitəsilə Qanun 2015” Konfransında (Law via Internet Conferences) nümayəndə kimi iştirak etmişlər.

Təxminən 30 ölkədən 42 nümayəndənin iştirakı ilə baş tutan tədbirdə bir çox məsələlər, xüsusilə müasir dünyada sosial şəbəkələr vasitəsi ilə Qanun Hərəkətinə Azad Çıxışın faydaları, “Lexbox” Hüquq Axtarış Sisteminin ödənişsiz əsaslarla istifadəçilərə əlçatan olmasının təmin edilməsi, ictimai hüquqi informasiya sahəsində fəaliyyət göstərən təşkilatlarla əməkdaşlığın genişləndirilməsi, “Qanun Hərəkətinə Azad Çıxış”ın loqosunun seçilməsi məsələləri müzakirə olunmuşdur.

Çıxış edənlər “İnternet vasitəsilə Qanun 2015” Konfransının vacibliyini xüsusi qeyd edərək bildirmişlər ki, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi nəticəsində istifadəçilərin qanunvericiliyə və presedent hüququna azad çıxışı asanlaşmış, vətəndaşların dövlət orqanlarına müraciət imkanları genişlənmiş, zaman itkisinə yol verilməsi minimuma endirilmiş, aşkarlıq və operativlik təmin edilmiş, məhkəmələrdə vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin həyata keçirilməsi zamanı çəkdikləri xərclərin miqdarı dəfələrlə azalmışdır.

Ali Məhkəmənin nümayəndələri Konfransın gündəliyində olan məsələlər üzrə müzakirələrdə çıxış edərək ölkəmizdə müasir informasiya texnologiyalarının geniş tətbiqi, elektron məhkəmə sisteminin yaradılması üzrə görülən işlər, vətəndaşların qanunvericilik bazasına və məhkəmələrə əlçatanlığının asanlaşdırılması üçün həyata keçirilən tədbirlər barədə beynəlxalq tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırmışlar.

9-10 dekabr 2015-ci il tarixlərdə Gürcüstan Respublikası Tbilisi şəhərində “Ədliyyə islahatı üzrə regional dialoq” adlı layihənin İşçi Qrupunun “Elektron məhkəmə” mövzusunda iclası keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Beynəlxalq Əlaqələr şöbəsinin müdiri Fərid Mədətli 9-10 dekabr 2015-ci il tarixlərdə Gürcüstan Respublikası Tbilisi şəhərində keçirilən Avropa Şurası və Avropa İttifaqının birgə layihəsi olan “Proqramlar üzrə əməkdaşlıq çərçivəsi” nəzdində “Ədliyyə islahatı üzrə regional dialoq” adlı layihənin İşçi Qrupunun “Elektron məhkəmə” mövzusunda həsr olunmuş iclasında iştirak etmişdir.

İclasda texnologiyaların infrastrukturunu və məhkəmə sistemində onların tətbiqi, həmçinin məhkəmə prosesində istifadə edilən informasiya kommunikasiya texnologiyaları ilə bağlı məsələlər müzakirə edilmişdir.

İştirakçı ölkələrin nümayəndələri dəvət olunmuş ekspertlərlə birgə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə elektron məhkəmənin tətbiqi yolları barəsində fikir mübadiləsi aparmışdılar.

**Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mətbəəsində yığılaraq
25 yanvar 2016-cı il tarixdə 64 səhifə həcmində çap olunmuşdur.**

Tirajı 1000 ədəd

**Ünvan: Bakı şəhəri, Xətai rayonu,
Yusif Səfərov küç.26, 1193-cü məhəllə
Tel: 489-07-07 (daxili nömrə 81-79)**